

**40 NUMARALI H. 1327-1329 / M. 1909-1911 TARİHLİ
SİVRİHİSAR ŞER'İYYE SİCİLİNİN
TRANSKRİPSİYON VE TAHLİLİ**

Gülay TAŞOLUK

(Yüksek Lisans Tezi)

Eskişehir, 2018

**40 NUMARALI H. 1327-1329 / M. 1909-1911 TARİHLİ
SİVRİHİSAR ŞER'İYYE SİCİLİNİN
TRANSKRİPSİYON VE TAHLİLİ**

Gülay TAŞOLUK

T.C.

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Tarih Anabilim Dalı

Yeniçağ Tarihi Bilim Dalı

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Eskişehir

2018

T.C.

ESKİŞEHİR OSMANGAZİ ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Gülay TAŞOLUK tarafından hazırlanan 40 Numaralı H. 1327-1329 / M. 1909-1911 Tarihli Sivrihisar Şer'iyye Sicilinin Transkripsiyon ve Tahlili başlıklı bu çalışma, .../.../2018 tarihinde Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri uyarınca yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak, jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan .....

Üye .....

Üye .....

Üye .....

Üye .....

.../ .../ 2018

Prof. Dr. Nurullah UŐKUN

Enstitü Müdürü

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

40 Numaralı H. 1327-1329/ M. 1909-1911 Tarihli Sivrihisar Şer'iyye Sicili'nin Transkripsiyon ve Tahlili başlıklı tezin Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi hükümlerine göre hazırlandığını; bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmanın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu aşamalarında bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; bu çalışmanın Eskişehir Osmangazi Üniversitesi tarafından kullanılan bilimsel intihal tespit programıyla taranmasını kabul ettiğimi ve hiçbir şekilde intihal içermediğini beyan ederim. Yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması halinde ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara razı olduğumu bildiririm.

Gülay TAŞOLUK

ÖZET

40 NUMARALI H. 1327-1329/ M. 1909-1911 TARİHLİ SİVRİHİSAR ŞER'İYYE SİCİLİNİN TRANSKRİPSİYON VE TAHLİLİ

TAŞOLUK, Gülay

YÜKSEK LİSANS-2018

YENİÇAĞ TARİHİ ANABİLİM DALI

Danışman: Prof. Dr. Numan ELİBOL

Osmanlı mahkemelerinde verilen kararların ve devlet merkezinden gelen ferman, emir ve tebliğlerin tutulduğu defterlere şer'iyye sicili denir.

Bu çalışmada H. 1327-1329 / M. 1909-1911 yıllarına ait 40 Numaralı Sivrihisar Şer'iyye Sicili incelenmiştir. Şehir tarihi araştırmalarında önemli bir konuma sahip olan ve üzerinde çalışmış olduğumuz Sivrihisar Şer'iyye Sicili'nde bulunan 14 adet kayıt transkripsiyona tabi tutularak günümüz Türkçesine çevrilmiş ve belli bir plan dahilinde değerlendirilmiştir. Sicilin çeviri ve değerlendirme işlemi tamamlandıktan sonra defterde yer alan tereke ve muhallefât kayıtları hakkında değerlendirme yapılmıştır.

Bu değerlendirme sonunda tereke kayıtlarına yansıyan malların taksiminde İslâm fıkıhının aile hukuku ile ilgili kurallarına riayet edildiği; mal taksimatının gerçekleştirilmesinde ihtilâf yaşanmadığı; tereke bedellerinin yüksek meblağlara ulaşıldığı; mal çeşitliliğinin sosyo-ekonomik hayatı yansıtacak kadar zengin olduğu; mal çeşitleri içerisinde şehir hayatı ve ticaret faaliyetleri ile ilgili malların baskın olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Şer'iyye Sicili, Sivrihisar, Tereke, Muhallefât, Aile Hukuku

ABSTRACT

TRANSCRIPTION AND ANALYSIS OF SIVRIHISAR KADI REGISTERS NO 40

TAŞOLUK, Gülay

MASTER-2018

DEPARTMENT OF EARLY MODERN HISTORY

Advisor: Prof. Dr. Numan ELIBOL

The books containing the copies of the verdicts of Ottoman Shari'a courts and those of imperial decrees, edicts and declarations are called Court Registers (şer'iyce sicili).

This study conducts a survey of the Court Register of the town of Sivrihisar, numbered 40 and dated 1327-1328 A.H. / 1909-1911 A.D. This register, an important source for urban history researches, consists of 14 records, which all have been transcribed first and subjected to a systematic evaluation thereafter. Following the completion of the transcription and evaluation of the register, the records of heredity were analyzed.

After the analysis, it was seen that, in dividing the heredity among the heirs, rules of the Islamic civil code were observed; disputes over the distribution of effects were absent; the capital value of the heredity amounted to high levels; the diversity of composition of goods within the heredity was rich enough so as to reflect the socio-economical status; and the goods pertaining to urban life and commercial-artisanal activities were predominant with the good composition.

Key words: Court Registers, Sivrihisar, Heredity, Islamic Civil Code, Effects.

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	v
ABSTRACT.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
EKLER LİSTESİ.....	ix
KISALTMALAR.....	x
TABLolar.....	xi
ÖNSÖZ.....	xiii
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

OSMANLI DEVLETİ'NDE ŞER'İYE SİCİLLERİ, MAHKEMELERİ VE GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE SİVRİHİSAR'IN KISA TARİHİ

1.1. Osmanlı Devleti'nde Şer'İye Sicilleri	3
1.1.1. Şer'İye Sicillerinin Tanımı ve Tarihi Gelişimi	3
1.1.2. Şer'İye Sicil Defterlerinin Özellikleri	4
1.1.3. Şer'İye Sicillerinin Muhtevası.....	5
1.1.4. Şer'İye Sicillerinin Önemi.....	6
1.1.5. Şer'İye Sicillerinde Bulunan Belge Çeşitleri.....	11
1.1.5.1. Kadı Tarafından Yazılmış Belgeler	11
1.1.5.2. Başka Makamlarca Gönderilen ve Sicile Kaydedilen Belgeler	14
1.1.5.3. Şer'İye Mahkemeleri.....	15
1.1.5.3.1. Kadılar	16
1.1.5.3.2. Diğerleri	19
1.2. Geçmişten Günümüze Sivrihisar	22
1.2.1. Coğrafi Özellikleri	22
1.2.2. Kısa Tarihçe	24
1.2.3. Tarihi Eserler	33
1.3. Sivrihisar'da Yetişen Ünlüler	33

İKİNCİ BÖLÜM

40 NUMARALI SİVRİHİSAR KADI SİCİLİ'NİN DEĞERLENDİRMESİ

2.1. Defterin Fiziki Tasviri ve Yazı Özellikleri.....	34
2.2. Defterin İçeriği.....	35
2.2.1. Kayıtlarda Adı Geçen Yerleşim Yerleri.....	36
2.2.2. Kayıt Türleri	36
2.3. Tereke Kayıtlarının Tahlihi.....	38
2.3.1. Sıkça Karşılaşılan Terim ve Kavramlar.....	38
2.3.2. Aile Yapısı	40
2.3.3. Meslek Grupları	42
2.3.4. Zenginlik-Servet Birikimi	47
2.3.5. Mal Çeşitliliği ve Ürün Yelpazesi	50
2.3.6. Mal Fiyatları	56

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

METNİN ÇEVİRİ YAZISI

3.1. Metnin Çeviri Yazısı.....	62
SONUÇ.....	145
KAYNAKÇA.....	146
EKLER.....	154

EKLER LİSTESİ

EK 1: 40 Numaralı Sivrihisar Şer'iyye Sicili sayfa.....	77-78
EK 2: 40 Numaralı Sivrihisar Şer'iyye Sicili sayfa.....	95-96
EK 3: 40 Numaralı Sivrihisar Şer'iyye Sicili sayfa	149-150

KISALTMALAR

c.	: Cilt
çev.	: Çeviren
İSAM.	: İslam Araştırmaları Merkezi
İ.A.	: İslam Ansiklopedisi
H.	: Hicri
M.	: Miladi
MEB.	: Milli Eğitim Bakanlığı
OSAV.	: Osmanlı Araştırmaları Vakfı
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
S.Ş.S.	: Sivrihisar Şer'iyeye Sicili
T.C.	: Türkiye Cumhuriyeti
TDV.	: Türkiye Diyanet Vakfı
TTK.	: Türk Tarih Kurumu
vb.	: Ve benzeri
yy.	: Yüzyıl

TABLÖLAR

Tablo 1: 1893 Tarihli Ankara Vilayet Salnamesine Göre Sivrihisar Kazasına Bağlı Mahalleler (H-1311/M-1893)	29
Tablo 2: 1893 Tarihli Ankara Vilayet Salnamesine Göre Sivrihisar Kazasına Bağlı Köyler (H-1311/M-1893).....	30
Tablo 3: Sicilde Yer Alan Tereke ve Muhallefât Kayıtları.....	37
Tablo 4: Sicilde Geçen Şahıs İsimleri (Lakap veya Ünvanlarıyla Beraber).....	45
Tablo 5: Sicilde Adı Geçen Hayvanlar.....	49
Tablo 6: Sicilde Yer Alan Diğer Âlet-Edevâtlar.....	51
Tablo 7: Terekelerin Mal Varlıklarına Göre Dağılımı.....	60

ÖNSÖZ

Şer'iyye sicili veya kadı sicili olarak zikredilen, Osmanlı şehirlerinde kadılar tarafından tutulan ve mahkeme tutanakları olarak ifade edilen defterler, Osmanlı toplumunun, siyasi, askeri, ekonomik ve kültürel yapısının ortaya konmasında önemli kaynaklardır.

Sicillerin her konuda tarihe temel kaynak olacağına şüphe bulunmamakla beraber, son zamanlarda ortaya çıkan şehir tarihleri ve yurdun muhtelif bölgelerindeki mahalli hayata ait ilmi araştırmaların birinci derecede kaynağı şer'iyye sicilleridir. Bu sicillerde genel Türk tarihi, hukuk tarihi, iktisat tarihi, sosyal yapı ve idari teşkilatlar ile bütün kurumların işleyişi, vakıf sistemimiz ve daha pek çok konuda bilgiler yer almaktadır. Ayrıca Şer'iyye sicillerinin incelenmesiyle aile hukuku ile ilgili kararlar ve sicil kayıtlarından eski Türk aile yapısını, nişanlanma, evlenme ve benzeri müesseselerin nasıl işlediğini, karı kocaların çocuklar üzerindeki hak ve mahrumiyetlerini, mehir olarak hangi eşyaların verildiğini öğrenebiliriz.

Bir şehrin tarihi yazılırken, şer'iyye sicilleri tetkike tâbi tutulmazsa, ulaşılan sonuçlar eksik veya yanlış olabilir. Bu tetkikler tarihi gerçeklerin daha iyi anlaşılması ve yok olup gitmemesi için elzemdir.

Sivrihisar'a ait değerli bilgileri ihtiva eden 40 numaralı Sivrihisar Sicili yüksek lisans tezimizin konusu olmuş ve adı geçen defter yeni harflere çevrilmek ve değerlendirilmek suretiyle istifadeye sunulmuştur.

Çalışma süresince desteğini esirgemeyip, tecrübelerini paylaşan çok kıymetli tez danışmanım Prof. Dr. Numan Elibol hocama, Arş. Gör. Yunus Arifoğlu'na, kıymetli dostum İnci Sert ve ailesine, beni sürekli motive eden Serkan Aydoğmuş'a, canım kardeşlerime, merhametli karakterimin baş mimarı olan melek anneme ve maddi-manevi her zaman yanımda olan biricik babam Mehmet Taşoluk'a teşekkürü ve vefayı borç bilirim.

GİRİŞ

Osmanlı tarihinin kaynakları arasında şer'iyeye sicillerinin birinci derecede önemli olduğuna şüphe yoktur. Kadıların devlet merkezi ile yaptıkları resmi yazışmaları, halkın şikayetlerini, mahalli idarelere ait hukuki düzenlemeler olarak kabul edilen ferman ve hükümleri, en önemlisi de ait olduğu mahallin sosyal ve iktisadi hayatını yansıtan mahkeme kararlarını ihtiva eden bu siciller incelenmeden, Osmanlı Devleti'nin siyasi, idari ve sosyal tarihini hakkıyla ortaya koymak mümkün değildir.

Bu çalışma ile 40 Numaralı Sivrihisar Şer'iyeye Sicilinin çevirisi ve tahlili yapılmıştır. Defterde toplam 58 sayfa bulunmaktadır. İncelenen defter H. 1327-1329 / M. 1909-1911 tarihleri arasındaki olayları içermektedir.

Bu dönem II. Abdülhamit'in hükümdarlığının son yılını ve V. Mehmet Reşat dönemini kapsamaktadır. Söz konusu dönemde ülkede iç karışıklık yaşanmaktadır. II. Meşrutiyetin İlanı ülke içinde huzursuzluk yaratmış, anayasa ile yönetilmek Osmanlı halkı içinde fikir ayrılıkları oluşturmuştur. Meşrutiyet, 31 Mart Vakası ile büyük yara almıştır. Bu dönem siyasi gerginliğin olduğu bir dönemdir.

Çalışılan sicilde dönemin sosyal, ekonomik ve hukuki yapısına ışık tutulmaya çalışılmıştır. Sivrihisar'ın idari ve fiziki yapısı ile ilgili olarak belirtilen yıllara ait kaza, köy, mahalle isimleri ve mevki adlarını tespit etmek mümkün olmuştur. Bunun yanı sıra incelediğimiz dava kayıtlarından sosyal hayatla ilgili olarak; şahıs isimleri, bulunduğu mahalleler, evlenme, boşanma, miras ve nafaka hukuku gibi toplumsal yapıya ışık tutabilecek önemli bilgilere de bir ölçüde ulaşılmıştır. Ayrıca o dönemde kullanılan her türlü mal ve eşya hakkında da bilgi sahibi olunması açısından şer'iyeye sicilleri çok önemlidir.

Bu çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde Osmanlı Devleti'nde şer'iyeye mahkemeleri, mahkeme görevlileri, kadı defterleri ve Sivrihisar tarihi hakkında genel bir bilgi verilmiştir. İkinci bölümde de 40 Numaralı Sivrihisar Şer'iyeye Sicilinin fiziki tasviri, yazı özellikleri, defterin içeriği, tereke kayıtlarının tahlili ile ilgili bilgiler yer almaktadır. Üçüncü bölümde

ise metnin çevirisi ile çalışma sonlandırılmıştır. Çalışmanın sonuna da sonuç, kaynakça ve sicilin aslı olan kayıtlar ilave edilmiştir.

Defterde genel olarak ta'lik yazı kullanılmıştır. Ayrıca rik'a yazı stiline de rastlanılmıştır. 58 sayfalık defterin 15 sayfası boştur. Bunlar 10-11, 20-25, 39-43, 45-47 ve 57-59 arası sayfalardır. Sayfa numaraları [ ] köşeli parantez içerisinde, kalın ve 14 punto ile yazılmıştır. Metin içerisinde doğru okunulduğundan emin olunmayan özel isimler [ ] köşeli parantez içerisine alınmıştır. Doğruluğundan emin olunamayan veya yanlış okunabileceği düşünülen kelimelerin sonuna soru işareti (?) konulmuş, bazen de üç nokta (...) ile gösterilmiş; yani boş bırakılmıştır. Bazı devrik ifadeli cümlelerde eksik olduğu varsayılan heceler veya ekler köşeli parantezle kullanılmıştır. Boş olan sayfaların boş olduğu metin içerisinde gösterilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

OSMANLI DEVLETİ'NDE ŞER'İYYE SİCİLLERİ, MAHKEMELERİ VE GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE SİVRİHİSAR'IN KISA TARİHİ

1.1. Osmanlı Devleti'nde Şer'iyye Sicilleri

1.1.1. Şer'iyye Sicillerinin Tanımı ve Tarihi Gelişimi

Sözlükte okumak, kaydetmek, not etmek, hükmetmek, karar vermek, sicile ve zabta geçirmek manalarına gelen sicil kelimesi, terim olarak insanlarla ilgili bütün hukuki olayları, kadıların verdikleri karar suretlerini, hüccetlerini ve yargıyı ilgilendiren çeşitli yazılı kayıtları ihtiva eden defterler için kullanılmıştır.¹ Bu defterlere kadı defterleri, mahkeme defterleri ve zabt-ı vekayi veya Sicillât defteri gibi isimler de verilmiştir.² Şerî mahkemeler tarafından verilen her çeşit i'lam, hüccet ve şer'i evrak, istisnasız asıllarına uygun olarak bu defterlere kaydedilmiştir.

Mahkemelere gelen her türlü resmî evrak, belirli kurallar çerçevesinde sicillere kaydedilirdi. Evlenme-boşanma, alacak-verecek, alım-satım, nafaka, vakıf, hibe, cürm-cinayet gibi mahalli konulara ilişkin kadı veya naiplerin verdikleri kararlar, sicillerin bir tarafına, merkezden gelen ferman, berat, buyuruldu, izinname gibi her türlü resmî belgeler ise diğer tarafına yazılırdı. Mahallî konulara ilişkin belgelerin yazıldığı bölüme "Sicil-i Mahfuz", merkezden gelen emirlerin yazıldığı bölüme ise "Sicil-i Mahfuz Defterlü" denilirdi.³

Şer'iyye Sicil Defterleri Osmanlı Devletinde XV. yüzyılın ikinci yarısından itibaren düzenli olarak yazılmaya başlanmış ve 20. yüzyılın ilk çeyreğine kadar uzun bir dönem devam etmiştir. Osmanlı tarihi araştırmalarının en önemli kaynaklardan biri olan bu defterlerden başta İstanbul Müftülüğü Şer'i Siciller Arşivi olmak üzere

---

¹ Ahmed Akgündüz, "İslam Hukukunun Osmanlı Devletinde Tatbiki: Şer'iyye Mahkemeleri ve Şer'iyye Sicilleri", *Türkler*, Ankara, 1994, c. 10, s. 57-58; Said Öztürk, *İstanbul Tereke Defteri*, OSAV Yayınları, İstanbul, 1994, s. 19.

² İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Devleti'nde İlimiye Teşkilatı*, TTK Yayınları, Ankara, 1965, s. 116; Akgündüz, "Tatbiki: Şer'iyye Mahkemeleri", s. 57-58; Öztürk, s. 19; Abdülaziz Bayındır, *İslam Muhakeme Hukuku*, İslami İlimler Araştırma Vakfı, İstanbul, 1986, s. 1.

³ Fethi Gedikli, "Osmanlı Hukuk Tarihi Kaynağı Olarak Şer'iyye Sicilleri", *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, İstanbul, 2005, c. 3, S. 5, s. 189.

toplam 18 müzede bilinen ve tespit edilebildiği kadarıyla 20.000 adet sicil defteri bulunmaktadır.⁴ Ancak bunların dışında başka sicil defterlerinin olduğu tahmin edilmektedir.

Şer'iyeye sicillerinde kullanılan dil başlangıçta -XVI. asır sonlarına kadar-Arapça iken zamanla tamamen Türkçeye dönüşmüştür. Yine de birçok kısmı; özellikle vakfiyeler, bazı tereke ve aile hukukuna ilişkin kayıtlar ve sicilleri tutan kadı'nın göreve başlamasını gösteren kısımlar Arapça yazılmıştır. Ayrıca herhangi bir belge içinde de yer yer Arapça ibareler görülmektedir. Bazı sicillerin Rumca yazıldığı da olmuştur. Bu sicillerde kullanılan yazı çeşitleri ise rika kırması, talik kırması, divanî gibi yazılardır. Söz konusu yazıların okunması bugün bir uzmanlık alanı haline gelmiştir.⁵ Herkes okuyamamaktadır. Özel bir çaba ve gayret gerektirmektedir.

1.1.2. Şer'iyeye Sicil Defterlerinin Özellikleri

Şekil itibariyle siciller dar ve uzun, dikdörtgen biçimindedir. Özenle ciltlenmiş olup sadece sırtı meşin ciltlidirler. Bunun yanında ebru kaplı ve karton ciltli siciller de bulunmaktadır. Defterlerin genel olarak eni dar, boyu uzundur. Buna göre 40 cm boyunda olan bir defterin eninin yaklaşık 16-17 cm olduğu görülmektedir.⁶

Bu şekilde oluşan ve kadı sicili, kadı defteri, sicilli mahfuz veya sicil de denilen defterlerde kullanılan yazılar rika ve çeşitleri, talik, talik kırması, sülüs, sülüs kırması, divani çeşitleri nadir olarak da siyakattır.⁷ Sicil defterleri belli bir usule göre uzun boylu, dar ve enlidir. Yazıları çok zaman talik kırması denilen yazı şeklindedir. Kâğıt çok sağlam, parlak ve mürekkepleri de bugün bile parlaklığını muhafaza edecek kadar sabittir. Çoğunlukla defterlerin üzerlerinde kadıların isimleri mevcuttur. Bir kadı göreve başlar başlamaz ilk işi deftere adını, sanını yazmak ve vazifesi sona erince de söz konusu defteri bizzat kendisi veya emini vasıtasıyla halefi olan hâkime

⁴ Halil Cin-Ahmet Akgündüz, *Türk-İslam Hukuk Tarihi*, Timaş Yayınları, İstanbul, 1990, c. 1, s. 98.

⁵ Gedikli, "Şer'iyeye Sicilleri", s. 188-189.

⁶ Akgündüz, "Şer'iyeye Mahkemeleri", s. 58.

⁷ İbrahim Yılmazçelik; "1750-1752 Tarihli Fırat Şer'iyeye Sicilinin Tanıtımı ve Fihristi", *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2002, Elazığ, S. 1, s. 326.

devir ve teslim etme.⁸ Bütün hâkimler büyük ölçüde bu kurala uymuşlardır.

Sicil defterlerinin başında genellikle dili Arapça olan bir dibace yani bir giriş kısmı vardır. Burada şer'i hükümlere ve bunlara vazeden Allah ve Peygamberine saygı arz edilmekte sonra sicili tutan hâkimin ismi ve vazifesi kaydedilmektedir. Çoğu kere sicili tutan kadının tayin, berat veya buyruktusu da defterin başına yazılmaktadır. Her kadı değişikliğinde bu dibacenin de değiştiğini, ancak dibacelerde de muayyen bir üslubun kullanıldığı görülmektedir.⁹

Büyük şehirlerin kadı sicilleri iki kısımdan oluşmuştur. Birinci kısım Arap yazısı ile yazılan kitapların normalde başladığı yerden yani bize göre kitabın son sayfasından başlamıştır. İkinci kısımda kâtiplere göre sicilin son kısmı olan yerden başlamıştır. Sicilin sonundan başlayacak olursak önce satış, borç verme, boşanma anlaşmaları, kölelerin hürriyetlerine kavuşması gibi yerel mahkemenin noterliğiyle yapılan işlemlerin belgeleri bulunmaktadır. İkinci kısım ise Divan-ı Hümayun'dan gönderilen emirlere ayrılmıştır. Bunların bazıları kadılara ve taşra görevlilerine hitaben yazılmıştır. Bu tür emirler kimi zaman imparatorluk çapında çeşitli mercilere ulaştırılmış kimi zaman ise sadece belli bölgedeki yetkililere gönderilmiştir.¹⁰

1.1.3. Şer'iyye Sicillerinin Muhtevası

Türk Tarihinin önemli kaynaklarından olan kadı sicillerinde şu tür belgeler bulunmaktadır:

1. Merkezden gönderilen her türlü ferman, berat ve mektupların suretleri,
2. Ümera denilen mahalli yöneticilerin (Beylerbeyi, Vali, Sancakbeyi, Mutasarrıf, Mütesellim gibi) çeşitli konularda sancak veya şehir sorunlarını çözmek için yayınladıkları buyuruldular ile bunların icraatlarını gösterir kayıtlar,
3. Kadıların (naiplerin) çeşitli konularda merkeze gönderdikleri i'lamlar ile şehir

⁸ Akgündüz, "Şer'iyye Mahkemeleri", s. 58.

⁹ Akgündüz, "Şer'iyye Mahkemeleri", s. 58-59; Akgündüz, *Şer'iyye Sicilleri*, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, İstanbul, 1988, s. 19.

¹⁰ Suraiya Faroqhi, *Osmanlı Tarihi Nasıl İncelenir*, çev. Zeynep Altok, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul, 2001, s. 55-56.

yönetiminde kişi ya da kurumlar arasında doğan anlaşmazlıkları çözümlmek için verdikleri hüccetler,

4. Şehrin mahalle listeleri, dinî ve sosyal yapıların, şehirde yürütülen imar faaliyetleri, dini ve sosyal kurumların bakım ve onarımları, buralarda kullanılan inşaat malzemelerinin çeşit ve fiyatları ile ilgili vesikalar,
5. Şehir nüfusunu, nüfusun ırki ve dini yönden ayrımını, bu nüfusun zaman zaman maruz kaldığı salgın hastalık ile doğal afetleri anlatan belgeler,
6. Evlenme, boşanma, kız kaçırma, mehir bağlama, alım-satım, mukavele ve kefalet senetleri, hırsızlık, kalpazanlık, yaralama ve öldürme ile ilgili kayıtlar,
7. Şehirlerdeki esnaf grupları, bunların meslekleri ile ürettikleri malların çeşitleri, çarşı ve pazarlarda satılan malların narh listeleri, usta ve ırgat yevmiyeleri,
8. Sancak ve şehir halkından toplanan vergi miktarları, bu vergilerin toplanmasında kullanılan avarız-hanesi ile ilgili listeler,
10. Altın ve para meseleleri ile ilgili çeşitli eşya fiyatlarını gösteren kayıtlar,
11. Ölen kişilerin mesleği ile mal varlığını gösteren tereke kayıtları,
12. Bunların dışında mahkeme tarafından önemli görülüp de sicillere geçirilen çok çeşitli konuları kapsayan belgeler.¹¹ Sicillerin içeriğini oluşturmaktadır.

1.1.4. Şer'iyye Sicillerinin Önemi

Şer'iyye Sicil Defterleri, bugünkü anlamıyla Osmanlı Dönemi'ndeki şer'i mahkeme kayıtlarıdır. Bu kayıtlar son 500 yıllık toplumsal tarih, kültür ve medeniyetimizin en ince detaylarının ortaya konulduğu önemli bilgileri içermektedir. Bu belgelerde genel Türk tarihi, hukuk tarihi, iktisat tarihi, sosyal yapı ve idari teşkilatlar ile bütün kurumların işleyişi, vakıf sistemimiz, mimari anıtlarımız ve daha

---

¹¹ Rıfat Özdemir, "Şer'iyye Sicillerinin Toplu Kataloğuna Doğru", *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Elazığ, 1987, c. I, S.1, s. 192-193; Özdemir, *XIX. Yüzyılın İlk Yarısında Ankara*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1986, s. 17-18.

pek çok konuda bilgiler bulunmaktadır.¹²

Şer'iyye sicili, bulunduğu yerin iktisadî hayatına dair birinci elden orijinal tarih kaynaklarıdır. 15 ila 20. asır aralarında Türk halkının ve özellikle de Anadolu halkının hayat ve geçim tarzı, memlekete dışarıdan giren ve yine memleketten dışarı çıkan, yani ithalat ve ihracat konusu olan eşya, Anadolu halkının yetiştirdiği tarım ürünleri, imal ettiği sanayi mamulleri, Anadolu'da mevcut olan sanat ve meslek çeşitleri, halktan toplanan vergiler, devletin memurlarına ödediği tahsisatlar, hukuk ve ceza davalarındaki tazminatların miktarı ve cinsi, para arzı ve çeşitleri, para enflasyon ve devalüasyonun gerçek anlamda tarihî seyri ve kısaca hem makro hem de mikro ekonomiye ait bütün konuları, doğru olarak ve yerli yerinde, ancak şer'iyye sicillerindeki kayıtlardan öğrenmek mümkündür.¹³

Merkezi idare ile yapılan belli başlı yazışmaların, tebaanın isteklerinin, fermanların, kanunnamelerin ve şer'i hüccetlerin kayda geçirildiği bu sicil defterleri incelenmeden, Osmanlı Devleti'nin idâri ve içtimâî tarihini tam anlamıyla ortaya çıkarmak mümkün değildir. Belli bölgelere ait bu defterler tetkik edilmeden, o mntıkların tarihi hayatını hiçbir kaynak daha etraflı ve detaylı bir şekilde anlatmaz. Özellikle bölgesel tarih çalışmalarında o yörenin tarihî ve iktisadî yönünü, bütünlüğünü meydana çıkarma amacı güden, bizi geçmişin bütün dinamizmiyle yakından temasa geçiren bu nevi tarihçilik, asıl büyük sentezler için en zengin malzemeyi vermektedir.¹⁴

Siciller önemli tarihi olayların, tarihi şahsiyetlerin mahalli yer adlarının, önemli tarihi müesseselerin ayrıntıları ile beraber doğru tespitinde önem arz ederler. Sicillerde yer alan çeşitli hüküm ve vesikalardan kasaba, köy ve mahalle isimlerini, yeni yerleşim yerlerini, terk edilmiş köyleri ve buralardan göç sebeplerini öğrenmek mümkündür. Ayrıca devletin gerek savaşlar sebebiyle, gerek mali sebeplerden dolayı yeni konulmuş vergileri, asker, zahire, hayvan taleplerini, miktarlarını en küçük yerleşim birimine kadar nasıl pay edildiğini siciller sayesinde öğrenmek

---

¹² Sevinç Özgen Fidan, *Kayseri Şer'iyye Sicilleri'nde Adı Geçen Yapılar* (Günümüze Ulaşan ve Ulaşamayan Yapılar), Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri, 2007, s. 5.

¹³ Akgündüz, "Şer'iyye Mahkemeleri", s. 15.

¹⁴ Halil İnalçık, "Osmanlı Tarihi Hakkında Mühim Bir Kaynak", *Ankara Üniversitesi Dil Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi*, Ankara, 1943, S.2, s. 89.

mümkündür.¹⁵

Bütün bunların yanında Şer'iyye Sicilleri;

- a. Mahallî birçok olayı ihtiva ettiği için sosyal, ekonomik, askerî ve siyasal bakımdan tarihimizin bilinmeyen yönlerini, geçmiş devirlere ait yaşama şartlarını aydınlatan değerli belgelerdir.
- b. Şer'iyye sicilleri çeşitli fermanlar, beratlar, mektuplar, divan tezkereleri ve diğer resmi kayıtları içermekte olup bu kayıtlarla eski kanunların işleyişini ortaya koyması açısından kıymetli belgelerdir.
- c. Şer'iyye sicilleri'nde birçok devlet adamı müderris, âlim, şair, sanatkâr, mimar adları geçmekte olup bunların özgeçmişlerini yazmak veya yazılmış bulunan kişilerin hakkındaki bilgileri kontrol etmek bakımından kayıtlar bize kaynaklık eder.
- d. Şer'iyye sicilleri'nde geçen müesseseler hakkında bilgi sahibi olabiliriz. Bu kayıtlardan müesseselerin hâlâ ayakta olup olmadığını, yapılış tarihlerini, banisini, tamirat geçirip geçirmediğini öğrenmek mümkün olup bu defterler mimarî tarihimiz açısından büyük önem taşımaktadırlar.
- e. Köy, mahalle, semt, çiftlik, otlak, yayla, mezra isimleri ile resmî kayıtlarda geçen kişi adları ve bunların kullanmış oldukları ünvanlar, aşiret ve cemaat isimleri bize dönemin sosyal hayatı hakkında bilgi vermektedir. Ayrıca bölgedeki yerleşim yerlerini bildirmesi, yerleşik tarihimiz için de önem arz etmekte mevcut olup paha biçilemez belgelerdir.
- f. Bu defterdeki narh kayıtları, esnaf teftişine ait kayıtlar o dönemde kadıların belediye işlerine de baktığını göstermektedir.
- g. Bu defterlerde cerrahlarla hastalar arasında mahkeme yoluyla tanzim edilmiş mukabelelerle ameliyat senetleri, ilaç adlarıyla tedavi usullerine, darüşşifalara, tecrithanelere dair az da olsa rastladığımız kayıtlar, tıp tarihi açısından büyük önem taşımaktadır.¹⁶

---

¹⁵ M.Sadık Akdemir, *XVIII. Yüzyılın İlk Yarısında Isparta*, Isparta Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayınları, Isparta, 2008, s. 25.

¹⁶ Halit Ongan, *1 Numaralı Ankara Şer'iyye Sicili*, TTK Yayınları, Ankara, 1958, s. 10 – 14'den aktaran Hafize Albayrak, *Konya Şer'iyye Sicillerinden 130 No'lu Defterin Değerlendirilmesi*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, *Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, İstanbul, 2010, s. 10-11.

Şer'iyye sicilleri Osmanlı hukukunun kaynakları, İslam hukukunun ne dereceye kadar uygulandığı, padişahların ve devlet adamlarının yasama yetkilerinin sınırları, örfi hukukun uygulama alanlarının tespiti açısından önemlidir.¹⁷

Şer'iyye sicilleri Osmanlı Devleti'nin kayıt sistemi ve idâri sisteminin çok sağlam temeller üzerine kurulduğunun en bariz göstergelerindendir. Şehir ve kasabalardaki en önemli idarecilerden olan ve adaleti temsil eden kadıların merkezle yaptıkları resmi yazışmaları, merkezi bir konu hakkında gönderdiği fermanların infaz ve tatbikini, halkın şikâyet ve dilekçelerini, belediyenin işlerini, noterlik, alım-satım meselelerini, narh koyma, kadıların mahkemelerde verdiği kararları ve sosyal hayatla ilgili yapılan işlerin vb. konuları ihtiva eden bu siciller incelenmeden Osmanlı Tarihi hakkında doğru bir yargıya varmamız mümkün olmayacaktır.¹⁸

Osmanlı idâri teşkilatının en ince ayrıntısına kadar aydınlatılması açısından da Şer'iyye sicilleri önemlidir. Özellikle kaza, sancak, köy ve eyalet taksimatı, beylerbeylik, sancak beyliği, kethüdalık gibi idari, kadılık, naiplik, subaşılık gibi adli müesseselerin hem idari hem de ifa ettikleri fonksiyonları Şer'iyye sicilleri'ndeki kayıtlardan öğrenebiliriz. Bundan dolayı da Şer'iyye sicilleri sosyal yapı ve idâri teşkilat açısından çok önemlidir.¹⁹

Siciller, Osmanlı idari teşkilatının aydınlatılması açısından da tetkike değer vesikalardır. Kaza, sancak ve eyalet taksimatı, beylerbeylik, sancakbeyliği, kethüdalık ve voyvodalık gibi idari; kadılık, naiplik, muhızrlık, mübaşirlik, bostancıbaşılık, çavuşluk ve subaşılık gibi adli müesseselerin hem idari yapısını hem de ifa ettikleri fonksiyonları kadı sicillerindeki kayıtlardan çıkarmak mümkündür. Vakıf, gedik, narh ve benzeri sosyal ve iktisadi müesseselerin de aynı şekilde sicillerdeki kayıtlardan bütün ayrıntılarıyla öğrenilebileceği görülmektedir.²⁰

Hukuk tarihimizi incelerken İslâm hukukunun uygulamada nasıl görüldüğünü, nasıl bir şekil aldığını, herhangi bir değişime uğrayıp uğramadığını, bütün sorunları çözüp çözemediğini biz önce bu zengin kadı sicillerine bakarak anlayabiliriz. Tabiri caizse siciller bu anlamda bizim mihenk taşlarımızdır. Yine eski

---

¹⁷ Akgündüz, "Şer'iyye Mahkemeleri", s. 13.

¹⁸ Murat Tufan, "Kütahya Şer'iyye Sicilleri 98 Numaralı Defterinin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya, 2011, s. 6.

¹⁹ Tufan, "Kütahya Şer'iyye Sicilleri", s. 6.

²⁰ Akgündüz, "Şer'iyye Mahkemeleri", s. 16.

hukukla ilgili bazı yorumları kadı sicillerine bakarak anlayabiliriz.²¹

Şer'iyye sicilleri'nde; her türlü dava zabıtları ile mukavele, senet, satış, vakfiye, vekâlet, kefâlet, verâset, borçlanma, nikâh, boşanma, tereke ve taksim vs. gibi şer'î muamelelere dair resmî kayıtlar, narhlarla esnaf teftişine ait notlar, başta hükümdar olmak üzere her derecedeki büyük ve küçük makamlardan yazılan ferman, berat divan tezkeresi, mektup vs. gibi resmî mahiyetteki emir ve yazı suretleri, hatta yangın, sel, fırtına, deprem, salgın hastalık gibi olayların kayıtları günlük olarak işlenmiştir. Kadılar ve naibleri tarafından düzenli bir şekilde ve günü gününe işlenmiş olduklarından güvenilir birer vesika durumundaki şer'î sicilleri, bu zengin muhtevaları ile kültür tarihimiz ve folklorumuz için vazgeçilmez kaynak niteliğini kazanmıştır.²²

Şer'iye sicillerinde devrin sosyal problemini tespit etmek de mümkündür. Bazı belgelerde değişik sebeplerle ortaya çıkan sosyal problemlerin kadınları nasıl etkilediği açıkça anlaşılmaktadır. Bakacak kimsesi, sığınacak yeri olmayan bir kızın babası olmadığı için nikahının caiz olmadığına inanıldığı ve kendisi ile evlenmekten kaçınıldığı bir dönemde, mahkemeye başvurarak evlenme izni çıkarması gerçekten dikkate değer bir olaydır. Diğer yandan 1525 gibi Osmanlıların en güçlü oldukları devirde, bir babanın geçimini temin edememesi sebebiyle kızını bir başkasının bakımına terk etmesi, üzerinde düşünülecek bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Başka bir belge ise, Osmanlı erkek nüfusunu büyük ölçüde eriten harplerin cephe gerisinde ne tür sosyal problemlere sebep olduğunu göstermesi bakımından önemlidir. Bir vesikada ordu esnafının harbe giderken eşi ve çocuklarının bakımı için birini vekil bıraktıklarını, böyle bir müessesenin zamanla teşekkül ettiğini göstermesi açısından dikkat çekicidir.²³

---

²¹ Gedikli, "Şer'iyye Sicillerinin Hukuk Tarihi Açısından Önemi", s. 76.

²² Osman Çetin, "Bursa Şer'î Mahkeme Sicillerinden Notlar", *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Bursa, 1987, S.2, c. 2, s. 60-61.

²³ Çetin, "Bursa Şer'î", s. 63.

1.1.5. Şer’iyye Sicillerinde Bulunan Belge Çeşitleri

1.1.5.1. Kadı Tarafından Yazılmış Belgeler

Hüccetler

Hüccet, sözlükte senet, vesika, delil (eskiden şeriat mahkemesinden verilen bir hak veya bir sahiplik gösteren resmî belge) anlamına geldiği gibi seçkin âlimlere verilen ünvan manası da vardır. Örneğin Hüccetü’l-İslam İmam-ı Gazali²⁴, eskiden bir hükmü havi olsun veya olmasın hâkim (kadı) tarafından hukuki bir hadiseye dair tanzim olunan vesikaya bu ad verilmiştir.²⁵

Osmanlı Hukuk terminolojisinde ise hüccetin iki manası mevcuttur. Birincisi; şahitlik, ikrar, yemin veya yeminden nükûl gibi bir davayı ispat eden hukuki deliller manasındadır. İkincisi ise Şer’iyye Sicillerindeki manasıdır. Kadı’nın kararını ihtiva etmeyen, taraflardan birinin ikrarını ve diğerinin bu ikrarı tasdikine havi bulunan ve üst tarafında bunu düzenleyen kadının mühür ve imzasını taşıyan yazılı belgeye hüccet denir.²⁶

Hüccet metinlerinin ortak özellikleri şunlardır:

1. Taraflara verilen hüccetlerin üst tarafında hücceti veren kadının imzası ve mührü mutlaka bulunur. Fakat sicil defterindeki hüccetlerin başında bulunmaz.
2. Tarafların adı ve adresi her çeşit şüpheyi ortadan kaldıracak şekilde açıklanır.
3. Hüccete konu olan mal veya hak, tüm açıklığıyla anlatılır.
4. Hukukî muamelenin şekli, şartları ve varsa teslim ve tesellüm işlemleri beyan edilir.
5. İkrarda bulunan tarafın, karşı tarafın ibra ettiği ve konunun dava ve çekişme konusu yapılmayacağı te’yiden belirtilir. Lehine ikrar yapılan taraf da ikrar beyanını tasdik edince, talep üzerine durumun sicile kaydedildiği zikredilir.
6. Her muamelede olduğu gibi hüccetlerin sonunda tarih, yıl, ay, gün ve bazen de

---

²⁴ Sözlükte senet, vesika, delil (eskiden şeriat mahkemesinden verilen bir hak veya bir sahiplik gösteren resmî belge) anlamına geldiği gibi seçkin âlimlere verilen ünvan manası da vardır. Örneğin Hüccetü’l-İslam İmam-ı Gazali.

²⁵ Zeki Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, MEB Yayınları, İstanbul, 1971, c. 1, s. 865.

²⁶ Akgündüz, “Şer’iyye Mahkemeleri”, s. 60.

günün belli dilimi halinde mutlaka zikredilir.

7. Hücetlerin altına mutlaka “Şuhudü'l-hal=şuhudü'l-muhzır” başlığı ile hukukî muameleye şahit olanların isimleri ve unvanları kaydedilir.²⁷

Şer'îye sicillerinde kayıtlı bulunan hücetler bey, nafaka, vasiyet, vekâlet, ikrar, istidane, sulh, vasi ve kayyım tayini, ferağ-ı kat'î, ferağ bi'l vefa, fekk-i vefa, ikale, icare, kefalet, havale-i deyn, hibe ve teslim, tahmil-i şehadet, isbat-ı rüşd, ibra, akd-i müzaraa, akd-i müsakaat, müdarebe gibi birçok isimle kaydedilmiştir.²⁸

İ'lâmlar

İ'lâm bildirme, bildirilme ve anlatma anlamlarına gelir. Çoğulu i'lâmâtır. Bir davanın, mahkemece nasıl bir hüküm ve karara bağlandığını gösteren resmî vesika anlamındadır.²⁹ Terim olarak ise kadıların hükmünü içeren ve kadının yargının bir unsuru olarak sonuçlandığı meselenin haline dair tanzim edip sicile yazdığı yazıya İlâm denir.³⁰

İlâm metinlerinin ortak özellikleri şunlardır: Hâkimin imza ve mührünün, hücetlerin tam tersine i'lâmlarda alt tarafta yer alması, tarafların ve dava yeri formüle edilmiş ifadelerle tanıtılması, davacının iddiası yani dava konusu eksiksiz olarak zikredilir, davalının cevabı yani karşı davası def'i ve itirazları zikredilir, kararın gerekçesi olan ispat vasıtaları yazılır. Bütün bunlardan sonra hâkim, i'lâm metninin sonunda, davanın isbat vasıtalarına göre ayrı ayrı kalıp ifadelerle açıklar. Tarih ya Arapça olarak yazılır ya da bugünkü tarih atma şekillerine benzer bir şekilde yazılır. İ'lâmlarda hücetlerde olduğu gibi sonda ve Şuhudu'l-hal başlığı altında şahitler listesinin verilmesi şart değildir.³¹

²⁷ Akgündüz, “Şer'îyye Mahkemeleri”, s. 60

²⁸ Bayındır, *İslam Muhakeme Hukuku*, s. 12.

²⁹ Ferit Devellioğlu, *Osmanlıca-Türkçe Sözlük*, Aydın Kitabevi, Ankara, 1995, s. 426; Pakalın, c. II, s. 51.

³⁰ Bayındır, *İslam Muhakeme Hukuku*, s. 3

³¹ Akgündüz, “Şer'îyye Mahkemeleri”, s. 62.

İ'lâmla hüccet arasındaki fark, hüccette şahitlerin huzurunda görülen davada kadının i'lâmı altında şahitlerin imzalarının bulunması ve verilen kararın şer'an sabit olmasıdır. İ'lâmda ise böyle bir hal olmayıp vaki halin yalnız arz ve ifadesidir.³²

Maruzlar

Kelime olarak arz olunmuş, arz olunan, bir şeyin karşısında, tesir altında bulunan manalarına gelmektedir.³³ Kadı tarafından kaleme alındığı halde kadı'nın kararını ihtiva etmeyen ve hüccet gibi hukukî bir durumun tespiti açısından yazılı bir delil olarak kabul edilemeyen ve sadece kadı'nın icra makamlarına idari bir durumu arz ettiği yazılı kayıtlara veya halkın icra makamlarına yahut kadıya hitaben mutlaka bir zararı veya uğradığı bir haksızlığı gidermek için yazdığı şikâyet dilekçelerine denir.³⁴

Maruzlar, bazı i'lâm ve hüccet defterlerin ortasında veya sonunda bulunmaktadır. Ancak daha çok bu konuda müstakil sicillerin tutulduğu görülmektedir.³⁵

Mürâseleler

Kelime manası haberleşme, mektuplaşma demektir.³⁶ Terim olarak ise kadıların kendilerine denk veya daha aşağı rütbedeki şahıs veya makamlara hitaben kaleme aldıkları yazılı belgelere denilir.³⁷

---

³² Uzunçarşılı, *İlmiye Teşkilatı*, s. 108.

³³ Develioğlu, *Sözlük*, s. 582.

³⁴ Akgündüz, "Şer'iyye Mahkemeleri", s.65.

³⁵ Bayındır, *İslam Muhakeme Hukuku*, s. 19.

³⁶ Develioğlu, *Sözlük*, s. 732.

³⁷ Pakalın, c. 2, s. 621; Akgündüz, *Şer'iyye Mahkemeleri*, s. 66.

1.1.5.2. Başka Makamlarca Gönderilen ve Sicile Kaydedilen Belgeler

Emir ve Fermanlar

Ferman, Padişah tarafından verilen yazılı emir, berat, buyrultu manalarına gelmektedir. Ferman kelimesi genel itibariyle tek başına kullanılmamıştır. Padişaha ait olduğunu göstermek amacıyla; *fermân-ı âli*, *fermân-ı padişâhî*, *fermân-ı âli-şân*, *fermân-ı beşâret-unvan*, *fermân-ı celîü'-kadr*, *fermân-ı hümayun*, *fermân-ı ilahî*, *fermân-ı şerif-i iktiran*³⁸ gibi tabirler ile birlikte kullanılmıştır.

Ferman kelimesi İslâmiyet'i kabul etmelerinden sonra İlhanlılar tarafından kullanılmış, daha sonra Osmanlılara geçmiştir. Büyük ve A.Selçuklular ve Memlûklüler bunun yerine tevki ifadesini kullanmışlardır.³⁹

Beratlar

Berat, Arapça asıllı olup “yazılı kâğıt” demektir. Beratın bir adı da nişandır. Osmanlı diplomatiğinde padişah tarafından bir memuriyete tayin, bir gelirden tahsis, bir şeyin kullanılma hakkı, bir imtiyaz veya bir muafiyetin verildiğini gösteren padişahın tuğrasını taşıyan belgelere denir ve beratlı kelimesi müsaadeli, imtiyazlı anlamındadır.⁴⁰

Buyrulduklar

Osmanlı Devletinde padişahın sonra Şer'î ve kanunî hükümleri icra ve takip ile görevli olan makam padişahın bir nevi mutlak vekili durumundaki sadrazamlardır.

Sadrazamlar padişahın emrine dayanarak bazı hususları kadılara hatırlatabilirler. İşte Şer'iyye Sicillerinde bulunan kayıtlardan biri de sadrazamların

---

³⁸ Develioğlu, *Sözlük*, s. 260; Mübahat S. Kütükoğlu, *Osmanlı Belgelerinin Dili*, Kubbealtı Neşriyat, İstanbul 1994, s. 99.

³⁹ Pakalın, *Sözlük*, c. 1, s. 607.

⁴⁰ Kütükoğlu, *Osmanlı Belgelerinin Dili*, s. 124.

yazılı emirleri olan buyrultulardır. Ayrıca sadrazam dışında; Sicillerdeki kaptan-ı derya, vezir, beylerbeyi ve kazasker gibi devlet büyüklerinin emirlerine de buyrultu denmiştir.⁴¹

Tezkereler

Kelime manası olarak hükümetten alınan izin kâğıdına tezkire denmektedir.⁴² İstılahı olarak ise Osmanlı diplomasisinde üstten alta veya aynı seviyedeki makamlara yazılan ve resmi bir konuyu içeren belgelere denirdi. Pakalın'a göre ise tezkere Osmanlı Devleti'nde aynı şehir ve kasabada bulunan resmî dairelerin birinden ötekine ve halkın birbirine yazdığı yazılardır.⁴³ Sadrazamın özel kalem müdürü demek olan tezkireciler tarafından, kendilerine berat ile bir cihet tahsis edilen şahısların eline söz konusu berata dayanarak tezkiresi verilir, bir sureti de Şer'iyye siciline, müstenidi olan berat ile beraber muhakkak kaydedilirdi.⁴⁴

Temessükler

Temessük, kelime olarak tutunma, sarılma, borç senedi manalarına gelir.⁴⁵ Temessükler ise mirî arazide ve gayr-ı sahih vakıflarda tasarruf hakkı sahiplerine yetkili makam ve şahıslar tarafından verilen belgeye denmektedir. Tasarruf vesikası demek olan temessüklerin yerine sonraları tapu tabiri kullanılmaya başlanmıştır.⁴⁶

1.1.5.3. Şer'iyye Mahkemeleri

Osmanlı Devleti'nin kurulmasından Tanzimat Dönemi'ne kadar her türlü hukuki sorunlar Şer'iyye mahkemeleri tarafından çözülmüştür. Şer'iyye

---

⁴¹ Akgündüz, “Şer'iyye Mahkemeleri”, s. 67; Kütükoğlu, *Osmanlı Belgelerinin Dili*, s. 197.

⁴² Develioğlu, *Sözlük*, s. 1107.

⁴³ Pakalın, *Sözlük*, c. 3, s. 491.

⁴⁴ Akgündüz, “Şer'iyye Mahkemeleri”, s. 67.

⁴⁵ Develioğlu, *Sözlük*, s. 1073.

⁴⁶ Akgündüz, “Şer'iyye Mahkemeleri”, s. 67; Kütükoğlu, *Osmanlı Belgelerinin Dili*, s. 281.

Mahkemelerinin en önemli görevlisi kadıydı.

1.1.5.3.1. Kadılar

Osmanlı Devleti'nde Şer'iyye mahkemelerde görev yapan en yetkili kişilere kadı denirdi. Önceleri kadıların muayyen maaşları yoktu, vakıf veya mahkeme gelirleriyle geçinirler, yanlarındaki nâib, kâtib, muhızır ve mübâşir gibi görevlilerin maaşlarını da kendileri karşılardı. Kadılar, dava görmenin yanı sıra, buldukları yerin idare, maliye ve belediye işleriyle de görevliydi. O devirde muayyen mahkeme binaları yoktu. Kadılar ya evlerinde veya camilerde dava dinlerlerdi. Hatta bazen yolda giderken bile kadıya başvurup davasını arz edenler olur, hemen ayak üzeri dava görülüp karar verildiği olurdu. Kadılar birbirlerinden rütbe ve gelir bakımından ayrılırlardı. Bunun dışında, aralarında bir hiyerarşi söz konusu değildi. Mülkî âmirlerin de kadılar üzerinde denetim yetkisi bulunmuyordu. Kadılar merkezden tayin edilir ve yazışmalarını doğrudan merkezle yürütürlerdi. Mahkemelerde İslâm hukuku uygulanır ve verilen hükümler derhal kolluk görevlileri merkezde çavuşbaşı, taşrada subaşı tarafından yerine getirilirdi. Verilen karara itirazı olan, bunu başkentte bulunan Divan-ı Hümayun'a götürebilirdi. Divan hükmü inceler, hukuka aykırılık görürse davayı yeniden görülmek üzere ya hükmü veren mahkemeye ya da başka bir mahkemeye gönderir veya davaya bizzat kendisi bakarak neticelendirirdi. Divan'ın kararına karşı da herkesin padişaha başvurma hakkı vardı. İdam cezası gibi bedenî cezaların merkezde temyiz edilmeden icrası mümkün değildi.⁴⁷

Kadılar medreselerin yüksek kısmından diplomalı idiler. Belli bir suç olmasın azledilemez; ancak yüksek bir kadılığa getirilmek üzere makamından alınabilirdi. Ticaret yapması, bir şirkete ortak olması yasaktı. Borç alıp veremez, hediye kabul edemez ve umumi ziyafetlere katılamazdı. Halife olan Padişah adına adalet dağıtırdı. Sadrazam tarafından atanmasına mukabil sadrazamlara karşı bir

---

⁴⁷ Ekrem Buğra Ekinci, Osmanlı Devletinde Mahkemeler ve Kadılık Müessesesi Literatürü, "Osmanlı Hukuk Tarihi Kaynağı Olarak Şer'iyye Sicilleri", *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, İstanbul, 2005, c. 3, S. 5, s. 418.

sorumlulukları yoktu.⁴⁸ Bundan dolayı kararlarında son derece özgür idiler. Kaza kadılarının müddetleri yirmi ay olup bu müddeti doldurduktan sonra yerine sırada olan bir başkası tayin olurdu. Müddetini dolduran kadı İstanbul'a gelerek her Çarşamba günü kazasker dairesine mülazemet⁴⁹ edip sıra beklerdi.⁵⁰

Kadılıkta aranan vasıflar kısaca şu şekildedir:

- a. Kadıların tam ehliyetli olmaları yani bâliğ, akıl, hür olmaları şarttır.
- b. Kadıların müslüman olmaları şarttır. Ancak Osmanlı hukukçuları zimmînin zimmîye kadılık yapmasını caiz görmüştür.
- c. Hat ve kısas cezaları ile ilgi davalar dışında erkek veya kadın olması caizdir. Uygulamada kadın hâkime rastlanmamıştır.
- d. Bütün bunların yanında kadıların yerli yerinde hüküm verebilen, anlayışı kuvvetli, dürüst, güvenilir, salâhiyet sahibi, sağlam iradeli, hukukî ve yargılama usulüne vâkıf, kendisine gelecek hukukî davaları şer'î esaslara göre karara bağlayacak yeterlilikte olmaları gerekir.⁵¹
- e. Hanefiler dışındaki İslam hukukçuları kadıların fasık yani günahkâr olmamasını, ictihad melekesine sahip bulunmasını ve erkek olmasını şart koştukları halde, Hanefî ve Osmanlı hukukçuları fasık yani günah işleyen bir şahsın da Müslüman olmak şartıyla kadı olabileceğini, kadılık görevini ifa için ictihad melekesine sahip olmanın şart olmadığını, had ve kısas cezalarıyla alakalı davalar dışında kadınların da hâkimlik yapabileceklerini kabul etmişlerdir.⁵²

Kadı olmak için birinci şart Müslüman olmaktır. Bunun yanında fakihler kadı tayin edilecek kimselerin derin hukuk bilgisine, vücut bütünlüğüne, sosyal ilişkilerin gereklerini, halkın ihtiyaçlarını, örf ve adetlerini kavramaya elverişli kültüre, dış

---

⁴⁸ Yılmaz Öztuna, *Osmanlı Devleti Tarihi*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1998, s. 153.

⁴⁹Devamlı bir işle meşguliyet, sınıksız bir işe bağlılık, staj görme, gidip gelme gibi manalara gelmektedir. Develioğlu, *Sözlük*, s. 719.

⁵⁰ Uzunçarşılı, *İlmiye Teşkilatı*, s. 94.

⁵¹ Cin-Akgündüz, *Hukuk Tarihi*, c. 1, s. 279.

⁵² Akgündüz, *Türk Hukuk Tarihi*, s. 70.

etkilere karşı koyacak derecede ahlak, karakter ve seciyeye sahip olmaları, dini emir ve yasaklara aykırı davranışlarda bulunmamaları gerektiğini ifade ederler.⁵³

Mecelle’de de (md. 1792-1794) kadı’nın özellikleri sıralanırken onun hâkim, fehîm, müstakim, emin, mekin, metin olması, fıkıh meselelerine ve yargılama usulüne vakıf ve davaları sonuçlandırmaya muktedir bulunması şartı aranmış, kadılığın bilgi, sanat ve yüksek bir karakter işi olduğu belirtilmiştir.⁵⁴

Osmanlı kadısının mülkî, adlî, beledi, askerî alanlardaki görevleri şöyle sıralanabilir:

Sefer-i hümayun sırasında geçilecek yol, köprü ve çeşmelerin tamiri ile erzak temini; yangın ve zelzele zamanlarında, ordu sevkiyatı, donanma inşası gibi olağanüstü durumlarda inşaat işçi, kalfa ve usta sevki, malzeme sağlanması görevleri vardı. Avarız vergilerinin toplanması; sefer zamanında gerekli okçu, kürekçi ve beygir temini, bunların nakli için iskelelerde at gemilerinin hazırlanması kadıların görevlerindedir. Kadı ordunun tahıl, saman ihtiyacını karşılar ve konak yerlerine sevk ederdi.

İstanbul’a erzak ve et, sebze ve meyve temini için civar şehir kadıları görevlidir. Ecnebi gemilere erzak devredilip kaçakçılık yapılmaması ve muayyen yerlerde yağ vb. karaborsacılığın engellenmesi için kadılar dikkatli olmalıdır. Kahvehane ve meyhanelerin işleyişin takip edilmesi, şehrin kalesinin muhafazasındaki kale dizdarları ve dizdarbaşı sancakbeyi ve beylerbeyinden daha çok kadının sorumluluğu bulunmaktadır. Yine şehir ve kalelerin muhafazası için olur olmaz yerlere ev ve dükkân yapılmaması, kalenin imar ve savunma nizamının gözetilmesi kadının görevidir. Devşirme işleri ve devşirme emirlerinin kontrol edilmesi de askeri görevleri arasındadır. Kısaca Osmanlı kadısı faal bir idareci, mali bir memur, müfettiş ve taşrada devletin rüknü olan bir görevlidir.⁵⁵

Bunların dışında nikâh, izdivaç, miras taksimi, yetim mallarının korunması, vasi ve azli, vasiyetlerin ve vakıfların hükümlerine riayet edilmesinin nezareti, cürüm

---

⁵³ Fahrettin Atar, “Kadı”, *İA*, TDV Yayınları, c. 24, İstanbul, 2001, s. 67.

⁵⁴ Atar, “Kadı”, s. 67.

⁵⁵ İlber Ortaylı, “Kadı”, *İA*, TDV Yayınları, c. 24, İstanbul, 2001, s. 72.

ve cinayet ve sair şer'i ve hukuki bütün davalar kadılar tarafından görülürdü. Köylü ve askeri sınıf arasındaki davalarda kadılar tarafından karara bağlanırdı.⁵⁶

1.1.5.3.2. Diğerleri

Naibler

Vekil demektir. Kadıların kendi yerlerine davalara bakmak amacıyla görevlendirdikleri şahıs manasına gelmektedir. İşleri yoğun olan yerlerde kadılar kendilerine kadılık vasıflarına haiz kimselerden vekiller seçebilirlerdi. Bunlara nâib denirdi. Kimi zaman uzak yerlere tayin edilen kadılar görev yerlerine gitmeyerek merkezde kalır ve yerlerine nâib tayin ederlerdi.⁵⁷

Şer'iyeye Mahkemelerinde kadılar namına muhtelif hizmetlerde vazife gören naibler vardı. Naibler vazifelerinin mahiyetlerine göre kaza, kadı, mevali, bab, ayak, arpalık olarak altı kısma ayrılmıştır.⁵⁸

Muhzır

Şer'i mahkemeler de davacılar ile dava olunanları mahkemeye çağıran memurlar için kullanılmıştır. Hukuk ve ceza mahkemelerinde "Mübaşir" olarak isimlendirilmektedir. Muhzır, Arapça ihzar eden, huzura getiren demektir. Muhzır sayısının çok olduğu yerlerde onların başı makamında "Muhzır başı" bulunurdu.⁵⁹

Muhzırların ücretleri maaş şeklinde değildi. Bunlar taraflardan ve ilgililerden belli bir ücret alırdı. Bu ücret bazı hukukçulara göre davacı, bazılarına göre ise dava meclisine gelmekte temerrüt gösteren davalıya aittir.⁶⁰

---

⁵⁶ Uzunçarşılı, *İlmiye Teşkilatı*, s. 109.

⁵⁷ Cin, Akgündüz, *Hukuk Tarihi*, c. 1, s. 279.

⁵⁸ Uzunçarşılı, *İlmiye Teşkilatı*, s. 117.

⁵⁹ Pakalın, *Sözlük*, c. 2, s. 572.

⁶⁰ Muhzırların ücretleri maaş şeklinde değildi. Bunlar taraflardan ve ilgililerden belli bir ücret alırdı. Bu ücret bazı hukukçulara göre davacı, bazılarına göre ise dava meclisine gelmekte temerrüt gösteren davalıya aittir.

Kassamlar

Kassam vefat etmiş olan bir kimsenin terekesini varisleri arasında taksim eden memura denir.⁶¹

Osmanlı Devletinin adliye teşkilatında miras taksimi, biri kazasker kassamları ve diğeri de bir mahallin kadılığında yani şer'î mahkemelerde olmak üzere iki sınıf kassam bulunurdu.⁶²

Kazaskerlere bağlı askeri sınıfın terekelerini mirasçıları arasında taksim eden kazasker kassamları, her kazada veya birkaç kazada ayrı ayrı bulunurdu. Rumelidekiler Rumeli kazaskerleri ve Anadoludakiler Anadolu kazaskerleri tarafından tayin edilirdi. Bir kazanın hem kassamlığı hem de kadılığı aynı kişiye verilirdi. Eyalet, sancak ve kazalarda kadıların yanında bulunan kassamlar ise, askeri sınıftan olmayan vatandaşların miraslarını taksim işi ile görevliyidiler.⁶³

Çavuşlar

Osmanlı şer'îye mahkemelerinde sadır ilâmlarının icrâsını, borçlunun mallarını satarak borcunun ödenmesini, borçlu inad ederse mahkeme kararıyla borçlunun hapisle tazyiki, hukuken kesinleşen nakdî ve bedenî cezaların infazı gibi görevleri getiren kişilerdi. Günümüzdeki icra memurları ve kısmen de savcılarının ve emniyet görevlilerinin vazifelerini îfâ ederlerdi.⁶⁴

Zaman içerisinde bu hizmetlerin bir kısmı kapıcı başlarına geçmiş sefaret gibi hususlar dahi diğer memurlara tevdi edilmeye başlanmıştır. Çavuşların son zamanlarda görevleri Divanı Hümayun'da hizmet etmek, padişahlar şehri dolaşmaya gittiklerinde topuzlarını omuzlarına koyup alay önünde yürümek ve seferi padişahî vukuunda başlarına teller bağlayıp otağı hümayun önünde nöbet çalarken el

---

⁶¹ Uzunçarşılı, *İlmiye Teşkilatı*, s. 121.

⁶² Cin, Akgündüz, *Hukuk Tarihi*, s. 280.

⁶³ Akgündüz, *Şer'îye Sicilleri*, s. 75.

⁶⁴ Cin, Akgündüz, *Hukuk Tarihi*, s. 280.

kavuşturup durmaktır.⁶⁵ Bunun dışında herhangi bir görevleri bulunmamaktadır.

Subaşı

Sancaklarda, sancakbeyinin özel ücretli memuru, polis amiri, kaza ve daha küçük merkezlerde ise idare amiri olan subaşları, şer'iyye mahkemelerinde icra ve infaz memuru olarak görev yapmışlardır. Şer'iyye mahkemesinin kararlarını uygulamak, hapsine karar verilen kimseleri hapsedmek, hapishaneyi beklemek, cezaları infaz etmek, cezai tazminatları tahsil etmek görevleri arasındadır. Günümüzde zabıta ve belediye ye ait birçok görev subaşların sorumluluğundaydı. Osmanlı Devletinde subaşılık, köy ve kasabalarda "il subaşları" sancaklarda ve diğer büyük merkezlerde ise "şehir subaşısı" diye adlandırılmıştır.⁶⁶

Mübaşirler

Sözlükte bir işe başlayan demek olan mübaşirin iki anlamı vardır. Biri celb ve tebliğ işlerinde kullanılan memur; diğeri ise Tanzimat'tan önce devletçe gördürülmesi veya soruşturulması lazım gelen bir iş için görevlendirilen memur demektir.⁶⁷ Bunların sabit bir gelirleri yoktur; her türlü masrafları gittikleri yerlerin tevzi defterlerine geçirilmek suretiyle halkından tahsil edilirdi.⁶⁸

Kâtipler ve Hademeler

Kâtipler tarafların iddia ve savunmalarını ve şahidlerin beyanlarını doğru olarak yazıya geçiren kimselerdir. Kadı ve müşavir bulunmadığı zaman mahkeme başkâtibi kadıya vekâlet ederlerdi. Kâtip; güvenilir, sağlam, davaları tutanağa geçirmede ve î'lâmları tanzim etmede ehliyetli birisi olmalıdır. Mahkeme

---

⁶⁵ Pakalın, *Sözlük*, c. 1, s. 332.

⁶⁶ Akgündüz, *Şer'iyye Sicilleri*, s. 74.

⁶⁷ Cin, Akgündüz, *Hukuk Tarihi*, s. 281.

⁶⁸ Pakalın, *Sözlük*, c. 2, s. 592.

kâtiplerinin tayininde kadının arzı şarttır. Geçici olarak berat-ı şerif almadan bu görevi ifa edenler, daha sonra bu göreve berat ile getirilirdi.⁶⁹

Hademeler ise, mahkeme işlerinde evrakların getirilmesi duruşma güvenliğinin sağlanması vb. ayak işleriyle meşgul olurlardı.⁷⁰

1.2. Geçmişten Günümüze Sivrihisar

Coğrafi Özellikleri

2015 nüfus sayımına göre Eskişehir'in en büyük ilçesi olan Sivrihisar, Eskişehir ilinin güney doğusunda bulunmaktadır. Batısında Mahmudiye ve Çifteler, doğusunda Polatlı, güneydoğusunda Günyüzü, kuzeyinde Mihalıççık, güneyinde Emirdağ ve Çeltik ilçeleri, kuzeyinde ise yüksek kayalıklar bulunmaktadır.

Ankara-Eskişehir karayolu üzerinde bulunan Sivrihisar, il merkezine 96 km, Ankara'ya 135 km, Afyon'a ise 120 km uzaklıktadır. 39.02 kuzey enlemi ve 31.02 doğu boylamı üzerinde yer almaktadır. Deniz seviyesinden yaklaşık 1070 m yükseklikte bulunan ilçenin güney ve batı kesimi ovalıktır. Kuzeybatı-güneydoğu doğrultusunda uzanan ve Sivrihisar Kütlesi adıyla anılan yükseltilerin güneydoğu kesimi 2000m'ye yaklaşmaktadır.⁷¹

Sivrihisar, Eskişehir'in doğusunda Sakarya Irmağı'nın yukarı çığırı ile Porsuk Irmağı arasında kalan, aynı isimle anılan dağın eteğinde bir yerleşim yeridir.⁷²

Tarım

Sivrihisar ve çevresinde su yetersizliğinden dolayı genellikle kuru tarım yapılmaktadır. Sulu tarım yapılan yer çok az miktardadır. Topraklardaki mineral azlığından dolayı verim az olmaktadır. Toprakların yeterli minerali toplaması amacıyla araziler genellikle bir yıl ekilmekte, ertesi yıl nadasa bırakılarak toprağın

---

⁶⁹ Akgündüz, Şer'îye Sicilleri, s. 75.

⁷⁰ Akgündüz, Şer'îye Sicilleri, s. 75.

⁷¹ Yüksel Sayan, *Sivrihisar Evleri*, Ege Üniversitesi Yayınları, İzmir, 2009, s. 11.

⁷² Celal Yüce, *Eskişehir Çevre İncelemesi*, İstanbul, 1969, s. 58.

dinlenmesi sağlanmaktadır. Sulu tarımın yapıldığı yerlerde ise topraklar her yıl ekilmekte ancak 8-10 yılda bir dinlendirilmektedir. Sulu tarım genellikle Sakarya Nehri'nin ve Porsuk Çayı'nın geçtiği yerlerdeki arazilerde kuyulardan su çıkarılmak suretiyle yapılmaktadır.⁷³

Kuyudan su çıkarmak her zaman mümkün olmadığından kuru tarımın yapıldığı yerlerde arpa, buğday, çavdar, yulaf, nohut, kimyon, mercimek, çörek otu, ayçiçeği, kavun, karpuz ekilmekte; sulama imkanının olduğu yerlerde ise başta şeker pancarı olmak üzere soğan, kavun, karpuz, yonca, silajlık mısır, Sakarya ve Porsuk vadisi köylerinde çeltik ziraatı yapılmaktadır. Özellikle Biçer ve İlören köylerinde çeltik yetiştirilmektedir.⁷⁴

Sivrihisar'ın bazı köylerinde toprak çok verimlidir ve farklı ürünler yetişmektedir. Aşağı ve Yukarı Kepen köylerinde beyaz ve kırmızı lahana, havuç, ıspanak, siyah ve beyaz turp, şalgam, pırasa, mısır, nane, maydanoz; Koçaş köyünde patlıcan ve biber; Hortu köyünde kabak; Mülk köyünde soğan ve patates; İlören ve Biçer köylerinde çeltik, soğan, pancar; Hamamkarahisar köyünde kavun karpuz, domates; Çiftlik (Bögürtlen) köyünde elma; Elcik köyünde taze fasulye; Karkın, Memik, Sarıkavak, Karaburhan köylerinde nohut ve mercimek yetiştirilmektedir.⁷⁵ Aynı zamanda Sivrihisar ve çevresinde değişik meyve türleri ve üzüm yetiştiriciliği (bağcılık) yapılmaktadır.

Hayvancılık

Hayvancılık Sivrihisar köylerinin önemli geçim kaynaklarından biridir. Köylerde genel itibarıyla küçükbaş hayvan (koyun, keçi) yetiştirilmektedir. Büyükbaş hayvancılığı fazla olmamakla birlikte son yıllarda süt fabrikalarının köylünün ayağına kadar gelerek sütleri toplaması neticesinde önem kazanmaya başlamıştır.

Büyükbaş ve küçükbaş hayvancılığın yanında Sivrihisar merkez Yenice, Kurşunlu, Kılıç, Yunus Emre mahalleleri gibi kenar mahallelerde ve tüm köylerde

---

⁷³ Altın, *Sivrihisar Folklor*, s. 19.

⁷⁴ Keskin, *Sivrihisar*, s. 112-113; Altın, *Sivrihisar Folklor*, s. 20.

⁷⁵ Altın, *Sivrihisar Folklor*, s. 20.

tavukçuluk yapılmaktadır. Yapılan bu tavukçuluk seri üretim şeklinde değil genel itibariyle kendi ihtiyaçlarını karşılamaya yöneliktir. Son yıllarda Eskişehir-Sivrihisar, Sivrihisar- Afyon yolu üzerinde çeşitli tavuk fabrikaları kurulmaya başlanmıştır.⁷⁶

1.2.2. Sivrihisar'ın Tarihçesi

İlk Çağlarda Sivrihisar

2500 senelik bir geçmişe sahip olan Sivrihisar birçok medeniyete beşiklik yapmış bir yerleşim yeridir. Efes'ten başlayıp Pessinus'tan Boğaz kaleye, oradan Samsun ve Tarsus'a geçen kral yolu üzerinde kurulan Sivrihisar, Hitit, Frig, Roma, Bizans, İlhanlı, Anadolu Selçuklu ve Osmanlı Devleti'nin önemli merkezlerinden biri olmuştur. Sivrihisar'ın ne zaman kurulduğu tam olarak belli değilse de Etiler devrinde Sallpa, Yunan ve Roma devrinde Spalya, klasik devirde Abrustula, Bizanslılar devrinde Jüstinyanus, Kazvini tarihinde Sibrihisar, sonra Seferihisar ve en son olarak Sivrihisar olmuştur.⁷⁷

Hititler döneminde ilçe "Spalia" veya "Spania" adında küçük bir yerleşim yeri olarak bilinmektedir. Çevresinde bulunan Pessinus (Ballıhisar) Gordion ve Mideon gibi önemli şehirler nedeniyle büyüyememiştir. Belli bir dönem Frig egemenliğinde kalan Sivrihisar daha sonra Romalılar tarafından ele geçirilmiştir. Roma İmparatorluğunun ikiye ayrılmasıyla Doğu Roma (Bizans) hâkimiyetine geçen Sivrihisar, hızla gelişmeye başlamıştır. Bizans'ın en güçlü imparatoru olan Jüstinyen (M.S.527-565) ismini ilçeye vermiş, ilçenin ismi Jüstinianapolis olmuştur. Jüstinyen burayı Hıristiyanlığın merkezi haline getirmiş, Pessinus'taki pek çok tapınağı yıktırılmış, enkazları Sivrihisar'a taşıtarak Sivrihisar kalesini adeta yeniden yapar gibi tamir ettirmiştir.⁷⁸

Bu dönemde Sivrihisar, bölgenin ekonomik merkezi olduğu gibi Bizans askeri yolu üzerinde bulunmasından dolayı hızla büyümüştür. 7. ve 9. yüzyıllarda çeşitli Arap akınlarına uğramıştır. Önce başpiskoposluk daha sonra ise metropolitik

⁷⁶ Altın, *Sivhisar Folklor*, s. 21.

⁷⁷ Tahsin Özalp, *Sivrihisar Tarihi*, Tam-İş Matbaası, Eskişehir, 1961, s. 7.

⁷⁸ Muharrem Bayar, *Karakeçili Yörük Aşiretinin Eskişehir'e İskânı*, Lider Ajans Matbaacılık, İstanbul, s. 286.

merkezi olmuştur.⁷⁹

Arap akınları Halife Hz. Ömer zamanında Bizanslılara karşı başlamış, Türklerin Anadolu'daki hakimiyetlerine kadar sürmüştür. M.S. 838'de Halife El-Mu'tasım komutasındaki Abbasi ordusu Tokat ve Ankara civarında Bizans ordusunu yenince Bizanslılar Sivrihisar'a sığınmışlardır.⁸⁰

Selçuklular Devrinde Sivrihisar

1071 Malazgirt Zaferi ile Anadolu'nun kapıları Türklere açılmasıyla fetihler hız kazanmıştır. 1073 yılında Süleyman Şah'a bağlı olan Türk ordusu Sivrihisar'ı Ahmet Şah komutasında ele geçirmiştir. İlçede bulunan siyah kayalar sebebi ile "*Karahisar*" adı verilmiştir. 1075 yılında Süleyman Şah İznik merkez olmak üzere Anadolu Selçuklu Devleti'ni kurmuş ise de Haçlılarla birlikte hareket eden Bizans, Selçukluları Konya başkent olmak üzere Anadolu içlerine çekilmeye zorlamıştır. Böylece bir uç beyliği durumunda olan Sivrihisar daha da önem kazanmıştır.⁸¹

Bölge Selçuklular döneminde Türkmenlerin önemli uğrak yerlerinden olmuştur. Sivrihisar ve çevresine Oğuz boylarına mensup Karkın, Kınık, İğdir, Alaçat, İmralı-(İmir), Yölemez, Beydilli, Yazır ve Büğdüz aşiretleri'nin yanı sıra yine bu aşiretlerin kolları olan Karaca Ören, Kırgız, Afşar Kılıç, Kösel, Sazılar, Karaburun, Alayunt ve Gedik aşiretleri de bölgeye yerleşmiştir.⁸²

Melikşah'ın 1092 yılında ölümü üzerine bölge I. Kılıçarslan'ın hâkimiyeti altına girmiştir. Uzun bir dönem Anadolu Selçuklu Devleti'ne bir uç merkezi olarak hizmet eden Sivrihisar her açıdan gelişmiş, ilçeye önemli yatırımlar yapılmıştır. Birçok mimari eser Anadolu Selçuklu Devleti döneminde yapılmıştır.⁸³

Yapılan yatırımlarla Sivrihisar Anadolu'nun ayrıcalıklı kazalarından biri durumuna gelmiştir. Bizans İmparatorluğu ve Anadolu Selçuklu Devleti arasındaki

---

⁷⁹ W.M. Ramsay, *Anadolu'nun Tarihi Coğrafyası*, çev. Mihri Pektaş, MEB Yayınları, İstanbul, 1960, s. 235; Otgonbaatar Demberel, Sivrihisar İbrahim Bulgurcu Evi Restorasyon Önerisi, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2012, s. 91.

⁸⁰ Keskin, *Sivrihisar*, s. 17.

⁸¹ Keskin, *Sivrihisar*, s. 17-18.

⁸² Nejat İşcan, *Fotoğraflarla Eskişehir Tarihi*, İşcan Yayınları, Eskişehir, 2003, s. 28; İşcan, *Anadolu'da Eskişehir*, İşcan Yayınları, Eskişehir, 2010, s. 30; Suzan Albek, *Dorylaion'dan Eskişehir'e*, Sağlık ve Bilimsel Araştırma Çalışmaları Vakfı Yayınları; No:89, Eskişehir, 1991, s.112.

⁸³ İbrahim Sezgin, "Sivrihisar", *TDV, İslam Ansiklopedisi*, c. 37, İstanbul, s. 289.

Anadolu hâkimiyet mücadelesinden dolayı ilçe bazen el değiştirmek zorunda kalmıştır. Bizans'ın Sakarya vadisinde bulunan birçok şehri geri alması ve Akşehir'i yakıp yıkması üzerine bu yerler I. Mesud (1116–1155) tarafından tekrar fethedilmiştir.⁸⁴

Alaaddin Keykubad dönemi bütün Anadolu'da olduğu gibi Sivrihisar için de en parlak dönem olmuştur. O'nun vefatı ile Anadolu Selçuklu Devleti zayıflamaya başlamış, 1248 yılında Moğollarla yapılan Köseadağ Savaşı kaybedilmiştir. Bunun üzerine Moğolların acımasızlığından kaçan birçok Oğuz boyu, Sivrihisar ve civarına gelerek yerleşmiştir. Selçukluların yıkılması ve İlhanlıların Anadolu hâkimiyetini kaybetmeleri neticesinde, Moğol istilası sırasında batıya kaçarak Anadolu'ya yerleşen Türkmenler, kendi bölgelerinde küçük devletler kurmaya başlamıştır. Böylece Sivrihisar'da Anadolu Beylikleri devri başlamıştır.⁸⁵

Osmanlılar Devrinde Sivrihisar

Anadolu Selçuklu Devleti'nin yıkılmasından sonra Sivrihisar ve çevresi Karamanoğulları'nın hâkimiyetinde kalmıştır. Eskişehir'i ele geçiren Osman Bey Sivrihisar ile birlikte bütün Eskişehir ve çevresinin idaresini 1299 yılında kardeşi Gündüz Bey'e vermiştir.⁸⁶

Ancak Sivrihisar, İlhanlı Valisi Çobanoğlu Timurtaş ve Karamanoğulları'nın sürekli saldırıları sonucu devamlı el değiştirmiştir. Orhan Gazi 1334 yılında Sivrihisar'ı Timurtaş'tan satın alarak Osmanlı topraklarına katmıştır. Buna rağmen çok geçmeden Karamanoğulları burayı işgal etmiştir. Sivrihisar I. Murat zamanında Karamanoğulları'ndan tekrar geri alınmıştır.⁸⁷

1402 yılında Yıldırım Bayezid ve Timur arasında yapılan Ankara Savaşını Yıldırım Bayezid kaybetmiş ve Timur'a esir düşmüştür. Timur, kendi hizmetinde bulunan Anadolu beylerine verdiği sözü yerine getirerek onlara eski topraklarını geri vermiştir. Karamanoğlu Alaaddin'in Bey'in oğulları Mehmet ve Ali Beylere de Osmanlı topraklarından Beypazarı, Sivrihisar, Akşehir, Kırşehir ve Kayseri

---

⁸⁴ Keskin, *Sivrihisar*, s. 18.

⁸⁵ Keskin, *Sivrihisar*, s. 20.

⁸⁶ Altınsapan, Parla, *Eskişehir Yapıları*, s.16.

⁸⁷ Keskin, *Sivrihisar*, s. 20; Sezgin, *Sivrihisar*, s. 289.

yörelere vermiştir.⁸⁸ Böylece Sivrihisar tekrar el değiştirmiştir.

1402-1413 yılları arası süren Fetret Dönemi'nden sonra kardeşlerini mağlup eden Çelebi Mehmed otoriteyi tam olarak sağladıktan sonra Konya üzerine yürümüş ve Karamanoğulları'nı kesin bir yenilgiye uğratmıştır. Savaşı kaybeden Karamanoğlu Mehmed Bey Beypazarı, Akşehir, Yalvaç, Beyşehir ve Seydişehir ile birlikte Sivrihisar'ı da Osmanlı Devleti'ne bırakmak zorunda kalmıştır.⁸⁹ Böylece Sivrihisar 1415 yılında kesin olarak Osmanlı Devleti egemenliğine girmiştir. Bölgeye yeni bir statü uygulanarak Sivrihisar Hüdavendigâr Sancağı'na bağlanmıştır.⁹⁰

II. Mehmet döneminde Sivrihisar askeri önemini kaybetmiş, bir ilim ve ticaret merkezi durumuna gelmiştir. Bu münbit topraklarda farklı dönemlerde Çandarlılar, Nasreddin Hocalar, Yunus Emreler, Hızır Beyler, Sinan Paşalar, Aziz Mahmut Hüdailer vb. birçok önemli insan yetişmiştir.⁹¹

Osmanlı idaresi altında bulunan Sivrihisar'ın fiziki yapısı ile ilgili ilk bilgiler XV. yüzyılın son çeyreğine aittir. 1486 yılında yirmi dördü Müslüman, biri Ermeni olmak üzere yirmi beş mahallesi bulunan Sivrihisar'ın tahmini nüfusu 3100 civarındadır. Bu yıllarda en kalabalık mahalle, doksan bir hanesi bulunan Ermeni mahallesidir. Müslüman mahallelerinden en kalabalık olan mahalle ise, otuz sekiz hane ile Çöpük Mahallesidir. Çöpük Mahallesi'ni sırası ile Kılınç ve Kethüda mahalleleri takip etmiştir.⁹²

XV. ve XVI. yüzyıllarda Sivrihisar, kale, han, hamam, kervansaray, pazar yeri, çarşı, kapan, medrese ve ibadethaneleriyle fiziki ve sosyal olarak tam anlamı ile bir şehir özelliği kazanmıştır. Mahalleler çoğunlukla mescid ve camilerin çevresinde toplanmıştır. Esnaf örgütleri kentin vazgeçilmez parçalarını oluştururken, mahallelerde genelde birbirini yakından tanıyan kimseler oturmuştur. Gayrimüslimler de ayrı yerlerde ve bir arada toplu yaşamışlardır.⁹³

XVII. yüzyılın sonlarında şehrin nüfusunda büyük bir azalma olmuştur.1699

---

⁸⁸ Ali Sevim, Yaşar Yücel, *Türkiye Tarihi*, TTK Yayınları, Ankara, 1989, s. 323; Halime Doğru, *XVI. Yüzyılda Eskişehir ve Sultanönü Sancağı*, Odunpazarı Belediyesi Kültür Yayınları 5, 2005, s.74-75.

⁸⁹ Keskin, *Sivrihisar*, s. 22.

⁹⁰ Halime Doğru, *XV. ve XVI. Yüzyıllarda Sivrihisar Nahiyesi*, TTK Yayınları, Ankara, 1997, s. 11.

⁹¹ Keskin, *Sivrihisar*, s. 22.

⁹² Sezgin, *Sivrihisar*, s. 289.

⁹³ Doğru, *XV. ve XVI. Yüzyıllarda Sivrihisar Nahiyesi*, s. 29.

yılına ait avârız tahririnde mahalle isimleri kaydedilmediği için mahalle sayısı bilinmemekle birlikte ilçede 189 müslüman, 42 gayri müslim erkek nüfus tespit edilmiştir. Yine XVII. yüzyılın sonlarında köy sayısı elli altıya gerilemiştir. Köylerin nüfusunda da önemli bir azalma meydana gelmiştir.⁹⁴

1836 yılında Sivrihisar'da hareketli bir ticaret hayatı olduğu göze çarpmaktadır. Birçok esnaf değişik alanlarda faaliyet göstermektedir. Bunlar habbazan (ekmekçiler), boğacacılar, bakkallar, debbağlar (kösele yapmak amacı ile hayvan derilerini düzelterler), sarraçlar (at takımlarını, araba koşumlarını, deri ve meşinden çeşitli eşyaları satan kişiler), nalbantlar, berberler, yemeniciler, sahtiyancı (dericiler), kasaplar, kalaycılar, demirciler, kuyumcular, kahveciler, boyacılar, bezciler, enfiyeciler, attarlar, niyetçiler, hamamcılar, mumcular, simitçiler ve dülgerlerdir.⁹⁵

Bu salnameye göre Sivrihisar, yönetim merkezi olarak karşımıza çıkan bir yerleşmedir.⁹⁶ XIX. yüzyıla kadar Hüdavendigar Eyaleti'ne bağlı bir nahiye olarak devam eden Sivrihisar, XIX. yüzyılın ortalarına doğru Bilecik Kaymakamlığı'na ve Eskişehir Muhassıllığı'na bağlanmıştır. Islahat Fermanı'ndan sonra kabul edilen yeni vilayet kanununa göre yapılan uygulamada Ankara Vilayeti'nin merkez sancağına bağlı bir kaza durumuna getirilmiştir.⁹⁷

H. 1300(1883)- H.1320(1902) yıllarına ait Ankara Vilayet Salnamesinde, Sivrihisar'da gayrimüslim unsurların yaşadığı görülmektedir. Bu unsurlar, Rum, Ermeni, Yahudi, Katoliklerden oluşmaktadır.

Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde Eskişehir sancak haline getirilince Sivrihisar, Ankara Vilayeti'nin merkez sancağından ayrılıp Eskişehir Sancağı'na bağlanmıştır. Bu yılların salnamelerinde adı Seyitgazi ve Mihalıcık ile birlikte Eskişehir'in kazası olarak geçmiştir.⁹⁸

---

⁹⁴ Sezgin, *Sivrihisar*, s. 290.

⁹⁵ Özkaya, *19. yy. Sivrihisar*, s.15.

⁹⁶ Yurt Ansiklopedisi, s. 2840.

⁹⁷ Doğru, *XV. ve XVI. Yüzyıllarda Sivrihisar Nahiyesi*, s. 55.

⁹⁸ Şerife Özüdoğru, " Sivrihisar Evlerinde Çıkmalar", *I. Uluslararası Düünden Bugüne Eskişehir Sempozyumu*, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir, 2005, s. 438.

Tablo 1: 1893 Tarihli Ankara Vilayet Salnamesine Göre Sivrihisar Kazasına Bağlı Mahalleler (H-1311/M-1893)

Şeyh	Hacıveysi
Araklı	Hacıhasan
Elmalı	Hayaklı
Timurca	Karabaşlı
Kabali	Hacışhap
Gazilisinan(Gazilistan)	Kethuda
Kutbeddin	Hisar
Çubuk	Giyan
Gedelek	Tatlar
Gelinci(Kalınca)	Tahtalı
Camiğkebir	Orta
Hazinedar	Beyli
Müslimakdoğan	Yenimahalle
Yenice	Ay
Karuklu	Akdoğan
Hacıeskici	

Sivrihisar salnamelerde kasaba olarak ifade edilse de yerleşim biriminde yürütülen faaliyetler ve işyerlerinin sayısı açısından bakıldığında şehir özelliğini taşıdığı görülmektedir. Sivrihisar'da 3100 hane bulunmaktadır. Kaza genelinde 6334 hane bulunduğuna göre bu rakamlar kaza nüfusunun hemen hemen yarısının şehirde yaşadığını göstermektedir. Bu da kaza genelindeki toplam 600 dükkanın neredeyse tamamının Sivrihisar şehrinde olduğunun bir ispatıdır. “Şehirde han, hamam, kahvehane, cami ve mescit gibi yapıların yanında bir rüştiye mektebi, çok sayıda sıbyan mektebi, 18 medrese, yine çok sayıda cami (kaza genelinde bulunan 108

caminin büyük bir kısmı şehirde bulunmaktadır) ve mescit, 6 su değirmeni, 1 kütüphane, 1 telgrafhane, 1 kilise, 1 hristiyan mektebi ve 5 çeşme mevcuttur.⁹⁹

Tablo 2: 1893 Tarihli Ankara Vilayet Salnamesine Göre Sivrihisar Kazasına Bağlı Köyler (H-1311/M-1893)

İpekseydi	İğdecik	Sarıkavak	Kıçek	Kürtler
Domlıca	Elyeniviran	Yayazan	Kozağaç	Burma
Ziy	Ortaklar	Böğürtlen	Holanta	Çakmak
Domruk	Timurcı	Hortı	Totlı	Hacılar
İlıcak	Melek	Sakuncık	Mercan	Köseler
Karacakaya	İmekler	Ahiler	Mısııröz	Ömerler
Bapulu	Sarıköy	Tekyeviran	Hamamkarahisar	Gençali sağır
Atahisar	Bozan	Kohaş	Ayueli	Kara İlyas
Sadıkyığı	Oğlakcı	Denin(Denyek)	Basri	Mahmudlar
Çapkuz	Koltan	Balluhisar	Başköprü	Yassihöyük
Karacaviran	Gaymas	İsrailbağı	Bedel	Haykır
İlyaspaşa	Halilbağı	Karahamedsultan	Bayındır	Karahamzalı
Tatar	Okcı	Kapulu	Kozviran	Gençali Kebir
Bozlıca	Erten	Farfı	Kavacık	Sarıoba
Sağırcık	Doğray	Yalnızçam	Polatlı	Gazioba
Kurtseyhi	Kızılcaviran	Görsöğüd	Kabak	Höyük
Karahan	Karkın	Çağlalık	Bağıri	Abdülkerim
Bıcar	Karaburhan	Atlarıs	Beyli(Biy)	

Cumhuriyet Dönemi'nde Sivrihisar

17 Şubat 1921 tarihinde Yunanlılar Sivrihisar'ı işgal ettiler. Hükümet binasını ele geçirerek bütün evrakları aşığıya atıp yakmak istediler. Bir kısım duyarlı kişiler Nüfus ve Tapu Kütüklerini cübbe ve paltolarının altına saklayarak evlerine

⁹⁹ Ankara Vilayet Salnamesi 1311, s. 271.

götürdüler, işgal sona erdikten sonra götürüp yetkililere teslim ettiler. Belediye Başkanvekili hekimi Osman, halka zarar verilmemesi, Yunanlıların şehir içindeki devriyelerinin Türk bekçilerle birlikte hareket etmesi karşılığında Yunan askerlerini de tedavi etmeyi kabul etmiştir.¹⁰⁰

Yunanlılar, kazada bulunan mektep ve okulları hastane¹⁰¹, Biçerli Hasan Bey'in evini ise karargâh binası olarak kullanmıştır. Yunan askerlerinin yağma ve talana girişmeleri üzerine halk, Yunan askerlerine karşı direnişe geçmiş ve mallarını vermemek için canlarını bile seve seve feda edeceklerini göstermişlerdir. Halkın bu kararlılığı karşısında ve dağlardan silah seslerinin gelmesi üzerine Yunanlılar geri adım atmak zorunda kalmışlar ve yağmaladıkları malları sahiplerine iade etmişlerdir.¹⁰²

İşgalin 33. günü güneyden Adatepe, İstiklalbağı köyü yönünden gelerek Sivrihisar'ı Şındırak tepesinden başlayarak kuşatan Akıncı müfrezesi Yunan kuvvetlerine büyük kayıplar verdirmiştir. Düşman, ağırlıkları ile birlikte Dümrek yönüne kaçmıştır. Bu esnada şu an şehitlik olan tepede bağ bekçisi kulübesinde mevzilenen bir akıncı müfrezesi Yunan askerlerini öldürdükten sonra alından vurulup şehid olmuşlardır. Düşman cesetleri acilen gömülmüştür. Akıncı müfrezesinin Sivrihisar'dan ayrılması üzerine tekrar Yunan kuvvetleri ilçeye gelmiştir. Olaylar Yunan kumandanından saklanmıştır. Yaralı Yunan askerlerinin de kendilerine kötü muamele yapılmadığı yönünde şahitlikte bulunmasıyla halk büyük bir katliamdan kurtulmuştur.¹⁰³

Yunan işgalinin tekrar başlaması üzerine halk büyük bir telaşa kapılmıştır. Bir taraftan ise gizlice çevre köylerden yardım toplama çalışmaları başlamıştır. Sakarya Meydan Muharebesi'nin Türk ordusu tarafından kazanılması ile halk büyük bir sevinç yaşamış; Yunanlılar ise büyük bir hüsrana uğramıştır. Yunan Komutanı, Sivrihisar'ı kaybetmemek için kendilerine yardımcı kuvvet gönderilmesi için girişimlerde bulunmuş ancak telgraf haberleşmesini bir grup Sivrihisarlı kestiği için başarılı olamamıştır. Türk Ordusu 18 Eylül 1921 tarihinde Sivrihisar üzerine taarruz başlatmıştır. Yunanlılar Sivrihisar'ı ümitsizce savunmaya çalışmışlar; ancak bütün

---

¹⁰⁰ Keskin, *Sivrihisar*, s. 36.

¹⁰¹ Keskin hükümet binasının Yunanlılar tarafından hastane yapıldığını söylemektedir. Keskin, *Sivrihisar*, s. 36.

¹⁰² Necimi Günay, *Sivrihisar Yöresel Kelimeler ve Deyimler Sözlüğü*, Sivrihisar Belediyesi, Karaca Medya Yayınları, Eskişehir, 2014, s. 23.

¹⁰³ Keskin, *Sivrihisar*, s. 36.

çabalarına rağmen büyük bir moralle ilerleyen Türk Ordusu'nu durduramamışlardır. Sivrihisar halkı da Yunan askerini bıçaklarla ya da kızgın yağ ve su dökerek etkisiz hale getirmeye çalışmıştır. Nihayet Sivrihisar 20 Eylül 1921 tarihinde Türk Ordusu'nun ve ilçe halkının büyük gayretleriyle düşmandan temizlenmiştir.¹⁰⁴

Yunanlılar Sakarya Meydan Savaşı sırasında ilçeden çekilirken büyük zulümler yapmıştır. Köyleri, ekinleri, insanları, camileri yakmışlar, her tarafı tahrip etmişlerdir. Yunanlılar işgal sırasında ve ilçeden çekilirken Sivrihisar'ın 72 köyünü yakmış, 150.000 koyunu ile 40.000 sığırını ve birçok eşyasını gasp etmiştir. Birçok masum insanı acımasızca katlederek büyük bir canavarlık örneği göstermiştir.

Sivrihisar Milli Mücadele'nin başlangıcından itibaren üzerine düşen görevi en iyi şekilde yerine getirmeye çalışmış, maddi manevi birçok yararlılıkta bulunmuştur. Bunlardan bir kısmı şunlardır.¹⁰⁵

1. Sivas Kongresi kararlarının alınması üzerine, Eskişehir'de bulunan İngilizler üzerine ilk hareketi hemen Ali Fuat Paşa kuvvetlerine katılarak göstermiştir.
2. Halkın desteğiyle 50 kişilik bir birlik oluşturulmuş, kongre kararlarının uygulanmasına gayret gösterilmiş, Bolu ayaklanmasının bastırılmasında önemli hizmetlerde bulunan kişilerin, şehit ve yaralı ailelerine para yardımında bulunulmuştur.
3. Batı cephesine 35.000 lira nakdi yardım yapılmış, bu cepheye gideceklerin askeri malzemeleri belediye bütçesinden karşılanmıştır.
4. 5 milyon 877 bin nakit, teçhizatıyla birlikte 500 adet mavzer tüfeği ve at hediye edilmiştir.
5. İlçede bulunan hastane için 2500 yatak takımı, zayıf askerler için binden fazla kilim yorgan ve yaralı gazilere para yardımı yapılmıştır.
6. Kızılay'a gıda, eşya yardımlarının yanında 10.000 lira nakdi yardımda bulunulmuştur.
7. Orduya uçak satın alınıp hediye edilerek tüm Anadolu'ya güzel örnek olmuştur.

---

¹⁰⁴ Günay, *Sivrihisar (Sözlük)*, s. 28.

¹⁰⁵ Özalp, *Sivrihisar Tarihi*, s. 172-174; Keskin, *Sivrihisar*, s. 38-39.

8. Bir seneye yakın bir müddet ilçede ikamet eden 3. Kolordu'nun bütün ihtiyaçlarını karşılamıştır.

1.2.3. Tarihi Eserler

2500 yıllık bir geçmişe sahip olan Sivrihisar tarihi, kültürel ve arkeolojik birçok yapıya ev sahipliği yapmaktadır. Bu yapılar, Ulu Cami, Sivrihisar Kalesi, Alemşah Türbesi, Ermeni Kilisesi, Saat Kulesi ve Zaim Ağa Konağı, Kurşunlu Cami, Aziz Mahmut Hüdayi Camii, Hoşkadem Cami, Hazinedar Cami, Yeni Cami, Seyyit Mahmut Süzani Külliyesi ve Cami, Kutbittin Dede, Hoşkadem Cami, Akdoğan Mescidi, Alemdar Doğan Beyazıt Kümbeti, Hamamkarahisar Cami, Satranos Harabeleri, Sogabey Kervansarayı, Doğray Hamamı, Tekören Hamamı, Kumacık Hamamı, Seyyide Hamamı, Akdoğan Çeşmesi, Seyyit Nureddin Medrese ve Tekyesi, Hızırbey Medresesi, Aziziye Medresesi, Şeyh Ahmet Ziyaeddin Medresesi, Karacalar Medresesi, Hoca Zade Medresesi, Gecek Medresesi, Sürez Medresesi, Mavi Kadın Çeşmesi, Tabakhane Çeşmesi, Kurşunlu Çeşmesi, Eminateddin Mikail Kervansarayı, Sölpük Mescidi, Umurbey Mescidi, Akcami, Kubbeli Mescidi, Uluğbey Mescidi, Yenice Mahalle Mescidi, Sinan Paşa Mescidi, Tatlar Mescidi, Hacı Veys Mescidi, Hacı Hasan Mescidi, Zaim Mescidi, Karabaşlı Mescidi, Balaban Camii, Elmalı Camii, Musalla Camii, Yunus Hoca Türbesi, gibi eserlerdir.¹⁰⁶

1.2.4. Sivrihisar'da Yetişen Ünlüler

Sivrihisar, pek az beldeye nasip olacak birçok âlim, şair, sanatçı, mütefekkir, devlet ve gönül adamı yetiştirmiştir. Bu insanların bir kısmı buldukları döneme mühürlerini vururlarken Yunus Emre, Nasrettin Hoca gibi insanların savundukları düşünceler ise evrensel boyutta etkisini bütün tazeliği ile korumakta, insanlık her geçen gün bu değer yargılarına daha çok ihtiyaç duymaktadır.

¹⁰⁶ Özalp, *Sivrihisar Tarihi*, s. 37-85; Altınsapan, Parla, *Eskişehir Yapıları*, s. 289-374; Parla, *Sivrihisar Camileri*, s. 35-87.

Geçmişten günümüze Sivrihisar ilçesi ile bir şekilde yolu kesişen ve ilçenin yetiştirdiği ünlüler şunlardır:¹⁰⁷

Romalılar Dönemi: Esope, Atis, Teufil, Selmani Farisi (Selmani Pak).

Selçuklular Dönemi: Karaca Ahmet, Seyyid Nureddin, Kadı Celâleddin, Nasreddin Hoca, Yunus Emre.

Osmanlılar Dönemi: Hızır Bey, Sinan Paşa, Yakup Paşa, Müftü Ahmet Paşa, Sadii Cem, Derviş Şemsi, Şeyh Abd-i Vehhab, Çandarlı Kara Halil Hayrettin Paşa, Tokatlı Molla Lütfi, Aziz Mahmud Hüdai Hazretleri, Şeyh Baba Yusuf, Ömer Lütfi Efendi, Şeyh İbrahim Efendi Şeyh Osman Hafif Efendi, Hacı Hilmi Efendi,

Cumhuriyet Dönemi: İhsan Gevrek Babulluoğlu, İhsan Sarıkardaşoğlu, Mehmet Kaplan.

---

¹⁰⁷ Özalp, *Sivrihisar Tarihi*, s. 83-138; Keskin, *Sivrihisar*, s. 259-314.

İKİNCİ BÖLÜM

40 NUMARALI SİVRİHİSAR KADI SİCİLİ'NİN DEĞERLENDİRİLMESİ

2.1. Defterin Fiziki Tasviri ve Yazı Özellikleri

Araştırmaya konu olan ve aslı Ankara'daki Milli Kütüphane'de muhafaza edilen “Şer’iyye Sicil” defteri, 58 sayfadan ibarettir. Yararlanılan nüsha, defterin aslı olmayıp, mikrofilmden dijital ortama aktarılmış halidir. Bu sebepten dolayı defterin gerçek ebatını tespit edebilmek mümkün olmamıştır. Defter katalogda Eskişehir Vilâyeti Sivrihisar Kazâsı’na bağlı olarak, “40” demirbaş numarasıyla kaydedilmiştir.

İncelenen sicilde genel olarak ta’lik yazı kullanılmıştır. Ayrıca rik’a yazı stiline de rastlanılmıştır. 58 sayfalık kısım içerisinde 15 sayfa boştur. Bunlar 10-11, 20-25, 39-43, 45-47 ve 57-59 arası sayfalardır. 50-51 ve 52-53 arası sayfalardaki mühürlerin silik olması nedeniyle okunması oldukça güçtür. 54. ve 55. sayfalarda yoğun mürekkep kullanımı, mürekkebin dağılması sebebiyle ifadenin okunmasını zorlaştırmıştır. 56. sayfada ise üzeri çizilmiş okunamayan yerler vardır.

Sayfa numaraları [ ] köşeli parantez içerisinde, kalın ve 14 punto ile yazılmıştır. Metin içerisinde doğru okunulduğundan emin olunmayan özel isimler köşeli parantez içerisine alınmıştır. Doğruluğundan emin olunamayan veya yanlış okunabileceği düşünülen kelimelerin sonuna soru işareti (?) konulmuş, bazen de üç nokta ile (...) gösterilmiş; yani boş bırakılmıştır. Bazı devrik ifadeli cümlelerde eksik olduğu varsayılan heceler veya ekler için de köşeli parantez kullanılmıştır. Boş olan sayfaların boş olduğu metin içerisinde gösterilmiştir. Genel olarak bakıldığında yazıların tam olarak okunaklı olmadığı da dikkat çekmektedir.

Metnin çevirisinde “mutedil transkripsiyon” kuralları benimsenmiş ve Osmanlıca’da ve Arapça’da kullanılan ve Türkçe’de olmayan bazı harflerin yerine belirli işaretler kullanılmıştır. Bunlar; ayn (ع) harfi için (‘) işareti, hemze’ye (ء) işareti,

karşılık (') işaretidir. Osmanlıca'da olup da Türkçe'de pek kullanılmayan heceler, üzerlerine şapka (^) konularak gösterilmiştir. Bunlar uzun a harfi için “â”, i harfi için “î”, u harfi için “û” şeklindedir. Farsça tamlamalar için izâfet kesresi (-ı) kullanılırken; Arapça şemsî ve kamerî tamlamalarda “el” takısı değişikliğe uğratılmıştır.

2.2. Defterin İçeriği

2.2.1. Kayıtlarda Adı Geçen Yerleşim Yerleri

Defterde geçen köy isimlerinin sayısı altı ile sınırlıdır. Bu isimler kayıt ve sayfa numaralarına göre Ahiler (9/39; 10/40; 10/47), Bâlâ Hisar (13/53), Ballı Hisar (10/42; 13/56), Balık-kesir ? (3/19), Hamidiye (14/62) ve Kurt Şeyh (9/39; 11/48) olarak sıralanmaktadır. Ancak Bâlâ Hisar ve Ballı Hisar'ın aynı yerleşim yerleri olabileceği göz önüne alınırsa sayı beşe inmiş olacaktır. Bu köylerden başka, Eskişehir kazâsına bağlı Yaralı ? Karyesi de (1/7) kayıtlarda yer almıştır. Yakın zamanlara ait resmi kayıt ve istatistiklere bakıldığında, bu yerleşim yerlerinin hâlâ aynı adlarla varlıklarını sürdürdükleri görülmektedir. Bugün Sivrihisar'a bağlı 143 köy bulunmaktadır.

Çalışmada adı zikredilen mahallelerin sayısı 15'tir. Bu rakam bu dönem itibarıyla Sivrihisar kazâsına bağlı mahallelerin %19'unu teşkil etmektedir. Söz konusu mahallelerin isimleri, kayıt ve sayfa numaraları itibarıyla, Akdoğan (1/1; 1/9; 2/14), Demirci (6/26), Faruklar (2/10; 2/12), Gazi Sinan (7/29), Gedik (6/25; 14/61), Hacı Eskici (6/26), Hacı Veli (8/33), Hacı Veysi (2/12), Hazinedar (12/50), Kayalı (2/10; 2/18), Kethüda (1/1; 4/20; 10/46; 12/51), Kutbeddin (7/29; 7/31), Müslim Akdoğan, (1/1; 1/9; 7/29; 7/31), Şeyh (1/9; 2/10; 2/12; 2/18; 4/19; 6/28; 9/39; 12/50; 14/58; 14/59) ve Yenice (5/22; 6/26; 10/46) olarak sıralanmaktadır. Mahalle isimlerinin Türk ve İslâmi kökenleri yansıttığını söylemek mümkündür. Bu mahalleler bugün hâlâ aynı adlarla varlıklarını devam ettirmektedirler. Bugün itibarıyla Sivrihisar'a bağlı 78 mahalle bulunmaktadır.

2.2.2. Kayıt Türleri

İncelenen sicilde 12 adet tereke; 2 adet muhalefât kaydı bulunmaktadır. Tereke kayıtlarından birinde, diğerlerinin aksine, ölen kimseye ait ayrıntılı mal listesine yer verilmemiştir. Bahsi geçen tereke ve muhalefât kayıtlarının defterdeki dizilişi şu şekildedir.

Tablo 3: 40 No'lu Sivrihisar Şer'iyeye Sicili'nde Yer Alan Tereke ve Muhalefât Kayıtları

Kayıt No	Tereke Sahibi'nin Adı	Mahal	Meblağı (kuruş)
1/1	Hâcî Çakır İsmail bin İsmet bin Abdullah	Kethüdâ	31.379
2/10	Fazlı Beşe Oğlu Hâcî Mehmed Efendi	Faruklar	19.000
3/19	Şeyho Oğlu Hasan bin Mehmed	Bılık-kesir	68
4/19	Deli İsmail oğlu Mahmud Efendi İbn-i Hâcî	Şeyh Mahallesi	6.169
5/22	Musallih Oğlu Hüseyin bin Musallih	Yenice	1.027
6/25	Hâcî Hamza Oğlu kerimesi Emine bin Ali	Gedik Mahallesi	10.061
7/29	Pehlivan Oğlu Hüseyin bin Hasan	Kutbeddin	5.455
8/33	Çortu Oğlu Berber Yusuf Usta	Hâcî Veli	1.424
9/39	Cagni Oğlu Hâcî Mehmed bin Süleyman	Ahiler Karyesi	.....
10/40	Emir Oğlu Hasan Hüseyin bin Hacı Mehmed	Ahiler Karyesi	10.155
11/48	Beşe Oğlu İbrâhim zevcesi Sultan	Kurt Şeyh	1.123
12/50	Dizdar Oğlu Hâcî Osman bin Hâcî Mehmed	Hazinedar	1.419
13/53	Dudu Oğlu Hâcî Mustafa bin Hasan	Bâlâ Hisar	11.365
14/58	Hâcî Ömer Oğlu Hâcî Ali bin Bekir	Şeyh Mahallesi	9.534

Terekeler, ölen kişilerin vârislerine terk ettiği her türlü mal, eşya ve diğer servet kalemlerinin ayrıntılı dökümünü ve tereke toplamından çeşitli masraf ve harcamalar düşüldükten sonra kalan metrukâtın mirasçılar arasında İslâm Miras Hukuku'na göre taksimini içeren kayıtlardır.¹⁰⁸ Tereke kayıtlarında ölen kişinin ismi, varsa elkâbı, ölüm tarihi, yaşamış olduğu bölge, iskân etmiş olduğu köyü-mahallesi, varsa eşinin, çocuklarının, anne-babasının, kardeşlerinin ve diğer vârislerinin ismi ve bunların sayısı da verilmektedir. Ancak vefat eden çocuklar bahis konusu

¹⁰⁸ Ömer Lütfi Barkan, "Edirne Askerî Kassamı'na Ait Tereke Defterleri (1545-1659), *Belgeler III*, s. 5-6, 1966.

edilmemektedir.

Vasîlik, kefillik ve müzâyede bahislerinin önemli yer işgal ettiği kayıtlarda, ailenin çocuk sayısı, mirasçılarının durumu ve birden fazla evliliğin hangi amaçla yapıldığı belirtilmiştir.¹⁰⁹ Ölen kişilerden kalan mirastan, vergiler, masraflar ve borçlar düştükten sonra kalan malların taksimi varisler arasında yapılmış; yaşı tutmayanlar için mahkeme tarafından vasî tayin edilmiştir. Yaşça büyük olan çocuklar mirası alırken, mirasın yaşı küçük olanlara intikali bekletilmiştir. Miras kalan mallardan ortaya çıkan borçla ilgili olarak kefillere müracaat edilmektedir.

Küçük yaşta mirasçı çocukların “sagir veya sagire” şeklinde ifade edildiği görülmektedir.¹¹⁰ Sagir ya da sagire olanlar için tayin edilen vasî ya da vasîlerin isimlerinin ardından, kimin isteği ile bu taksimin yapıldığı zikredilir.

Tereke kayıtlarının müstakil defterler halinde toplandığı bilinmektedir. Bu defterleri diplomatik yönden inceleyen araştırmacılar, kayıtların içeriğini üç başlık altında toplamışlardır. Ölen kişi ve vârislerin kimlik bilgileri ile durumlarının tespit edildiği başlangıç kısmı (1); menkul ve gayr-i menkul bütün terekenin birim ölçüleriyle birlikte tespit ve fiyat takdirinin tek tek yapıldığı kısım (2); vergiler, masraflar ve diğer giderlerle birlikte terekenin vârisler arasındaki taksiminin yapıldığı son kısım (3).¹¹¹

Bir kişi öldüğü vakit, Osmanlı mahkemesinden bir görevli, olay yerine giderek, ölenin çeşitli menkul servetini, ev, bağ, bahçe, dükkân vb. gibi gayr-i menkul varlığını, nakit parasını, dükkânlarında bulunan ticari malları, evinde, yaylasında bulunan tüm canlı hayvanları, bütün hububat ve gelir kaynaklarını, evinde ayrıca kullandıkları tüm ev eşyasını sayıp, günün şartlarına göre rayiç fiyatlar vererek, “sicill-i mahfuz” a kayıt ediyordu. Sonra bu fiyatlar toplanıp, tüm serveti tespit ettikten sonra, ölenin borçlarını, karısına verilecek mehir miktarlarını, ölen için sarf edilen “techiz, tekfîn ve telkin” masraflarını “Resm-i Kısmeti âdi, Kâtibiyye, Dellâliye, Emniyye, Kaydiyye, Kalemîyye” vb. gibi mahkeme görevlileri için alınan ücretler düşüldükten sonra geride mirasçılara kalan miktar “Sahhu'l-bâki li't-taksim

¹⁰⁹ Said Öztürk, “Osmanlıda Çok Evlilik”, *Türkler Ansiklopedisi*, Yeni Türkiye Yayınları, c. 9, İstanbul, 2002, s. 38.

¹¹⁰Rıfat Özdemir, “Tokat'ta Ailenin Sosyo-Ekonomik Yapısı (1771-1810)” *Belleten*, c. LIV , S. 211, s. 1037.

¹¹¹ Nuri Köstüklü, “Osmanlı-Türk Aile Kurumu Araştırmalarında Tereke Defterlerinin Yeri ve Önemi -19. yy. Örnekleri Çerçevesinde-”, *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Uşak 2008, S. 1/1, s. 17.

beyne'l-verese" ifadesinin önüne rakamla yazılır. Ardından da mirasçılarının her birine mirastan ne kadar düştüğü kaydedilir. Bunların altına bir çizgi çekilerek, değeri genellikle kuruş cinsinden ifade edilir. Teker teker en ince ayrıntısına kadar mal varlığı yazıldıktan sonra en alta "yekûn" ya da "cem'an yekûn" ibâresi ile birlikte tüm eşya ve mal varlıklarının toplam değeri rakamla belirtilir.

Miras kalan gayr-i menkullerin paylaşılmasında sıkıntı çıktığında varisler mallarının müzâyededede satılmasını ve dağılımın nakdi olarak yapılmasını isteyebiliyorlardı. Terekelerimizde bu türlü satışlar "bi'l-müzâyede bey' olunarak" şeklinde ifade edilmiş olup neredeyse bütün terekelerde bu uygulamaya rastlanmıştır. Daha sonra da şer'î kurallara uygun olarak dağıtımın yapıldığı ve yazıldığı belirtilir.

Tereke defterlerinin kaleme alındığı yazı zamana ve bölgeye göre farklılaşabilmiştir. Osmanlı Devleti'nin ilk kayıtlarına bakıldığında Arapça ve Farsça metinlere rastlanırken, daha sonraki dönemlerde kayıtların tamamına yakını Osmanlı Türkçesi ile yazılmıştır.

İncelediğimiz sicilde toplam 14 kayıt yer almaktadır. Bunlardan ikisi muhallefât'tır. **Muhallefât**, "geride kalan; geriye bırakılan" anlamlarındaki muhallef kelimesinin çoğuludur. Muhallefât kelimesi yerine belgelerde tereke ve metrûkât da geçer. Çoğul bir sözcük olan metrûkât, "terk edilmiş, bırakılmış, kullanılmaktan vazgeçilmiş" anlamlarına gelen "metrûk, metrûke" kökünden türetilmiştir.¹¹²

Muhallefât kayıtları, tereke defterlerinde rastlanılanlarla paralel bir şekilde tanzim edilir ve hatta çoğu zaman aynı ifadelerle tutulurdu. "Tereke" ile "muhallefât" arasında dikkat edilmesi gereken fark ise, listelerin sabit bir hukuk kuralına göre yerel bir kadı veya kassam tarafından değil de, merkezi idarenin tek taraflı emriyle (müsadere yoluyla) kaleme alınmış olmasından ibarettir. Mal ve mülkleri bu tür incelemeye tâbi tutulan insanların çoğu hayatta değildir, çünkü çoğu müsadere, değişmez bir kural olmamakla birlikte, bir görevlinin idam edilmesi veya başka bir şekilde ölmesi üzerine emredilirdi. Diğer taraftan, müsadereler için sıkça öne sürülen gerekçenin ilgili kişinin devlete borçlanması olduğu için, Osmanlı eliti mensuplarının çoğu müsadereye tâbi tutulabilir bir durumda bulunmuş olmalıydılar.¹¹³

Osmanlı hukuk sistemine göre, ölen kişilerin geride bıraktıkları eşya ve

¹¹² Devellioğlu, "Metrûkât", *Osmanlıca-Türkçe Sözlük*, s.756.

¹¹³ Barkan, "Edirne Askeri Kassamı'na Ait Tereke Defterleri", s.1.

malların tesbit ve taksimi kadıların görevleri arasında yer alır. Zamanla mirasın taksimi işi kadıların maiyetindeki “kassâm” denilen memurlara bırakılmıştır. Fakat sivil kesimin miras taksimini kadıya yaptırması isteğe bağlıdır. Kadı, ancak mirasçılarının veya alacaklıların talebi durumunda yahut mirasçılar arasında küçük çocuklar varsa miras taksimine müdahale edebilirdi. Askeri zümre mensuplarının terekesinin kayıt altına alınması ise zorunludur. Bu sebeple şer’iyye sicilleri’nde görülen tereke kayıtlarının çoğu askeri zümre mensuplarına ait muhallefâtan meydana gelirdi.¹¹⁴

İncelenen sicilde muhallefât ile ilgili iki tane kayıt yer almaktadır. Bu kayıtlardan ikisi de askeri zümreye ait değildir. Bunlardan biri ‘3’ numaralı kayıttır. Bu kayıt ağnam sahiplerine çobanlık etmek üzere Der-sa’âdete giden ve hastalığı yüzünden memleketine geri dönerken istasyonda vefat eden [Şeyho] oğlu Hasan bin Mehmed’e ait muhallefât defteridir. Diğeri ise ‘11’ numaralı kayıttır. Bu kayıt ise Kurt Şeyh karyesinde sakîne iken vefât eden Beşe oğlu İbrâhim zevcesi Sultan’a ait muhallefât defteridir.

2.3. Tereke Kayıtlarının Tahlili

2.3.1. Sıkça Karşılaşılan Terim ve Kavramlar

Araştırmaya konu olan tereke kayıtlarında, verâset davalarıyla ilgili olarak *vasilik* ve *vekâlet* sıkça adı geçen kavramlar olarak karşımıza çıkar. Bu nedenle, önce *vârislik*; sonra da *vasilik* ve *vekâlet* kavramlarını kısaca tanımlamak yerinde olacaktır.

Bilindiği gibi vârislik, mirasçılık ve mirasta hak sahibi olma anlamına gelmektedir. Mirasçılık hakkını doğuran üç sebep vardır. Bunlar; kan bağı, evlenme ve velâ’dır. Velâ, âzat olmaktan veya muvâlât sözleşmesinden doğan hükmî akrabalık bağıni ifade etmektedir.¹¹⁵ Ölen şahsın terekesinin kimlere, nasıl ve ne şekilde intikal edeceğini tayin ve tespit etmek, ölüme bağlı tasarruflar, miras hukukunun konusunu teşkil eder. Miras hukukunun İslâm hukukundaki adına

¹¹⁴ Tahsin Özcan, “Muhallefât”, *İslam Ansiklopedisi*, TDV Yayınları, İstanbul, 2005, c. 30, s. 406.

¹¹⁵ Şükrü Özen, “Velâ”, *İslam Ansiklopedisi*, TDV Yayınları, İstanbul, 2005, c.43, s. 11.

“*miras*”, miras bırakana “*muris*”, miras almaya hak kazanana da “*vâris*” denmektedir.¹¹⁶

Vârislerden birinin talebi üzerine düzenlenen terekede önce konu ile ilgili bilgi verilmekte; sonra varlıklar, giysiler, ev eşyaları, taşınmazlar, alacaklar ve nakit şeklinde, envanter kurallarına (malın türü, miktarı, değeri) uygun olarak düzenlenerek sıralanmaktadır. Son olarak da bu varlıkların taksimi üzerinde durulmaktadır.

İslâm hukukunda kadın, kocası öldüğü zaman, çocuğu varsa sekizde birini, çocuğu yoksa dörtte birini alırdı. Çocuklardan oğullar ikişer, kızlar ise birer hisseye sahip olurdu.¹¹⁷

Vasi, genel olarak ölen kimsenin tasarrufuna sahip olanlar için kullanılmış bir ifadedir. Osmanlı tereke kayıtlarında örneklerine rastladığımız daha dar anlamıyla ise, akıl-baliğ olmayanların mallarını tasarruf etme yetkisine haiz olan kimseleri ve vekâlet kapsamında yürütülen görevleri ifade eder. Anne-babadan biri ya da ikisi vefat eden çocuklar için, reşit oluncaya kadar, miras haklarını korumak üzere vasi tayin edilmiştir. Vasi olarak öncelikle anne ve baba; yanı sıra büyük erkek kardeş, büyük kız kardeş veya akrabalık bağı olan aile fertlerinden herhangi birisi tayin edilebilirdi. Ancak mahalleden güvenilir “emin” bir kimsenin vasi olarak tayin edilmesi de söz konusu olabilmekteydi.¹¹⁸

Bir kimsenin yapacağı herhangi bir iş için birini tayin etmesi vekâlet yoluyla mümkün olmaktadır. Vekâlet işini yürütene vekil denirdi. Müslümanların dışında gayrimüslim topluluğun da zaman zaman vasi ve vekillik durumundan istifade ettiği bilinmektedir.¹¹⁹

Kefâlet, örneklerine sıkça rastlanılan durumlardan biridir. Kefil olma durumu yaygın olmakla birlikte bu konuda sorun çıktığı görülmemiştir. Kefâlet, tabiatıyla borçlanmalar ve alacak-verecek meseleleriyle ilgili olarak da sıkça gündeme gelmektedir.

Belgelerin içeriğine bakıldığında, duruşma süreçlerinde kefillerle birlikte

---

¹¹⁶ Halil Cin-Ahmet Akgündüz, *Türk- İslâm Hukuk Tarihi*, İstanbul, 1990, c. 1, s. 140.

¹¹⁷ Ömer Demirtaş, “647 Numaralı Karahisâr-ı Sâhip Şer‘iyye Sicili”, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon 2004, s. 44.

¹¹⁸ Akgündüz, *Mukayeseli İslam ve Osmanlı Hukuku Külliyyatı*, Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Diyarbakır, 1986, s. 249.

¹¹⁹ Akgündüz, *Mukayeseli Hukuk*, s. 637.

eytâm müdürlerinin adına da sıkça atıfta bulunulduğu görülmektedir. Yetim hakkı, ebeveynden birinin ölmesi ile birlikte başlayan ve rüşünü ispat edinceye kadar olan süreyi kapsayan hukuki bir süreçtir. Bundan dolayı incelediğimiz defterdeki tereke (miras), vasîlik veya vesâyet, rüş, verâset gibi konularla ilgili davalar, Eytâm Sandıkları'nı yakından ilgilendirmiştir. Osmanlı Devleti'nde dul ve yetimlerin gözetilmesine yönelik bir sosyal yardım teşkilatları olarak kurulan Eytâm Sandıkları'nın ilki, 1851 yılında faaliyete geçmiştir.¹²⁰

Eytâm Müdürlüğü ve Eytâm Sandıkları'nı ilgilendiren davaların bir kısmı âkil-bâliğ ve reşit olmayan çocukların mallarının Eytâm Sandığı'na teslimi, bu teslimin şartları, vasînin bu mallar üzerindeki hakkı ya da âkil-bâliğ olup rüşdünü isbat edenlerin mallarının iadesi vs. ile ilgili iken, bir kısmı da, Eytâm Sandığı'ndan alınan borçlarla ilgilidir.

Eytâm Sandığı'na atıfta bulunulan dava örneklerinden birisi, Beşe oğlu İbrahim zevcesi Sultan bint-i Hasan'ın mirasının, küçük oğlunun âkil-bâliğ olmamasından dolayı Eytâm Sandığı'nca muhafaza edildiğine dair kayıttır. Bu dava örneğinde görüldüğü üzere, küçük yaşta iken kendilerine miras kalan çocukların mallarının bu kuruluşça muhafaza altına alınması da, Eytâm Sandığı'nın üstlendiği sorumluluklar arasındadır.

Kayıtlarda adları zikredilen diğer resmi görevliler arasında 'dava vekilleri' de bulunmaktadır. Vekil İslâm hukukunda avukatın ifade ettiği anlamı da içine almaktadır.¹²¹ Mahkemelerdeki işlerinin takibi için, vekâlet vermek suretiyle, dava vekilleri görevlendirilmiştir. Ancak vekâlet sadece "dava vekilleri"nin uhdesinde kalmamış, aileden birisi veya akrabaların da vekil tayin edildiği olmuştur. Bu durumda tayin edilen vekiller erkekler arasından olabildiği gibi, kadınlar arasından da çıkmıştır. Çalışma sırasında örneklerine rastlanılan 6 davadan 5'inde erkeklerin; birisinde de kadın vekilin görevlendirildiği tespit edilmiştir.

---

¹²⁰ Mehmet Çanlı, "Eytam İdaresi ve Sandıkları" (1851-1926), *Türkler*, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 2002, c. 14, s. 57.

¹²¹ Fahrettin Atar, "Avukat", *İslam Ansiklopedisi*, TDV Yayınları, İstanbul, 1991, c. 4, s. 166.

2.3.2. Aile Yapısı

Bir topluluğun siyasi, sosyal, hukuki ve ahlaki yapısını anlayabilmek için, o toplumun küçük bir modeli olan aileye bakmak gerekir. Çok genel bir ifade ile bir kızla bir erkeğin baba ocağını terk ederek yeni bir ev kurmaları olayını evlenme, evlenen karı-koca ve çocuklardan oluşan küçük topluluğu da aile olarak tanımlamak mümkündür.¹²² Türk toplumunun temelini aile oluşturmaktadır. Babadan sonra aileyi anne temsil etmektedir. Çocukların vasisi de annedir.

Ailenin oluşmasında nikah önemli bir adımdı. İncelenen kayıtlarda çok eşliliğe dair bir örnek yoktur. İkinci evliliklerin genellikle boşanma ya da ölüm sonucunda yapıldığı görülmektedir. Boşanmalarda ilk eşler mağdur edilmemiş, mirastan hak ettiği payı almıştır.

İslâm hukukuna göre, kocanın, evlenmenin akdi anında veya devamı sırasında, bazen de sona ermesi halinde eşine mehir adında muayyen bir mal veya para vermek zorundaydı.¹²³

Satışı ve kullanılması yasak olmayan her şey mehr olarak verilebilir. Başka bir ifadeyle verilecek şey İslâm dininde yasak olmamalı ve diğer taraftan bir değeri olmalıdır. Menkul ve gayrimenkul mallar, ziynet eşyaları, hayvanlar mihr olarak tesis olunabilir. İslâm dininin yasakladığı şeyler örneğin; alkollü içkiler, domuz, ölmüş hayvan etleri mihr olarak tespit edilemez. Edildiği takdirde, bu mihr yok farz edilirdi.¹²⁴

Şer'iyeye sicillerine intikal eden şekliyle mehir, genellikle "mehr-i muaccel" (hemen ödenen) ve "mehr-i müeccel" (boşanma veya vefât halinde ödenecek) diye isimlendirilen iki bölüm halinde verilirdi. Mehir hem nitelik hem de miktar bakımından önemliydi. Kadın onu ticaret maksadıyla çalıştırabilir, mal-mülk satın alabilirdi.¹²⁵

Belgelerimizde mehr-i müeccel (boşanma veya vefat halinde ödenecek) ile ilgili kayıtlar yer almıştır. Toplam 6 kayıтта mehr-i müeccel'den bahsedilmiştir.

---

¹²² Rıfat Özdemir, "Tokat'ta Ailenin Sosyo- Ekonomik Yapısı (1771- 1810)", *Bellekten*, S. 211, s. 993

¹²³ Cin, *İslam ve Osmanlı Hukukunda Evlenme*, s. 210.

¹²⁴ Cin, *İslam ve Osmanlı Hukukunda Evlenme*, s. 214.

¹²⁵ Muhiddin Tuş, "XVI - XIX Asırlar Arasında Osmanlı'da Kadın ve Aile", *Tarih ve Medeniyet Dergisi*, 2007, S. 26, s. 15.

İncelenen kayıtlarda mehr-i müeccel miktarının 50-100 kuruş arasında değiştiği görölmektedir.

Bunun yanı sıra ailelerin sahip olduğu çocuk sayısı ile ilgili genel sonuçlara ulaşmak tabiatıyla kolay değildir. Toplam 14 kayıttan ibaret mevcut örnekler esas alınacak olursa, çocuk sayısının ortalama 1-3 arasında olduğu görülür; sadece bir kayıтта ailedeki çocuk sayısının altı olduğunu görüyoruz. Dolayısıyla, bu örnekler üzerinden, çocuk sayısının fazla olmadığı düşünölebilir.

2.3.3. Meslek İsimleri

Kayıtlarda ve davalarda adı geöen şahısların isim ve lakaplarına bakarak, kaza dahilindeki meslek yapısına dair tespitler yapabilmek elbette zordur; zira isimlere eklenen lakap ve meslek adları, doğrudan o mesleklerin icra edildiği anlamına gelmeyecektir. Bununla birlikte, söz konusu şahısların meşgul oldukları varsayılan meslek dallarıyla ilgili bilgileri listelemek faydalı olabilir. Bahsi geöen meslek dalları alfabetik olarak sıralanacak olursa, bakkal, başkâtip, belediye müfettişi, berber, çoban, debbağ, değnekçi, dellâl, demirci, dişçi, eskici, hammâl, hatip, imam, kağıtçı, kahveci, kalfa, kandilci, kasap, kâtip, keöeci, kethüdâ, kunduracı, manifaturacı, metsçi, molla, müteahhid, na‘lband, papuöçu, pehlivan, saatçi, sarâç samancı, sırçacı, şoför, tahsildar, taşçı, tenekeci, terzi, yağcı, yağhâneci ve yemeniciyi kapsayan geniş bir liste ortaya çıkmıştır.

Sivrihisar’da esnaflık, ticaret, hayvancılık ve diğer iş kollarıyla meşgul olan tereke sahiplerinin servet kaynaklarını genellikle ticari işletmeler, dükkan sermayesi ve diğer gayrimenkuller oluşturmaktadır. Ticari hayatla ilgili olarak bakkal esnafı olan Hacı Çakır İsmail Ağa’nın dükkanında mevcut eşyasının maddi değerı, 31.379 kuruşu bulmuştur. İsmail Ağa’nın servetinin yarısından fazlasını bakkal dükkanı ile içindeki para ve malzemeler oluşturmuştur. İsmail Ağa’nın evinde kullandığı eşyaların fiyatları da terekede belirtilmiştir. Aynı şahsın hem borç vermesi, hem de alacağının olması, ticaret mesleğinin gereği gibi düşünölebileceği gibi bir miktar sermaye biriktirebilmiş olmasının belirtisi olarak da değerlendirilebilir.

Hizmet sektöründe faaliyet gösteren Berber Yusuf Usta’nın servetini dükkanındaki malzemeler ve alacakları oluşturmuştur. Yusuf Usta’nın 1.424

kuruşluk servetinin bir kısmı ev; bir kısmı da dükkan malzemelerinden meydana gelmiştir.

Osmanlı Devleti'nde ekonomi tarım ve hayvancılığa dayalı olduğu için dericilik gelişmiş endüstri kollarının başında geliyordu. Derinin Osmanlı ordusu ve toplumu için vazgeçilmez bir önemi vardı ve Ahiliğin kurucusu ve piri sayılan Ahi Evran da debbağ (sepici) olduğu için bu meslekten olanlar loncalar arasında itibar sahibiydiler. İrili ufaklı tüm Osmanlı kentlerinde “debbağhane” (tabakhane) bulunurdu.¹²⁶ İncelenen sicilde debbağlık yapan bir kişiye rastlanılmıştır.¹²⁷

Bunun yanı sıra sarâçlık¹²⁸ mesleği ile ilgili bilgiye rastlanılmış, ancak detaylı bilgi verilmemiştir Sarâç, koşum ve eyer takımları yapan ya da satan kimselere denirdi.

Sosyal Statü (Ünvan- Lakaplar)

Sosyal statü; bireyin sosyal hayatta işgal ettiği yere denir. Bir başka deyişle kişinin çevresindekilerin toplum içinde ona uygun gördükleri mevki veya pozisyonudur. Bu mevki veya pozisyonu soy, servet, toplumsal işlev, eğitim, din, biyolojik karakter ve cinsiyet gibi kriterler belirlerdi. Bu kriterlere göre sosyal tabakalaşma meydana gelmektedir.¹²⁹

Tablo 4: 40 No'lu Sivrihisar Şer'iyeye Sicilinde Geçen Şahıs İsimleri (Lakap veya Ünvanlarıyla Beraber)

Sıra No	Sülale veya Aile Lakabı	Şahsın İsmi ve Ünvanı	Kayıt No	Kayıt Tarihi
1	Adalıoğlu	Musa	3	Fî 12 Zi'l-ka'de sene 327
2	Akparaoğlu	Mehmet	5	Fî 29 Zi'l-hicce sene 328

¹²⁶ Zeki Tekin, “Deri”, *İslam Ansiklopedisi*, TDV Yayınları, İstanbul, 1991, c. 9, s. 177.

¹²⁷ S.Ş.S. 40- 10/109.

¹²⁸ S.Ş.S. 40- 10/115.

¹²⁹ Hayri Erten, *Konya Şer'iyeye Sicilleri Işığında Ailenin Sosyo- Ekonomik ve Kültürel Yapısı*, T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2001, s. 131.

3	Bakkal	Ahmet Çavuş	6	Fî 5 Safer 328
4	Beşeoğlu	İbrahim	11	Fî 26 Zi'l-hicce sene 328
5	Cagnioğlu	Hacı Mehmet	9	Fî gurre-I Zi'l-hicce sene 328
6	Çoban Eminoğlu	Hacı Ali	1	Fî 24 Muharrem sene 328
7	Çortuoğlu	Yusuf Usta	8	Fî 14 Cemâziye'l-âhir sene 328
8	Dervişoğlu	Hâfız Hüseyin Efendi	5	Fî 29 Zi'l-hicce sene 328
9	Dizdaroğlu	Hâcî Osman	12	Fî 25 Zi'l-hicce sene 328
10	Duduğlu	Hâcî Mustafa	13	Fî 9 Rebî'u'l-evvel sene 329
11	Eskicioğlu	Mustafa	8	Fî 14 Cemâziye'l-âhir sene 328
12	Eskicizâde	Hâcî Hâfız Mustafa Efendi	2	Fî 11 Şevvâl sene 327
13	Fazlı Beşeoğlu	Hâcî Mehmet Efendi	2	Fî 11 Şevvâl sene 327
14	Güfterzâde	Ahmet Efendi	2	Fî 10 Muharrem
15	Günyüzülüoğlu	Mustafa	10	Fî 4 Cemâziye'l-evvel sene 329
16	Hâcî [Iyav] zâde	Molla Mustafa	2	Fî 10 Muharrem
17	İmâmzâde	Salih Efendi	14	Fî 6 Rebî'u'l-âhir sene 329
18	İvaz Beşezâde	Halil Efendi	5	Fî 13 Muharrem
19	Kabağaçlı	Hâcî Çakır İsmail Ağa	1	Fî 8 Ramazan sene 327
20	Kaçashioğlu	Mehmet	7	Fî 14 Cemâziye'l-âhir sene 328
21	Kadıızâde	Hâfız Mehmet	12	Fî 18 Kânûn-ı evvel sene 328
22	Kağıtçı	Hâcî Mustafa	13	Fî 25 Rebî'u'l-evvel sene 329
23	Kahveci	Süleyman	8	Fî 14 Cemâziye'l-âhir sene 328
24	Kasap	Mehmet	8	Fî 14 Cemâziye'l-âhir sene 328

25	Kaymaslıoğlu	Mehmet	1	Fî 8 Ramazan sene 327
26	Keçeci	Ömer	11	Fî 26 Zi'l-hicce sene 328
27	Kırağaçlıoğlu	Hüseyin	13	Fî 9 Rebî'u'l-evvel sene 329
28	Kırçılıoğlu	Molla Abdullah	6	Fî gurre-I Muharremü'l-harâm sene 328
29	Kisezâde	Ahmet	11	Fî 26 Zi'l-hicce sene 328
30	Kozanoğlu	Mustafa	11	Fî 26 Zi'l-hicce sene 328
31	Na'l-bandoğlu	Hâcı Ali	5	Fî 29 Zi'l-hicce sene 328
32	Nazaroğlu	Mısdık	12	Fî 18 Kânûn-ı evvel sene 328
33	Papuççuoğlu	Ali Osman	10	Fî 15 Zi'l-hicce sene 328
34	Pehlivanooğlu	Hüseyin	7	Fî 14 Cemâziye'l-âhir sene 328
35	Potuoğlu	Hâcı Mehmet	10	Fî 15 Zi'l-hicce sene 328
36	Sarâc	Hasan	10	Fî 10 Muharrem sene 329
37	Sırçacıoğlu	Osman	9	Fî gurre-i Zi'l-hicce sene 328
38	Sündürükoğlu	Mehmet Ali	1	Fî 8 Ramazan sene 327
39	Sürücüoğlu	Ahmet	6	Fî 5 Safer 328
40	Şeyhoğlu	Hasan	3	Fî Zi'l-ka'de sene 327
41	Şeyhzâde	Şeyh Ahmet Efendi	14	Fî 6 Rebî'u'l-âhir sene 329
42	Tekkenişinoğlu	Nûri	12	Fî 25 Zi'l-hicce sene 328
43	Terzi	Ahmet Çavuş	10	Fî 15 Zi'l-hicce sene 328
44	Tombakzâde	Hâcı Mehmet Ağa	2	Fî 10 Safer sene 328
45	Tutioğlu	Hâcı Mustafa	13	Fî 9 Rebî'u'l-evvel sene 329
46	Yahyalıoğlu	Osman Efendi	13	Fî 9 Rebî'u'l-evvel sene 329
47	Za'imzâde	Ali Ağa	13	Fî 25 Rebî'u'l-evvel sene 329

Sicilde çok sık geçmekte olan “Efendi” ünvanı, ilmiye mensupları için kullanılmaktadır. Ayrıca kâtip, imâm, çavuş, eytam müdürü vb. devlet görevlilerinin yanı sıra ilmiye mensubu olmadığı halde efendi ünvanını taşıyan reayadan kişilere rastlanılmıştır. Efendi ünvanını taşıyanların, bunun yanı sıra, şeyh, imâm, hâcı, hâfız, gibi ikinci bir ünvanlarının bulunduğu tespit edilmiştir.

Efendi'den sonra en çok kullanılan ünvan “Hâcı” ünvanıdır. Sicilde Hâcı [Iyav]zâde Molla Mustafa ve İmâmzâde Salih Efendi şeklinde aile lakaplarına rastlanılmıştır. Hâcı ünvanını taşıyanların tümünün erkek olması ve kadınlar arasında hacca gidenlerin olmayışı da dikkate değer bir husus olarak karşımıza çıkmaktadır.

İncelenen sicilde “Efendi” ve “Hâcı” ünvanlarından sonra en fazla kullanılan ünvan “Ağa” ve “Zâde” dir. Tablo 2'yi incelediğimizde Sivrihisar'da Eskicizâde, Tombakzâde, Kadızâde, İmâmzâde, Za'imzâde gibi ünvanları taşıyan aileler tespit edilmiştir.

Şeyh ise, ilmiye mensupları arasında kabul edilmektedir. Bir tarikatın piri veya müridi hakkında kullanılan bir tabirdir. İncelediğimiz sicilde şeyh ünvanını taşıyan bir kişi olduğu görülmektedir. Bu kişi 14. kayıta ismi geçen Şeyh Ahmet Efendi'dir.

Kadınların ise isimleri önünde veya sonunda yazılan ve onların statülerini gösteren ünvanlar genellikle “hatun”, “hanım” ve “kadın” gibi ibarelerdir. Hanım daha çok ağaların eşlerine denmekte iken, hatun biraz daha üst düzey insanların eşlerine denmekteydi.¹³⁰ Kayıtlarda sadece “hatun” ünvanının kullanıldığı görülmüştür.

Tablo 2'yi incelediğimizde, meslekî lakap taşıyan kişilerin varlığı görülmektedir. Bakkal, Kahveci, Kasap, Terzi, Sarâç, Keçeci, Kağıtçı gibi lakaplara istinaden Sivrihisar'da hangi tür mesleklerin icra edildiği veya yaygın olduğu belirlenebilmektedir.

---

¹³⁰ Abdurrahman Kurt, “Osmanlı'da Kadının Sosyo- Ekonomik Konumu”, *Yeni Türkiye*, S. 32, s. 644.

2.3.4. Zenginlik-Servet Birikimi

Serveti meydana getiren unsurlar başta gayrimenkul olmak üzere nakit, alacak, hayvan, ticari mal, ev, mutfak ve ziynet eşyaları, giyim-kuşam, çeşitli alet ve edevat, kitap ve erzaktan oluşmaktadır.¹³¹ Kadınlara ait terekeler söz konusu olduğunda ise servetin oluşumunda daha çok giyim-kuşam ve ziynet eşyalarının ağırlık kazandığı görülmektedir.

Kırsal kesimde yaşayan insanların servetini, doğal olarak tarım ve hayvancılığa bağlı bir üretim şekli oluşturmuştur. Örneğin Ahiler Karyesi'nde yaşayan Emir Oğlu Hasan Hüseyin bin Hacı Mehmed'in mal varlığı tarım ve hayvancılığa dayanmaktaydı ve geride 10.155 kuruşluk bir servet bırakmıştı.

Hayvancılık, terekelerden bilgi edinilebilecek diğer bir sahadır; zira kayıtlarda çok sayıda hayvan ve hayvani ürün adı geçmektedir. Bu hayvanlar sığır, inek, manda, camus, boğa, tosun, dana, düve, buzağı, kısrak, merkeb, sığa, koyun, toklu, oğlak, keçi, teke, erkek gibi hem büyük ve hem de küçükbaşları kapsamakla birlikte, küçükbaş hayvan sayısının daha çok olduğu görülür. Büyükbaş hayvan sayıları hane başına genellikle 1-2 ile sınırlıdır.

İncelenen sicildeki hayvancılık faaliyetlerini tahlil edebilmek için aşağıdaki tablo hazırlanmıştır.

Tablo 5: 40 No'lu Sivrihisar Şer'iyye Sicili'nde Adı Geçen Hayvanlar

Sıra No	Beslenen Hayvanlar	Kayıt No
1	Buzağılı sarı inek re's	1/67
2	Kara sığır ineği	1/67, 12/123
3	Buzağılı kara sığır ineği	1/67
4	İnek	1/67
5	Kara sığır tosunu re's	1/68, 4/84

¹³¹ Meryem Kaçan Erdoğan, "Tereke Kayıtlarına Göre XVIII.Yüzyılın Ortalarında Rusçuk'ta Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Hayat", *Osmanlı İdaresinde Bir Balkan Şehri Rusçuk*, Editör: Meral Bayrak (Ferlibaş), Yeditepe Yayınevi, İstanbul, 2011, s.314.

6	Manda ineği re's	1/68
7	Kara sığır düğesi	1/68
8	Kısrak re's	1/68, 7/95
9	Manda boğası re's	1/68
10	Koyun re's	4/83, 6/92, 9/107, 12/123
11	Oğlak re's	4/84, 7/95, 9/107
12	Toklu re's	4/84, 7/95, 9/107, 12/123, 14/136
13	Buzağılayacak düğ	6/92
14	İki yaşında düğ re's	6/92
15	Danalı kara sığır ineği	6/92
16	Tosun	7/95, 9/107, 13/127
17	Kuzulu koyun	7/95
18	Kara sığır öküzü	7/95, 12/123
19	Camus ineği	7/96
20	Camus danası	7/96
21	Teke	10/107
22	Keçi	10/107, 14/136
23	Merkeb	10/107, 13/127, 14/136
24	Sıpalı dişi merkeb	10/108
25	Zenbur (arı)	13/128

Kayıtlarda ulaştırma, yük taşıma ve tarımda kullanıldığı düşünülen kısrak, merkeb ve öküz gibi büyükbaş hayvanların isimlerine de rastlanmaktadır. Bunların dışında “siyah inek, beyaz inek, sarı tosun, siyah tosun” gibi çeşitlerin olduğu da görülmektedir. Öte yandan kepenek, köhne kürk, ergeç postu ve davar derisi kullanıldığı tespit edilmiş olup, bu durum hayvanların derisinden de faydalandığını göstermesi bakımından önemlidir.

Sivrihisar'da tereke kayıtlarında geçen araç ve gereçleri aşağıdaki tabloda görmek mümkündür. Söz konusu araç ve gereçlerin kullanım alanları da parantez içinde belirtilmiştir.

Tablo 6: 40 No'lu Sivrihisar Şer'iyye Sicil Defterinde Yer Alan Diğer Âlet-Edevâtlar

Sıra No	Tarım Aletleri	Kayıt No
1	Demir kürek (tarım-hafriyat)	1/58
2	Kaşağı (hayvancılık)	1/58
3	Teker (ulaşım)	1/66
4	Kantar (ölçü-tartı)	2/75
5	Merkeb eğeri (taşımacılık)	4/82
6	Hurda balta (kesici âlet)	5/86
7	Keser (kesici âlet)	5/86
8	Bıçkı (kesici âlet)	8/99
9	Kahve değirmeni (öğütme makinası)	2/74, 8/99, 14/132
10	Satır (kesici âlet)	10/114
11	Saman arabası (ulaşım-nakliye aracı)	13/126
12	Müsta'mel bârgîr takımı (koşum takımı)	13/126

2.3.5. Mal Çeşitliliği ve Ürün Yelpazesi

Çalışmaya konu olan tereke ve muhalefât kayıtlarının muhtevasına yakından bakıldığında, ölen kişilerin geride bıraktıkları mal varlığının hacmi; mal çeşitlerinin zenginliği ve malların fiyatlarıyla ilgili boyutlar ön plana çıkmaktadır.

Terekelere yansıyan hususların piyasadaki mal ve eşya çeşitleri ile ilgili olarak da, zengin bir veri kaynağı olduğu düşünülebilir. Bu mal ve eşyalar arasında gıda ürünleri ilk sırada gelir. Gıda ürünlerinin kendi içinde bir tasnif yapılması durumunda ise, zirai (*şar, hinta, dakik, burçak, bulgur, yarma, soğan, zeytinyağı, pirinç, fıstık, sade yağ, iğde, çay, üzüm, pamuk, mısır, yemiş, fasulye, nohut, zeytin, şehriye, kayısı, darı, bal, sarımsak*), sınai (nane şekeri, Rus şekeri, elvan şekeri, lokum şekeri, akide şekeri, toz şeker, helva, lokum, sirke), baharat (harnup, kahve, biber, kimyon, vişne kuru, pestil, pekmez) ve hayvani ürünler (sucuk, yumurta, kavurma, pastırma, sade yağ) biçiminde ayrıştırmak mümkündür. Ancak şap, tuz (limon tuzu, kaya tuzu vb.) gibi madeni ürünler de ayrı bir kategori olarak ele alınabilir.

Gündelik hayatta kullanılan mal ve eşyaların, en az gıda ürünleri kadar geniş bir yelpazeyi kuşattığı görülür. Bu mal ve eşyaları da kendi içinde bir tasnife tabi tutarak mutfak eşyası, giyim-kuşam ve gündelik hayatta kullanılan diğer eşyalar olarak listelemek mümkündür.

Giyim Eşyaları

İncelenen sicilde 1909-1911 yılları arasında Sivrihisar'ın sahip olduğu kültürel özelliklerinin aydınlatılabilmesi için, o dönemle ilgili giyim-kuşam, kullanılan ev eşyaları, mutfak eşyaları, değerli kişisel eşyalar vb. her türlü ayrıntının araştırılması gerekmektedir.

Bir toplumun kültürel kimliğinin belirlenmesinde sanat ve kültürel miras önemlidir. Türk milletinin kültür tarihi incelendiğinde, Orta Asya'dan Anadolu ve çevresine kadar uzanan göç yollarında karşılaştıkları kültürlerden de etkilenerek, günümüze kadar uzanan zengin bir giyim-kuşam potansiyeline sahip oldukları görülmektedir.¹³²

Aile üyelerinin giyim-kuşamları bir bakıma mensup oldukları ailenin sosyo-ekonomik ve kültürel görünümüne işaret eder. Osmanlı toplumunda giyim ve kuşam

---

¹³² Fatma Koç- Fatma Ayhan, "Eskişehir Geleneksel Kadın Giysileri", *1. Uluslararası Düünden Bugüne Eskişehir Sempozyumu, Siyasal, Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Yapı*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, 2005, s. 179.

konusu, zaman, mekân, sosyal statü ve sınıflara göre çeşitlilik gösterebilmiştir. Kılık-kıyafet, sosyal farklılıkların kolayca anlaşılmasını sağlar. İncelenen döneme ait Sivrihisar tereke kayıtlarında, yabancı menşei’li kumaşlar tespit edilmiştir. Bunlar Trablus kuşak ve Acem Şalı’dır.

Kumaş Çeşitleri

Sivrihisar’da gündelik hayatta giyilen kıyafetler çeşitli renk ve türdeki kumaşlardan imâl edilmiştir. Sivrihisar’da giyim ve dokuma ürünlerine yakından bakmadan önce, o dönemin kumaş çeşitlerini incelememiz faydalı olacaktır. Tereke kayıtlarında yerli kumaş çeşitleri bol miktarda yazılıdır. Bunları 4 grupta toplayabiliriz.

İpekli Kumaşlar:

Bu kumaşlar canfes, kutnî ve altıparmak (şitârî) ’tır.

- Canfes¹³³, saf ipekten dokunmuş bir kumaş çeşididir. Sicilimizdeki tereke kayıtlarından canfes kumaşının entâri ve hırka yapımında kullanıldığını görüyoruz.
- Kutnî¹³⁴, kalın ve eni dar bir kumaş çeşididir. Tereke kayıtlarında bu kumaş cinsinden entâri, yorgan, dolama yapıldığını görüyoruz.
- Altıparmak (şitârî)¹³⁵ bir ipekli kumaş çeşididir. Kumaşın enli ve birden çok renkli olanı “altıparmak” olarak adlandırılırken, iki renk ve ince çizgilileri “şitârî”, “çêtâyî” gibi adlarla da anılmıştır. Şalvar ve entâri yapımında kullanılmış olduğu düşünülmektedir.

---

¹³³ Eskinin mat, düz ipekli kumaşlarından. Kadın elbiseleri ve kaftanlarının etek içi, kol ağzı ve önlüklerini astarlamak için kullanılır. Nevber Gürsu, *Türk Dokumacılık Sanatı*, Redhouse Yayınevi, İstanbul, 1998, s. 27.

¹³⁴ Osmanlı dönemi geniş kullanım alanı bulan kutnî kumaşların önü açık, yanları yırtmaçlı ve içi astarlı, kenarlarına harçlarla süsleme yapılan kadın giysileri bugün bile hala Anadolu’nun çeşitli bölgelerinde geleneksel törenlerde kullanılmaktadır. H. İnalçık, *Türkiye Tekstil Tarihi Üzerine Araştırmalar*, İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara, 2008, s. 110.

¹³⁵ Fikri Salman, *Türk Kumaş Sanatında Görülen Geleneksel Kumaş Çeşitlerimiz*, *Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Sanat Dergisi*, 2004, S. 6, s. 18.

Yünlü Kumaşlar:

Sivrihisar'a ait tereke kayıtlarına bakıldığında, yünden yapılmış kumaşlar olarak çuha (çuka), şal ve şayak örnek gösterilebilir.

- Çuha, terekede sıkça ismi geçen yünlü bir kumaş türüdür. Bilhassa erkek giyiminde kullanılırdı. Osmanlılar döneminde askerlerin kışlık giysileri çuhadan yapılıyordu. Şalvar ve pantolon yapımında kullanıldığı görülmektedir.¹³⁶
- Şal, daha çok elbise yapımında kullanılmıştır. Şallar daha çok dokundukları yere göre aldıkları isimlerle gruplandırılmaktadır. Tereke kayıtlarında Gürün şalı ve Acem şalı isimleri tespit edilmiştir.
- Şayak, kaba dokunmuş, dayanıklı bir tür yün kumaştır. Kaba dokulu olmakla birlikte, sıcak tuttuğu için, yakın tarihimize kadar özellikle köylüler ve bazı kasaba esnafı arasında ceket ve pantolon yapımında kullanılmıştır. Tereke kayıtlarında kürt pelesi şayak ifadesi görülmektedir.¹³⁷

Pamuklu Kumaşlar:

Tereke kayıtlarında pamuklu kumaş çeşitlerinden “basma” ve “alaca”ya rastlanılmıştır. Basma'nın entâri, hırka, yorgan, yastık ve çarşaf yapımında kullanıldığı tahmin edilmektedir.

Alaca'nın basmadan daha yaygın kullanıldığı görülmektedir. Kilim, perde ve peştemal olarak kullanılmıştır. Ayrıca “Ankara Alacası” ve “Mütenevvi' Alaca parçaları” şeklinde ifadelere de rastlanılmıştır.

Bunların dışında Sivrihisar'da kayıtlarına en sık rastlanılan kumaş çeşitleri arasında kutnî, çuha, alaca ve şitârî bulunmaktaydı.

---

¹³⁶ F. Salman, Geleneksel Kumaş Çeşitleri, s. 26.

¹³⁷ F. Salman, Geleneksel Kumaş Çeşitleri, s. 39.

Bez Kumaşlar:

Bez, hemen her bölgede dokunan ve günlük ihtiyaçları karşılamak üzere üretilen kumaşlara verilen addır.¹³⁸ Dokunduğu yerin adıyla da anılırdı. Tereke kayıtlarında Alaca bez ve Moskof bezi çeşitlerine rastlanılmıştır. Gömlek, perde yapımında kullanıldığı görülmektedir. Ayrıca evlerde top halinde bezin bulunduğu da tespit edilmiştir.

Kadın ve erkeklerin iç ve dış giyimleri incelendiğinde ortak özelliklerin olduğu görülmektedir. İç giyimde her iki cins de don, içlik ve gömlek giymektedir. İç çamaşırların üzerine ise entâri (elbise) giyildiği görülmektedir. Ayrıca kayıtlarda çok kez rastlanılan bir kıyafet olan dolama, önü açık, belden bir kuşakla bağlanan, entâriye benzer bir giysidir. Dolama, canfes, kutnî, kadife¹³⁹ gibi kumaşlardan imâl edilmiştir. Dış giyimde erkekler genellikle şalvar giymekteydiler. Kadınlar ise kendilerine özgü bir şalvar olan seravili¹⁴⁰ tercih etmişlerdir.

Kadın ve erkek giyiminin en üstünde ise kürk, palto, hırka giyildiği görülmektedir. Tereke kayıtlarında kürk ve hırka'nın kadınlar tarafından tercih edildiği görülmüştür. Palto kullanımının ise erkekler tarafından tercih edildiği dikkat çekmektedir.¹⁴¹ Kadın ve erkek giyiminin önemli unsurlarından biri de kuşaklardı. Tosya kuşağı ve İpek kuşak kullanılan kuşaklara örnek gösterilebilir. Baş giyecekleri olarak erkekler fes, kadınlar yazma kullanmışlardır. Erkeklerin poşu¹⁴² kullandığı da görülmüştür. Bunun yanı sıra tereke kayıtlarında zenne çorabı¹⁴³ kullanıldığına dair bir bilgiye de rastlanılmıştır.

Ayrıca kumaşlar ve giysileri betimlemek için “cedîd, köhne, müsta‘mel” gibi genelgeçer sıfatlar kullanılmıştır. Hatta kimi yerlerde sadece kumaş adıyla yetinilip giysinın adının söylenmediği görülmektedir ki bu da ifade de öncelikli olanın kumaş olduğu anlamına gelmektedir.

Kılık-kıyafeti tamamlayan bir diğer unsur da ziynet eşyalarıdır. Ziynetlerde altın ve gümüşün yaygın olduğu görülmektedir. Ziynet eşyaları arasında

---

¹³⁸ Hülya Tezcan, Atlasların Atlası, Yapı Kredi Koleksiyonları, İstanbul, 1993, s. 22.

¹³⁹ S.Ş.S. 40- 6/89, 6/90, 10/111, 10/112, 10/115, 10/118, 11/113.

¹⁴⁰ S.Ş.S. 40- 6/91, 8/102, 10/111, 10/118.

¹⁴¹ S.Ş.S. 40- 3/80, 10/110.

¹⁴² S.Ş.S. 40- 10/112.

¹⁴³ S.Ş.S. 40-1/58.

yüzük (altın), küpe (altın) ve bilezik (altın, gümüş) sayılabilir.

Bunların dışında İslamiyet'te zamanı tasarruf etme ve ibadet zamanlarının tespiti konuları doğal olarak bir saat kültürünün oluşmasına neden olmuştur. Sicilde çalar saat kullanıldığı ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

Ev Eşyaları:

Ev eşyaları ailelerin yaşam tarzını ve toplumdaki statülerini yansıtan önemli unsurlardandır. Sivrihisar'da ailelerin kullandıkları ev eşyalarına bakarak onların refah ve kültür seviyesi, ev alışkanlıkları, yaşam tarzı ve gelenekleri hakkında fikir sahibi olmak mümkündür.

Sicilde evi dekore eden eşyalar arasında halı ve kilim gibi yaygılar ilk sırada yer alır. Bunlar bazen, eski veya yeni olmalarına bağlı olarak "cedîd halı", "cedîd kilim", "müsta'mel kilim" adlarıyla anılmıştır.

Anadolu'da kilim, halıdan daha kıymetli idi. Halı, kilim için dokunurdu yani eve serilirken odanın orta yerine kilim, etrafına da, kilimden arta kalan yerleri doldurmak için, halı serilirdi. Ayrıca kilim hem duvar süslemesi hem de duvardan gelecek soğuk, sıcak veya nemi önlemekte kullanılırdı.¹⁴⁴ Sivrihisar'da halıdan ziyade kilimin daha yaygın olarak kullanıldığı tereke kayıtlarından anlaşılmaktadır.

Adı geçen ve dini motifli eşyalardan olan "seccâde" de ev eşyaları arasındadır. Sicilde "müsta'mel seccâde", "müsta'mel zile seccâde", "cedîd seccâde", "cedîd zile seccâde" ifadeleri dikkat çekmektedir. Ayrıca sicilde perde çeşitlerine de yer verilmiştir. Damalı Fransız ve alaca perde, varak, hassa, telli, Moskof bezi perde gibi çeşitlere rastlanılmıştır.

Sicilde yatak kullanımı ile ilgili detaylı bilgi yer almamıştır. Bunun yanı sıra çarşaflara atıf yapılmıştır. Yastıkların, yüzlerinin yapıldığı kumaşlara göre, yün yastık, ot yastık, basma yastık, kaneviçe yastık gibi çeşitli adlar aldığı görülmektedir. Bunların yanında Bilecik yastığı denilen bir yastık çeşidinin de adı geçmektedir. Terekelerde sık sık adı geçen bir ev eşyası da yorgan'dır. Yorganlar yapıldıkları

---

¹⁴⁴ Bekir Deniz, "Osmanlı Dönemi Düz Dokuma Yaygıları, *Osmanlı*, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 1999, c. 2, s. 398.

kumaşa göre, basma yorgan, köhne yorgan, çocuk yorganı gibi adlar almıştır.

Tereke kayıtlarında tespit edilen minderler, farklı isimlerle anılmıştır. Merzifon minderi, basma minder, köşe minderi, köhne minder, sagir minder, müsta‘mel basma minder, bu isimler arasındadır. Ayrıca kayıtlarda, makat tülü, yün, ip, battaniye, peştemâl ve havlu gibi dokuma ve ev eşyaları da tespit edilmiştir.

Mutfak Eşyaları:

Zengin bir yemek kültürüne sahip olan Türkler, bu kültürün bir uzantısı olarak, mutfaklarına büyük bir değer vermişlerdir. Son zamanlara gelinceye kadar Türk evlerindeki mutfaklar genellikle evin dışında bulunurdu. Bazı küçük evlerde ise, mutfak, binadan oldukça uzakta ve bahçe içinde yapılırdı. Mutfak olarak yapılan binanın içinde büyük bir ocak bulunur, içi tencere ve kazan koymak için bölmelere ayrılırdı.¹⁴⁵

O dönemde kullanıldığını tespit ettiğimiz mutfak araç-gereçleri, Sivrihisar’daki aile hayatı, refah düzeyi ve yaşam standartları konusunda bize önemli ipuçları vermektedir. Kayıtlarda yer alan mutfak araç-gereç (kap kakak) çeşitleri nispeten sınırlı olup, bunlar aşağıda sıralanan maddelerden ibarettir.

Ocak olarak kullanılan mutfak araç-gereçlerine baktığımızda herhangi bir açıklama olmamakla beraber, mangal ve sacların (köhne) pişirme aracı olarak kullanıldığını düşünmekteyiz. Bunların yanı sıra içinde yemeklerin pişirildiği tencereler tespit edilmiştir. Tencerelerin (kapaklı tencere, hurda tencere, kebîr kapaklı tencere, sagîr tencere, nühâs tencere) gibi çeşitlerine rastlanmıştır. Tava çeşidi olarak sadece (saplı tava) kullanıldığı görülmüştür. Pişirme amaçlı kullanılan bir diğer araç ise kazgan (kazan) lardır. Sadece (nühâs kazgan) çeşidi dikkat çekmektedir.

Yemeklerin yenildiği kaplar da sicilde yer almıştır. Bu kaplardan sahanların (kapaklı, çinko ve mihlama) gibi çeşitleri tespit edilmiştir. Bir başka malzeme de taslardır. (Hamam, hoşaf, sefer tası) olmak üzere yapıldığı malzemenin özellikleri ve

---

¹⁴⁵ Zeynel Özlü, “Terekeler Işığında Göynük’te Konutlarda Mekân Düzenlemesi”, *Türk Dünyası Araştırmaları*, 2006, S. 163, s. 12.

kullanıldığı işe göre farklı isimler aldığı anlaşılmaktadır. Bu taslardan yaygın olarak bahsedilen (hoşaf tası) dır.

Sofra gereçlerine bakıldığında tepsi çeşitleri de görülmektedir. Tepsilerin (cedîd, müsta‘mel, çinko) çeşitlerine rastlanılmıştır. Bir diğer sofra gereci ise sini’lerdir. Sinilerin (nühâs, ufak ve köhne sini) gibi çeşitleri vardır.

Bütün bunlardan başka sicilde tespit edilen mutfak eşyaları, âdî ve boyalı kaşık, bıçak, kefgir, çaydan, bileği, çatal, fincan ve kahve değirmeni şeklinde sıralanabilir.

Su veya sıvı kabı olarak kullanılan eşyalar arasında matara ve sürahi de vardır. Bu malzemelerin yanı sıra, içme veya el yıkama suyunun konduğu kaplar olarak ibrik ve güğümler de (su güğümü) dikkat çekmektedir. Bunların dışında leğenlerin de kullanıldığı görülmüştür. Leğenlerin sadece el, yüz yıkamak için kullanılmadığını, terekelerdeki “şıra leğeni” tabirinden anlaşılmaktadır. Kebîr leğen, tunç leğen, berber leğeni, abdest leğeni gibi malzemenin cinsine, özelliğine ve kullandığı işe göre farklı isimler aldığı anlaşılmaktadır.

2.3.6. Mal Fiyatları

Malların fiyatları, araştırma dönemi için istatistik değeri olan veri setleri arasında kabul edilebilir. Fiyatlarla ilgili istatistiksel verilerin 19. yy. sonlarından itibaren daha bilinçli tutulmaya başlandığı bilinmektedir. Osmanlı Devleti’nin takip etmiş olduğu fiyat politikası içerisinde yer alan ve kabaca “narh uygulaması” çerçevesinde tatbik edilen resmi fiyatların, klasik dönem boyunca “narh defterleri”nde listelendiği bilinmektedir.¹⁴⁶ Aynı şekilde, erken döneme ait Şer’iyye

---

¹⁴⁶ Mübahat S. Kütükoğlu, “Narh”, *İslam Ansiklopedisi*, TDV Yayınları, İstanbul, c. 32, s. 390; 1640 tarihli yayınlanmış narh defteri: Bu defterde Osmanlılar’da günlük ve mevsimlik narhlar yanında savaşı, abluka, kıtlık, tabii âfetler ve sikke tashihlerinden sonra yeni fiyat tesbitleri de yapılırdı. Mevsimlik narhlar gıda maddeleri üzerine konan fiyatları gösterirdi. Ekmek, et, süt ve mâmullerinin yaz ve kış aylarındaki fiyatları farklı idi. İlk kuzu hıdrellez denilen 6 Mayıs’ta kesilir ve bundan birkaç gün evvel de ete narh konurdu. Harmandan sonra yeni mahsul buğday alınca ekmek fiyatı yeniden belirlenirdi. Ekmek en önemli gıda maddesi olduğundan fiyatı içindeki un cinsine göre çeşni tutularak tesbit yapılırdı. Bunun gibi, bazı mâmül maddelerin fiyatlarının tesbitinde kullanılan ham maddenin miktar ve değeri göz önüne alınırdı. Yine kıymetli kumaşların da aynı usulle fiyatları belirlenirdi. Gıda maddelerine hangi tarihlerde narh verileceği ihtisab kanunnâmelerinde yer alıyordu. Sebze ve meyve fiyatları ise mevsimlere göre ayarlanırdı. Günümüzdeki gibi sera ürünlerinin bulunmadığı devirlerde ilk ve son turfanda ile sebzenin bol olduğu mevsimlerde fiyat farklılık göstereceğinden

Sicillerinin de tereke kayıtlarını ihtiva ettiği ve bu kayıtlarda da gündelik hayatta kullanılan malların fiyatlarının listelendiği malumdur.¹⁴⁷

Kayıtlarda fiyat bilgilerine, genelde her bir mal çeşidi için “kuruş” ve “para” cinsinden belirlenen toplam değerler üzerinden ulaşmak mümkündür. Bu durumda, toplam değeri miktar birim toplamına bölmek yeterli olacaktır. Ancak zaman zaman, malların birim fiyatları ayrıca tasrih edilmiştir. Birim fiyatlar sadece “kuruş” üzerinden ifade edilebildiği gibi, “pâre” küsuratı olan birim fiyatlar da mevcuttur. Kayıtların ait olduğu dönemin 1909-1911 yılları arasını kapsadığı hatırlanacak olursa, paritenin 1 kuruş= 40 pâre olmaya devam ettiği; ancak “pare”lerin gümüş yerine “nikel” veya “alüminyum”dan basılmış olabileceğini göz önünde bulundurmak gerekir. Zira pratikte 1879 yılına ait Meskukat Kararnamesi’nin kararları 1914 yılına kadar yürürlükte kaldığı gibi; 23 Haziran 1908 tarihli “Muvazene-i Umumi” kanunundan sonra nikel ve alüminyumdan 5, 10, 20 ve 40 paralık ufaklıkların basılmasına izin verilmiş; 1909 yılı başlarında, diğer ufaklıkların yanısıra “40 paralık” nikel sikkeler de basılmaya başlanmıştır¹⁴⁸. Metinde, birim fiyatları “pâre” küsuratıyla birlikte verilen değerler dikkate alınmamış; değerleri sadece “kuruş” cinsinden verilen birim fiyatlar gösterilmiştir.

Fiyatlar söz konusu olduğunda, bazen aynı eşyanın farklı tereke kayıtlarında farklı fiyatlandırıldığı görülmektedir. Bu durumun nedeni, eşyanın yeni-eski, büyük-küçük, taze-bayat vb. durumlardan kaynaklanmasıdır. Bunun yanında, terekelerde birkaç eşyanın birlikte yazılıp toplu fiyatlandırıldığı da görülmektedir.

---

ilkbahar ve sonbaharda hemen her gün yeni narh tesbiti yapılırdı. Olağan narh uygulamasında Ramazan ayının önemli bir yeri vardı. Ramazandan bir iki gün önce veya ilk günü fiyatlar açıklanırdı ve hemen bütün yiyecek maddelerinin satışı buna göre gerçekleştirilirdi

¹⁴⁷ Narh verilirken ilgili esnafın fikir ve görüşleri de alınırdı. Her esnafın kethüdâ ve yiğitbaşları ile görüşülür, gerekiyorsa çeşni tutulur, yani kullanılacak ham madde miktarları tesbit edilir ve fiyat buna göre oluşturulurdu. Et, süt ve mâmullerinin fiyatları ise yeniçeri ağası veya sekbanbaşı, hassa kasabasının bulunduğu bir toplantıda çiftlik sahipleri ve kasaplar kethüdâsı ile belirlendiği gibi ekmek için çeşni tutulurken hububat nâzırı, habbazlar kethüdâsı, nizam ustaları, gümrüğe konu olan mallarda ise gümrük emini hazır bulunurdu. Ancak piyasada satılan mal çeşitleri pek fazla olduğundan özellikle sikke tashihlerinden sonra yapılan düzenlemelerde hepsine kadılıkça narh verilmesi mümkün değildi. Bunun için belli başlı malların fiyatları belirlendikten sonra diğerleri ilgili esnafın idarecilerine bırakılırdı (1050/1640 tarihli narh defterinde buna dair çeşitli örnekler vardır; meselâ devatçılar narhı [Kütükoğlu, *Osmanlılarda Narh Müessesesi ve 1640 Tarihli Narh Defteri*, s. 108], hazır elbise narhı [s. 126], çadırcılar narhı [s. 215] bunlardandır).

¹⁴⁸ Mustafa Öztürk, “Genel Hatlarıyla Osmanlı Para Tarihi”, *Türkler*, c. 10, Yeni Türkiye Yayınları, s. 819.

Tablo 7: Terekelerin Mal Varlıklarına Göre Dağılımı

Para Cinsi (kuruş)	Belgelerin Yıllara Göre Dağılımı ve Tereke Sayısı		
	1909 (4)	1910 (8)	1911 (2)
Parasız	-	1	-
0-999	1	-	-
1.000 – 4.999	-	4	-
5.000 – 9.999	1	1	1
10.000 – 14.999	-	2	1
15.000 – 19.999	1	-	-
20.000 – 24.999	-	-	-
25.000 – 29.000	-	-	-
30.000 – 35.000	1	-	-

Ölenlerin geride bıraktıkları terekeler incelendiğinde, 1909 yılında toplam 4 tereke sahibinden sadece 2 tanesinin 0 ile 15.000 kuruş arasında bir gelire sahip olduğu görülmektedir. 1910 yılında 8 tereke sahibinden aynı aralıkta 7 kişi yer alırken, 1911 yılında ise aynı gelir aralığına sahip 2 kişi olduğu görülmektedir. Bireysel bazı farklılıklar olmakla birlikte dönemin Sivrihisar ailelerinin mal varlıkları hemen hemen birbirine yakın değerlerdir. Dolayısı ile bu ailelerin birbirlerine yakın bir yaşam tarzı içerisinde buldukları tahmin edilmektedir.

İncelenen erkek terekelerinin maddi tutarının, borç ve mecburi harcamalar çıktıktan sonra 68 kuruş ile 31.379 kuruş arasında değiştiği görülmektedir. En düşük tereke miktarı Şeyho Oğlu Hasan bin Mehmet'e ait terekedir. İlgili kişi ağnam sahiplerine çobanlık etmek üzere İstanbul'a gelmiş, sonrasında hasta olup burda vefat etmiştir. Eşi ve evladı olmadığından dolayı 68 kuruşluk net tereke tutarı Beytülmal'e aktarılmıştır. En yüksek erkek terekesi ise 31.379 kuruş ile Kethüdâ mahallesi'nden Kabağaçalı oğlu Bakkal Hacı Çakır İsmail'in terekesidir. Terekenin yekûnu 32.369 kuruş olarak tespit edilmiştir. Dellâliye, Kaydiyye, resm-i kısmet, makbûz pulu, techîz ve tekfîn masrafları çıkarıldıktan sonra 31.379 kuruş kalmıştır. Bir başka kayıt

Şeyh mahallesi'nden Deli İsmâil Oğlu Mahmut Efendi'ye ait tereke kayıdır. Terekenin yekûnu 7.551 kuruştur. Dellâliye, Kaydiyye, makbûz pulu ve mehr-i müeccel masraflarının toplamının 249 kuruş olduğu tespit edilmiş ve bu tutardan çıkarılmıştır. 7.302 kuruş sonucuna ulaşılmış ve bundan da resm-i kısmet ve hissedarlara ödenen nafaka harçları çıkarıldıktan sonra 6.169 kuruş sonucuna ulaşılmıştır.

İncelenen sicilde kadınlarla ilgili tek bir kayıt yer almıştır. O da Kurt Şeyh karyesinden Beşe Oğlu İbrahim zevcesi Sultan bint-i Hasan'ın terekesidir. Tereke tutarı 1.191 kuruştur.

Tereke defterlerine kaydedilen mallar kişinin menkul ve gayrimenkul servetinin toplamını yansıtmaktadır. İncelenen terekelerden 1'i 1.000 kuruştan az servete sahip, 4'ü 1.000- 3.000 arasında, 1'i 3.000- 6.000 arasında, 2'si 6.000- 10.000 arasında, 4'ü 10.000- 20.000 kuruş arasında, 1'i 30.000 kuruşun üzerindedir.

Hububat Gıda ve Bazı İhtiyaç Maddelerinin Fiyatları

Halkın en önemli ihtiyaç maddesi şüphesiz ki ekmektir. Ekmeğin hammaddesi olan buğday fiyatlarında dalgalanmalar olduğu dikkat çekmektedir. 1909 yılında 26 kuruşa satılan 1 keyl (kile) buğdayın yine aynı yıl içerisinde 64 kuruşa satıldığı da görülmüştür. Yıl içerisindeki fiyat dalgalanmasının nedeni muhtemelen fiyatın yükseldiği aylarda hububat arzının azlığından kaynaklanmaktadır. Bu yıllarda İstanbul'da da benzer sıkıntılar yaşanmıştır. İstanbul'da, 1 okka (1,3 kg) buğday 34 paradan 54 paraya çıkmıştır. 1911 yılında ise, buğdayın 25 kuruşa gerilediği görülmektedir.

Un (dakik) fiyatlarına bakıldığında unun kilesinin 16 ile 30 kuruş arasında, bulgur fiyatlarının ise 18 ile 25 kuruş arasında değiştiği görülmektedir. Bulgurun fiyatının 1911 yılında gerilediği de görülmüştür. Şa'ir yani arpa fiyatları da tıpkı buğday gibi dalgalanmaya maruz kalmıştır. 1909 – 1910 yıllarında 1 kile arpa'nın 14 kuruş civarı olduğu görülürken, 1911 yılında 8 kuruşa kadar gerilediği görülmektedir. İstanbul'da ise, 1 kile (37 litre) arpanın fiyatı 12 kuruştan 19 kuruşa çıktığı görülmektedir.

Bal fiyatıyla ilgili tek bilgi 1. kayıta karşımıza çıkmaktadır. Bu bilgi doğrultusunda bal fiyatının 3,5 - 4 kuruş arasında olduğu görülmektedir. Ayrıca pekmezin de 2 kuruş olduğu saptanmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Metnin Çeviri Yazısı

[1]

Medîne-i Sivrihisar mahallâtundan Kethüdâ mahallesinde sâkin iken bundan akdem vefât eden Kabağaçlı oğlu Bakkal Hacı Çakır İsmail Bin İsmet Bin Abdullâh'ın verâsetini zevce-i menkûha-i metrûkesi Fâtıma bint-i Osman ile sulb-i kebîr oğulları Hüseyin ve İbrâhim ve İsmâil ve sulbiye-î kebîre kızı Fâtıma ve sulb-i sagîr oğulları Ahmed ve Mustafaya münhasıra olduğu bi'l-ihbâr lede'sş-şer'i'l-enver zâhir ve mütehakkık olduktan sonra sagîrân-ı mezbûrânın vâlideleri olmayıp tesviye-i umûrlarına kibel-i şer'den vasî nasb ve ta'yîn olunan zevce-i mezbûre'nin Fâtıma Hâtunun bi'l-verâse ve bi'l-vesâye ve verese-i sâ'ire-i mezbûrûnun bi'l-verâse taleb ve ma'rifetleri ve ma'rifet-i şer'le tahrîr ve lede'l-müzâyede sîm mecîdiye on dokuz guruş hesâbıyla bey' ve beyne'l-verese bi'l-farîzati'sş-şer'iyeye tevzî' ve taksîm olunan müteveffâ-yı mezbûrun terekesi defteridir ki ber-vech-i âtî zikr ve beyân olunur.

Fî 8 Ramazan sene 1327

Muhbir Hacı Ömer Ağa, mühür

Muhbir Müslim Akdoğan Mahallesi'nden Kaymaslı Oğlu Mehmed bin Mehmed, mühür

		Kıymet-i guruş; pâre	-
Soğan	16 kıyye	5 guruş 20 pâre	Hüseyin
Harnup	3,5 kıyye	5 guruş 30 pâre	Hüseyin
Şap	12 kıyye	21 guruş	Hüseyin
Kil	4,5 kıyye	20 guruş 10 pâre	Hüseyin
Nâne şekeri	5 deste	45 guruş	Hüseyin

Döğülmüş kahve	2 kıyye	4 guruş	Hüseyin
Sigara kâğıdı	12 guruş	20 pâre	Hüseyin
Âdî yumuk kutu	2 guruş	20 pâre	Hüseyin
Şâleli kibrit	25,5 deste	177 guruş 20 pâre	Hüseyin
Def'a ağaç kibrit	21 deste	52 guruş 20 pâre	Hüseyin
		346 guruş 20 pâre	-
Sigara kâğıdı	20 deste	150 guruş	Hüseyin
Def'a sigara kâğıdı	45 deste	225 guruş	Hüseyin
Kaytan kav	45 deste	215 guruş	Hüseyin
Merkeb torbası	18 aded	54 guruş	Hüseyin
Gebre	26 aded	15 guruş	Hüseyin
Sabun	Düzine 1 aded	6 guruş	Hüseyin
Siyah biber	5 kıyye	38 guruş 30 pâre	Hüseyin
		856 guruş 10 pâre	-
[2] Nakl-i yekûn		856 guruş 10 pâre	
Kırmızı biber	5 kıyye	28 guruş 30 pâre	Hüseyin
Limon tuzu	3 kıyye	52 guruş 20 pâre	Hüseyin
Kimyon	1 kıyye	3 guruş	Hüseyin
Barut	6 kıyye	72 guruş	Hüseyin
Kibrit ve ilmik ve kav	-	2 guruş	Hüseyin
Balmumu	2,5 kıyye	40 guruş	Hüseyin
Tombakü	1 kıyye 50 dirhem	20 guruş	Hüseyin
İşkambil kâğıdı	5 deste	25 guruş	Hüseyin
		1099 guruş 20 pâre	-
Tombakü-i Osmânî	-	677 guruş	Hüseyin

Mum	70 deste	105 guruş	Hüseyin
Enfiye	138, 1 guruşluk	138 guruş	Hüseyin
Kurâbiye	1 kıyye	5 guruş	Hüseyin
On kulaçlı	14	80 guruş	Hüseyin
Altı kulaçlı	8	24 guruş	Hüseyin
Tel mahtab	9 deste	10 guruş	Hüseyin
Beş kulaçlı urgan	Top 1, aded 8	38 guruş	Hüseyin
		3176 guruş 20 pâre	-
Yıldızlı mahtab	13 deste	39 guruş	Hüseyin
Âdî mahtab	7 deste	12 guruş 10 pâre	Hüseyin
Revorver fişengi	111 aded	44 guruş	Hüseyin
Tütün paket-i mütenevvi' bahâsı	-	1131 guruş	Hüseyin
Kav	80 deste	11 guruş 20 pâre	Hüseyin
Kaşığı	122	60 guruş	Hüseyin
Demir kürek	33	62 guruş 30 pâre	Hüseyin
		3537 guruş	-
Boyalı kaşık	18,5 deste	55 guruş 20 pâre	Hüseyin
Âdî kaşık	4 deste	6 guruş	Hüseyin
Âdî düdük	19	9 guruş 20 pâre	Hüseyin
Bıçak	6 aded	22 guruş	Hüseyin
Zenne çorabı	4 çift	5 guruş	Hüseyin
Kınnap	1 top	30 guruş	Hüseyin
Beş numaralı lamba şişesi	28 deste	110 guruş	Hüseyin
Sucuk	1 kıyye	6 guruş 20 pâre	Hüseyin

		3781 guruş 20 pâre	
[3] Nakl-i yekûn		3781 guruş 20 pâre	-
Pamuk	7,5 kıyye, fî 7 [kuruş] 30 [pâre]	54 guruş 10 pâre	Hüseyin
Rus şeker	25 kıyye, fî 2,5	83 guruş	Hüseyin
Mısır pirinci	38 kıyye	66 guruş 20 pâre	Hüseyin
Toz şeker	45 kıyye	129 guruş 20 pâre	Hüseyin
Pirinç	37 kıyye, fî 2,5	79 guruş	Hüseyin
		4193 guruş 20 pâre	-
A'lâ kahve	24,5 kıyye,	190 guruş	Hüseyin
Evsat kahve	24,5 kıyye	178 guruş	Hüseyin
Kahve	25 kıyye	150	Hüseyin
Sabun	38 kıyye, fî 4	152 guruş	Hüseyin
Gök sabun	27 kıyye, fî 3	81 guruş	Hüseyin
Def'a sabun, âdî	10,5 kıyye	21 guruş	Hüseyin
Hınna	11 kıyye, fî 3,5	38 guruş 20 pâre	Hüseyin
		5148 guruş 10 pâre	-
Yemiş	11 kıyye	11 guruş	Hüseyin
Ahen	18 kıyye, 3 teneke	28 guruş 10 pâre	Hüseyin
Umum keseri	7 aded	490 guruş	Hüseyin
Burgu	50 kıyye	30 guruş	Hüseyin
Kırmızı üzüm	22 kıyye	22 guruş	Hüseyin
Siyah üzüm	35 kıyye	48 guruş	Hüseyin
Kırkma şeker	12 kıyye	33 guruş	Hüseyin
İğde	17 kıyye	17 guruş	Hüseyin

Helvacı kâğıdı	21 deste	9 guruş	Hüseyin
		5859 guruş 20 pâre	-
Fasulye	40 kıyye	32 guruş	Hüseyin
Leblebi	18 kıyye	36 guruş	Hüseyin
Zeytun	1,5 kıyye	5 guruş 10 pâre	Hüseyin
Elvân-ı şeker	9 kıyye	24 guruş 30 pâre	Hüseyin
Kese kâğıdı	8,5 kıyye	21 guruş 10 pâre	Hüseyin
Zeytin yağı	1,5 kıyye	12 guruş	Hüseyin
Sirke	2 kıyye	2 guruş 20 pâre	Hüseyin
Şehriye; makarna	6 kıyye; 6 kıyye	36 guruş	Hüseyin
		6029 guruş 10 pâre	Hüseyin
[4] Nakl-i yekûn		6029 guruş 10 pâre	-
Raht-ı halkum ?	4,5 kıyye	12 guruş	Hüseyin
Yumurta	78 aded	12 guruş	Hüseyin
Helva	2,5 kıyye	10 guruş	Hüseyin
Çinpez ?	1 kıyye	5 guruş	Hüseyin
Kavurma	3,5 kıyye	17 guruş 20 pâre	Hüseyin
Pasdırma	4,5 kıyye	26 guruş	Hüseyin
Cedid tepsi ?	16 aded	52 guruş	Hüseyin
Gaz yağı	10 kıyye	16 guruş 10 pâre	Hüseyin
		6180 guruş 10 pâre	-
Vezne-i terâzi	2	220 guruş	Hüseyin
Nühâs terâzi	2	30 guruş	Hüseyin
Zeytin yağı	40,5 kıyye	263 guruş 10 pâre	Hüseyin
Yumurta	-	6 guruş	Hüseyin

Toz şeker	1 torba	180 guruş	Hüseyin
Leblebi, kayısı ve sâ'ire	-	40 guruş	Hüseyin
Def'a leblebi	5,5 kıyye	11 guruş	Hüseyin
Yerli pirinç	104 kıyye	218 guruş 10 pâre	Hüseyin
		7148 guruş 10 pâre	-
Fısdık	4 kıyye	13 guruş	Hüseyin
Sâde yağ	17,5 kıyye	140 guruş	Hüseyin
Cedid ? peynir	28 kıyye	119 guruş	Hüseyin
Rus şeker	76,5 kıyye	191 guruş 10 pâre	Hüseyin
Lokum şeker	35 kıyye	95 guruş 30 pâre	Hüseyin
Sakız ?	1 tencere	70 guruş	Hüseyin
İğde	100 kıyye	70 guruş, fi 30 pâre	Hüseyin
Vişne kuru	6,5 kıyye	16 guruş 10 pâre	Hüseyin
A'lâ kahve	10,5 kıyye	81 guruş 20 pâre	Hüseyin
		7950 guruş 20 pâre	-
Def'a kahve, ikinci	2 kıyye	14 guruş	Hüseyin
Elvân-ı şeker	3 kıyye	8 guruş 10 pâre	Hüseyin
Şa'îr	3,5 kile	49 guruş	Hüseyin
Çay	23 kıyye	345 guruş	Hüseyin
Ekşi pesdil	76 kıyye	57 guruş, fi 30 pâre	Hüseyin
Kırmızı üzüm	24 kıyye	24 guruş	Hüseyin
		7447 guruş 30 pâre	-
[5] Nakl-i yekûn		7447 guruş 30 pâre	-
Kayısı	34 kıyye	63 guruş 30 pâre	Hüseyin

Beğlerce üzüm	36 kıyye	36 guruş	Hüseyin
Siyah üzüm	86 kıyye	107 guruş 20 pâre	Hüseyin
Kaya tuzu	60 kıyye	75 guruş	Hüseyin
... peynir	150 kıyye	300 pâre	Hüseyin
Zeytin	1 kıyye	3 guruş 20 pâre	Hüseyin
Ağda, tenekeli	289 kıyye	455 guruş	Hüseyin
		8488 guruş 20 pâre	Hüseyin
Rezzâkî üzüm	14 kıyye	17 guruş 20 pâre	Hüseyin
Bal	22,5 kıyye	78 guruş 30 pâre	Hüseyin
Beyaz pirinç	14 kıyye	28 guruş	Hüseyin
Tuz	170 kıyye	119 guruş	Hüseyin
Sarımsak	70 kıyye	105 guruş	Hüseyin
Nühâs tencere	1	25 guruş	Hüseyin
...	11 kile, fi 15	165 guruş	Hüseyin
Lokum	20 kıyye	55 guruş	Hüseyin
		9081 guruş 30 pâre	-
Üzüm darısı	-	25 guruş	Hüseyin
Bir teneke ağda	18 kıyye	28 guruş 10 pâre	Hüseyin
Çekirdeksiz üzüm	84 kıyye	168 guruş	Hüseyin
Aydın çiçeği	15 kıyye	15 guruş	Hüseyin
Fısdık	8 kıyye	24 guruş	Hüseyin
Müsta'mel tepsi	33 aded	80 guruş	Hüseyin
Üç kayalı kepenek	4	160 guruş	Hüseyin
Hurda gaz tenekesi ve sandık ve hırdavat	-	412 guruş	Hüseyin

Tonbakü yaprak ve kıyılmış	-	355 guruş	Hüseyin
Nühâs dirhem	4 kıyye	40 guruş	Hüseyin
Saçma	Dirhem	10 guruş	Hüseyin
		10399 guruş	-
<p>Müteveffâ-yı mezbûr Hacı Çakır İsmâil Ağa'nın dükkânında mevcûd eşyası lede'l-müzâyede on bin üç yüz doksan dokuz guruşa bâliğ ve resîde olup merkûm Hüseyin'in kavli olduğu gibi biz dahî meblağ-ı mezkûrûn edâsına biz dahî kefâlet-i mutlaka-i sahîha-i şer'iyeye ile kefil olup her kaç guruş verese ve sığara akçe verilmesi lâzım gelir ise edâsına biz dahî kefiliz.</p> <p>Kefil Kasap Mustafa Mühür</p> <p>Kefil Deli Mehmed Oğlu Mühür</p> <p>Kefil Hacı ... Osman</p> <p>İbn-i mezbûr İbrâhim Mühür</p> <p>İbn-i mezbûr Hüseyin Mühür</p>			

[6] Müteveffâ-yı merkûm Hacı Çakır İsmâil Ağanın hânesi derûnunda bulunan eşyası ber-vech-i zîr beyân olunur.

		Kıymet-i gurus; pâre	-
...	100 kıyye	37 guruş 20 pâre	Hüseyin
Müsta'mel basma yorgan	1	19 guruş	Hüseyin
Müsta'mel kumaş yorgan	1	45 guruş 10 pâre	İbn-i İsmâil
Müsta'mel pele yasdık	6	35 guruş 10 pâre	Zevce-i Fâtıma
Köhne seccâde; çorab	2; 1	17 guruş	Zevce

Müsta'mel sarı kare pele	1	54 guruş	İsmâil
Cedîd mak'ad zeylîsi	1	114 guruş	İsmâil
Cedîd vezne-i ? hassa zî-pele ?	2	255 guruş	Hüseyin
Müsta'mel ... pelesi	1	30 guruş 30 pâre	Zevce
Hurç	1	40 guruş 10 pâre	Bint-i Fâtıma
		648 guruş	-
Cedîd zeylî seccâde	1	52 guruş	İsmâil
Cedîd kırmızı mendil	1	54 guruş 15 pâre	İsmâil
Müsta'mel mak'ad pelesi	1	28 guruş 25 pâre	Hüseyin
Müsta'mel beyâz mak'ad pelesi	1	40 guruş 5 pâre	Hüseyin
Müsta'mel uzun beyâz pele	1	76 guruş	İbn-i İbrâhim
Müsta'mel çorab; Pele yasdık	2; 1	21 guruş 5 pâre	Hüseyin
Köhne şilte	-	6 guruş	Zevce
Sini	1 aded	11 guruş	İsmâil
		937 guruş 10 pâre	-
Toprak ve ibrik ve hırdavat	-	65 guruş 3 pâre	İsmâil
Kapaklı sahan; Tabak; Tepsi	3; 2; 1	47 guruş 35 pâre	Hüseyin
Kapaklı sahan; Tabak; ...; Sini	3;2;1;1	66 guruş 30 pâre	İsmâil

Tabak; Sahan	5;2	33 guruş 20 pâre	İsmâil
Kapaklı sahan; Tepsi; Tabak	3;1;3	59 guruş	İbrâhim
Def'a kapaklı sahan; Tepsi;Tabak	3;1; (silik)	37 guruş 5 pâre	Hüseyin
Kapaklı sahan; Tabak	4; 1	48 guruş 5 pâre	Hüseyin
		1294 guruş 30 pâre	-
Sagîr tencere; Saplı; Hoşâb tası; Hamam tası; Tabak; Sahan	1;1;1;1;2;3	44 guruş 10 pâre	İsmâil
Kebîr kapaklı tencere	2	48 guruş	İsmâil
Def'a tencere	2	55 guruş 25 pâre	Hüseyin
Sagîr heğbe	2	27 guruş 5 pâre	Hüseyin
Kebîr heğbe	1	30 guruş 10 pâre	İsmâil
Def'a heğbe		22 guruş 5 pâre	Hüseyin
Nühâs sini	1	77 guruş 5 pâre	Hüseyin
		1559 guruş 10 pâre	-
[7] Nakl-i yekûn		1559 guruş 10 pâre	-
Def'a sini	1	70 guruş	İbrâhim
Sefer tası	1	10 guruş	Bint-i Fâtıma
Berber leğeni ve bıçak	-	10 guruş	İbrâhim
Çorap	3	24 guruş	İsmâil
Hereni	1	60 guruş	Zevce
Kazgan	1	101	Zevce

Hurda tencere ve sâ'ire	4	70 guruş 5 pâre	Zevce
		1904 guruş 15 pâre	-
Nühâs mangal	2	100 guruş	Zevce
Teker	28 çift, fi 52	1456 guruş	Hüseyin
Eskimiş	240 aded, fi 5 [gurus] 15 [pare]	1397 guruş 20 pâre	Hüseyin
Şa'îr	20 kile, fi 14	280 guruş	Hüseyin
Hınta	10 kile	250 guruş	Hüseyin
Hırdavat ...	-	35 guruş	Zevce
<p>Müteveffâ-yı mezbûr Hacı Çakır İsmâil Ağa'nın hânesindeki eşyaları lede'l-müzâyede her birimizin hizâlarında müfredâtı muharrer olan eşyalarımız kabûlümüz olduğunu mübeyyin işbu mahalli tahrîr eyledik.</p> <p>Kefil Mısdık Ağa</p> <p>Kefil Mehmet Ağa Mühür</p> <p>Kefil Osman Efendi bin Ömer Ağa</p> <p>İbn-i İsmâil</p> <p>İbn-i İbrâhim Mühür</p> <p>İbn-i Hüseyin Mühür</p> <p>Hacı Halil Ağa Mühür</p> <p>Bint-i Fâtıma vekîli Feyzullah Mühür</p> <p>İbn-i mezbûr Hüseyin</p> <p>Fî 8 Ramazan sene 328</p> <p>Kıymet-i gurus = 7000 – 350= 6650, pare farkı minhâ</p>			
Eskişehir [Yaralı] karyesinden Şâkir oğlu Ali'de davar esmânından râyic-i akçe terekeden matlûbu, sene 337;		6650 guruş	-

Emlâk yedi bin gurus elden ...				
		12072 guruş 35 pâre		
Buğday	34 kile, fî 26	884 guruş	Hüseyin	
Arpa	1 kile, fî 14	14 guruş	İsmâil	
Buzğağılı sarı inek	2 re's	450 guruş	Mezkûr on sekiz re's kara sığır hayvanlarıyla manda hayvanları ve bir re's kısırak hayvanlarının mecmû'u altı bin guruşa iştirâ ve kabz eyledik. İbn-i İsmâil İbn-i Hüseyin, mühür	
Kara sığır ineği	2	500 guruş		
Buzağılı kara sığır ineği	1	250 guruş		
Kara sığır ineği ma'a buzağı	1	500 guruş		
Ma'a buzağılı kara sığır ineği; Kısır inek	2;1	600 guruş		
Kara sığır tosunu	3	800 guruş		
Kısırak	1 re's	400 guruş		
Manda ineği; ma'a dana	3 re's	1900 guruş		
Kara sığır düğesi	1	200		
Manda boğası	1 re's	400		
		18970 guruş 35 pâre		-
[8] Nakl-i yekûn		Kıymet-i guruş 18970 guruş 35 pâre		-
Halı parça	9	3000 guruş	-	
Üç bin gurus dokuz bin pâre halı iştirâ ve kabz ettim. İbn-i İbrâhim vekîli Hacı Ömer Ağa, mühür				
Yekûn		21970 guruş 35 pâre	-	

Yekûn-i sâbıkı nakl-şüd	10399 guruş	-
Yekûn	32369 guruş 35 pâre	
Ağda bedelinden müteveffâ-yı mezbûrun, Sündürük oğlu Mehmed Ali'de alacağı olup Hüseyin'in kabz ettiği babam müteveffâ-yı mezbûrun terekesi ber-vech-i bâlâ otuz iki bin üç yüz altmış dokuz guruş otuz beş pâredan ibâret olup lede'l-müzâyede isimlerimiz hizâlarında murakkam eşyâ ve mezkûreler fiy'ât-ı mezkûreler ile kabûlümüz olduğunu mübeyyin işbu mahalli tahrîr eyledik. Fî 8 Ramazan sene 327. Müdîr-i eytâm, mühür İbn-i kebîr-i mezbûr İsmâil, mühür İbn-i kebîr-i mezbûr Hüseyin, mühür		600 guruş
Yüz elli yedi buçuk guruşa techîz-i tekfîn mesârif olarak nakden aldım. İbn-i kebîr-i mezbûr Hüseyin		
	32969 guruş 35 pâre	-
	Bâkî kıymet-i guruş, pâre	-
Dellâliye	502 guruş	-
Kassâma infâk olunan <i>nisbî</i> pul ma'a makbûz pulu	18 guruş	-
Techîz-i tekfîn	107 guruş 20 pâre	-
Cihâz varakası kassâm kâğıdı	9 guruş 20 pâre	-
Kaydiyyesi	99 guruş	-
	786 guruş	-
[32969 guruş 35 pâre – 786 guruş =]	32183 guruş 35 pâre	-
Resm-i kısmet	804 guruş 30 pâre	-
Sahhu'l-bâkî taksîm beyne'l-verese	31379 guruş 5 pâre	-

Hissêsât	kıymet-i guruş; pâre	
Zevce hissesi	3922 guruş 15 pâre	
İbn-i Hüseyin hissesi	4992 guruş 4 pâre	
İbn-i İbrâhim hissesi	4992 guruş 4 pâre	
İbn-i İsmâil hissesi	4992 guruş 4 pâre	
İbn-i Ahmed hissesi	4992 guruş 4 pâre	
İbn-i Mustafa hissesi	4992 guruş 4 pâre	
Bint-i Fâtıma hissesi	2496 guruş 2 pâre	
Kesr-i pâre	8 pâre	
Yekûn	31379 guruş 5 pâre	
	2396 guruş 2 pâre	Bint-i Fâtıma hissesi
	3922 guruş 15 pâre	Zevce-i Fâtıma hissesi
Yekûn	6418 guruş 17 pâre	-

Mûrisimiz müteveffâ-yı mezbûr Hacı Çakır İsmâil'in emvâl-i menkûle terekesinden hisse-i musîbelerimiz olup isimlerimiz hizâsında murakkam iki bin dört yüz doksan altı guruş iki pâre ve üç bin dokuz yüz yirmi iki guruş on beş pâre hisselerimizi İbn-i Hüseyin ve İsmâil'den tamâmen ve kâmilen aldık ve alacağımız kalmadığını mübeyyin işbu mahalli tahrîr eyledik. Fî 24 Muharrem sene 328

Zâtlarını ârifân olduğumuz mezbûretân Fâtıma ve diğer Fâtıma hisselerini huzûrumuzda aldıklarını ikrâr ettiler. Fî 24 Muharrem sene 328.

Bint-i Fâtıma mühür

Zevce Fâtıma, mühür

[9] Mezbûretân Fâtıma ve diğer zevce Fâtıma hâtonlar hisse-i irsiyelerini tamâmen aldıklarını huzûrumuzda bi't-tav' ikrâr etmekle zîrde mevzû' mühürleri dahî mühr-i zâtîleri olarak huzûrumuzda tahrîr ettiklerini tasdik eyledik. Fî 24 Muharrem sene 328.

Müslim Akdoğan mahallesinden Kaymaslıoğlu Bakkal Mehmed Ağa, mühür

Şeyh mahallesinden Çoban Emin Oğlu Hacı Ali, mühür		
İbn-i Hüseyin hissesi	4992 guruş 4 pâre	
İbn-i İsmâil hissesi	4992 guruş 4 pâre	
İbn-i İbrâhim hissesi	4992 guruş 4 pâre	
Yekûn	14976 guruş 12 pâre	
<p>Bâlâda isimlerimiz hizâsında murakkam emvâl-i mübeyyine esmânından dört bin dokuz yüz doksan iki guruş dörder pâre hisse-i irsiyelerimizi her birerlerimiz bi'l-vekâle ve bi'l-asâle ahz u kabzla istifâ-yı hak eyledik. Fî 24 Muharrem sene 328.</p> <p>İbn-i İsmâil, mühür</p> <p>İbn-i Hüseyin, mühür</p> <p>İbn-i İbrâhim'in ahz u kabza bâ-hüccet-i şer'le vekîli oğlu Hacı Ömer, mühür</p>		

[10: Boş]

[11: Boş]

[12] Medîne-i Sivrihisar mahallâtından Fâruklar mahallesinde sâkin iken bundan akdem vefât eden Fazlı Beşe oğlu Hacı Mehmed Efendi İbn-i Mustafa İbn-i Abdullâh'ın verâseti zevce-i menkûha-i metrûkesi Aliye bint-i Süleyman ile kendisinden mukaddem vefât eden diğêr zevcesi Fâtıma bint-i Süleymandan mütevellid ve mütevellideler sulbü kebîr oğlu Mustafa Efendi ve sulbiye-i kebîre kızları Kezban ve Â'îşe ve sulbiye-i sagîre kızı Sıddîkaya münhasıra olduğu bi'l-ihbâr lede's-şer'î'l-enver zâhir ve mütehakkık oldukdan sonra sagîre-i mezbûre Sıddîka'nın li-ebeveyn er karındaşı olup tesviye-i umûruna kibel-i şer'den dahî nasb ve ta'yîn olunan İbn-i kebîr-i mezbûr Mustafa Efendi'nin bi'l-verâse ve bi'l-vesâye ve vereselerinden bi'l-verâse taleb ve ma'rifetleri ve ma'rifet-i şer'le tahrîr ve lede'l-müzâyede sîm mecîdiye on dokuz guruşa bey' ve beyne'l-verese bi'l-farîzati's-şer'îyye tevzî' ve taksîm olunan müteveffâ-yı mezbûrûn terekesi defteridir ki ber-vech-i âtî zikr ve beyân olunur. Fî 11 Şevvâl sene 327.

Muhbir, Şeyh Mahallesi'nden Hacı [Iyav]-zâde Mustafa Efendi, mühür

Muhbir, [Kayalı] mahallesinden Eskici-zâde Hacı Hâfız Mustafa Efendi, mühür

-		Kıymet-i guruş; pâre	-
Livi çuha	10 arşın, fi 15	150 guruş	İbn-i Mustafa Efendi
Betrezin renk çuha	22 arşın, fi 15	330	İbn-i Mustafa Efendi
Mâ'î çuha	17 arşın, fi 15	255	İbn-i Mustafa Efendi
Tosya kuşağı	7 kıyye, fi 13	91 guruş	İbn-i Mustafa Efendi
Tokat yazması	26 aded	45 guruş	İbn-i Mustafa Efendi
Def'a yazma	22	14 guruş 20 pâre	İbn-i Mustafa Efendi
Def'a yazma-i mütenevvi'	-	70 guruş	İbn-i Mustafa Efendi
Def'a yazma	22	20 guruş	İbn-i Mustafa Efendi
Kâğid yazması	10	15 guruş	İbn-i Mustafa Efendi
Def'a kâğid yazması	16	18 guruş	Mustafa
		1008 guruş 20 pâre	
Çuka ...	5 aded	70 guruş	Mustafa
Gök peştemâl	7, fi 6	42 guruş	Mustafa
İpekli peştemâl	2	25 guruş	Mustafa
Alacalı peştemâl	7	31 guruş 20 pâre	Mustafa
Def'a peştemâl	6	15 guruş	Mustafa
Çârşeb	5, fi 8	40 guruş	Mustafa
Kuşak	2	15 guruş	Mustafa
Âdî kuşak	2	14 guruş	Mustafa
		1261 guruş	
[13] Nakl-i yekûn		1261 guruş	
İpek kuşak	5	15 guruş	Mustafa
Mütenevvi' alaca	-	50 guruş	Mustafa

parçaları			
Fes	aded 66, fi 2	132 guruş	Mustafa
Def'a fes	4	8 guruş	Mustafa
Mütenevvi' basma perde	327	464 guruş	Mustafa
Def'a basma perde	335	335 guruş	Mustafa
Şitârî ve kadife parçaları	-	50 guruş	Mustafa
Damalı Fransız ve alaca perde	135	100 guruş	Mustafa
Fason arşun	7,5, fi 16	120 guruş	Mustafa
		2535 guruş	-
Varak perde	5	10 guruş	Mustafa
Hassa perde	10	15 guruş	Mustafa
Kırmızı perde	30	40 guruş	Mustafa
Telli perde	20	20 guruş	Mustafa
Gök dimi perde	36	46 guruş	Mustafa
Bez	14 top	130 guruş	Mustafa
Kıl ? fason	9 arşun	90 guruş	Mustafa
Şayak	150 arşun, fi 6	90 guruş	Mustafa
Moskof bezi perde	70, fi 1 [gurus] 20 [pare]	105 guruş	Mustafa
İnce çârşeb	20 arşun	15 guruş	Mustafa
Astar ve Ambelekân ?	21 top	472 guruş	Mustafa
Ankara alacası	160 top	1200 guruş	Mustafa

Hırdavat	-	12 guruş	Mustafa
		4980 guruş	-
<p>Pederim müteveffâ-yı mezbûrûn dükkânı derûnunda mevcûd eşyâları lede'l-müzâyede dört bin dokuz yüz seksen guruşa iştirâ ve kabûl eyledim. Fî 10 Ramazan sene 327.</p> <p>Müteveffâ-yı mezbûrûn sulbü kebîr oğlu Mustafa</p>			
<p>Mûma-ileyh Mustafa Efendi'nin iştirâ eylemiş olduğu ber-vech-i mübeyyen dört bin dokuz yüz seksen guruşun edâsına biz dahî kefâlet-i mutlaka-i sahîha-i şer'îye ile kefil ve zâmin olduk. Fî 10 Muharrem</p> <p>Kefil, Şeyh Mahallesi'nden Hacı [Iyav]-zâde Molla Mustafa</p> <p>Kefil, Hacı Veysi Mahallesi'nden Güfter zâde Ahmed Efendi, mühür</p> <p>Kefil, Fâruklar Mahallesi'nden Eskici zâde Hacı Hâfız Mustafa Efendi, mühür</p>			
<p>[14] Müteveffâ-yı merkûmun hânesi derûnundaki eşyâyı mübeyyin defterdir.</p>			
		Kıymet-i guruş; pâre	-
Köhne yorgan; yasdık	2;10	40 guruş	Mustafa Efendi
Sarılı pele	1	20 guruş	Mustafa Efendi
Köhne kürk	1	16 guruş 20 pâre	Kezbân
Müsta'mel sarılı pele	1	58 guruş	Â'îşe
Def'a sagîr pele	1	28 guruş	Â'îşe
Köşe minderi; Kaneviçe yasdık	1;2	10 guruş	Mustafa Efendi
Köhne kahve değirmeni	2	5 guruş	Mustafa Efendi
Köhne abdestlik; ...	1;1	5 guruş	Mustafe Efendi
		228 guruş	-

Nühâs mangal	1	41 guruş	Kezbân
Mihlama sahanı; Tepsi; Leğen	2;1;1	43 guruş	Âişe
Hamam tası; Tencere; Tas; Tabak	2;1;1;1	29 guruş	Mustafa
Tepsi; Hoşâb tası; Tabak	1;1;4	26 guruş	Mustafa
Kapaklı tencere; Matara	2;2	36 guruş	Mustafa
Sini; İbrik	1;2	24 guruş	Mustafa
Beyaz pele	1	20 guruş	Mustafa
Müsta'mel sarılı pele	1	50 guruş	Mustafa
		497 guruş	-
Köhne heğbe	2	4 guruş	Mustafa
Müsta'mel sarılı pele	1	45 guruş	Mustafa
Def'a müsta'mel pele	1	30 guruş	Mustafa
Müsta'mel seccâde	1	15 guruş	Mustafa
Def'a seccâde	1	22 guruş	Mustafa
Kürt pelesi şayak ?	2	20 guruş	Mustafa
Kantar	1	67 guruş 10 pâre	Mustafa
Minder içi	-	11 guruş	Mustafa
		711 guruş 10 pâre	-
Bulgur ve yarma	3 kile	60 guruş	Mustafa

Kefe; tepsi	1;1	5 guruş	Mustafa
Tabak; Hoşâb tası; Sahan; Tencere	4;1;1;1	26 guruş 10 pâre	Mustafa
Def'a evânî-i nühâs	-	70 guruş	Mustafa
Nühâs kazgan	1 [aded], 11 kıyye	156 guruş 30 pâre	Mustafa
Nühâs hereni; Şıra leğeni	3; 20 kıyye	300 guruş	Â'îşe
Cedîd kilim	1	140 guruş	Â'îşe
		1469 guruş 10 pâre	-
[15] Nakl-i yekûn		1469 guruş 10 pâre	-
Cedîd pele	1	100 guruş	Mustafa
Cedîd namazlığı	1	72 guruş	Mustafa
Cedîd zile seccâde	2	90 guruş	Mustafa
Def'a müsta'mel zile seccâde	2	56 guruş 30 pâre	Mustafa
Müsta'mel namazlığı	1	40 guruş 10 pâre	Mustafa
Pele yasdık	2	33 guruş 10 pâre	Mustafa
Cedîd halı heğbe	1	50 guruş 10 pâre	Mustafa
		1911 guruş 30 pâre	-
Cedîd sarılı pele	2	171 guruş	Kezbân
Battâniye; Hurç	1;1	25 guruş	Kezbân
Hınta	74 kile, fî 64 [guruş] 11 [pare]	2518 guruş 14 pâre	Mustafa
Şair	14 kile, fî 14 [gurus] 25 [pare]	203 guruş 35 pâre	Mustafa
Fasulye	4 kile, fî 16	64 guruş	Mustafa

Pekmez	50 kıyye	100 guruş	Mustafa
Tahta	13 aded	26 guruş	Mustafa
Kayıısı ?	15	30 guruş	Mustafa
Hırdavat-ı menzil	-	75 guruş	Mustafa
		5124 guruş 39 pâre	-
Yekûn-i sâbık		4980 guruş	
Cümle-i yekûn		10104 guruş 39 pâre	
<p>Pederimiz müteveffâ-yı mezbûrun hânesi derûnundaki eşyâlar bi'l-müzâyede beş bin yüz yirmi dört guruş otuz dokuz pâreye bâliğ olup her birimizin hizâlarında muharrer eşyâları iştirâ edip kabûlümüz olmuştur. Fî 1 Minh</p> <p>Zevce Aliye, imzâ/parmak izi</p> <p>Bint-i kebîre Â'îşe, imzâ/parmak izi</p> <p>Bint-i kebîre Kezbân, imzâ/parmak izi</p> <p>İbn-i kebîr-i mezbûr Mustafa, imzâ/parmak izi</p>			
<p>Bugünkü müzâyede de dahî İbn-i mezbûr Mustafa Efendi'nin iştirâ etmiş olduğu eşyâya dahî kefil olduğumuzu mübeyyin işbu mahalli tahrîr eyledik. Fî Şevval sene 327.</p> <p>Kefil, Akdoğan Mahallesi'nden Derviş oğlu Mehmed bin Süleyman, mühür</p> <p>Kefil-i sâbık mûmâ-ileyh Hacı Hâfız, mühür</p>			
<p>Lira aded 80 fî 102 [kuruş] 20 [pâre] pederimin hayâtında benim bu mesele ? [Güfter] oğlu Ahmed Efendi ve Hacı Hâfız ve Hüsrev-zâde Hasan Efendide terekelerine konulması[nı] hâvî alacak ki cem'an yirmi dört lira ile nakden yedimde olan 55 liranın benim nâmıma kayd ve dâhil-i tereke edilmesini mübeyyin işbu mahalli şerh ve temhîr eyledim. Fî 12 Zilka'de sene 327.</p> <p>İbn-i kebîr Mustafa Efendi, mühür</p>			8200 guruş
Yekûn tereke bahâ ve nakd-i mevcûd			18304 guruş 39 pâre

Beyânâtı: guruş; pâre		
Dellâliye	202 guruş	
Cihâz varakası ma'a nisbî ? pul ve makbûz-ı pul bahâları	20 guruş	
Kaydiyye-i defter	55 guruş	
-	277 guruş	
Zevce-i mezbûre Fâtımayâ mihr-i müeccelden deyn-i mütehakkıkası.	50 guruş	
28 Rebî'û'l-âhir sene 1318 târîh ve altı yüz yirmi yedi numaralı ve târîhde sâbitu'ş- şer' bulunan Mehmed Asaf Efendi'nin sicill-i şer' kaydına muvâfık bir kıt'a kassâm-ı şer'î mücebince ibn ve benân-ı mezbûrünün vâlideleri müteveffâ Fâtıma bint-i Süleyman terekesinden hisseleri olup li-ecli'l-hıfz müteveffâ-yı mezbûr Hacı Mehmed Efendi yedine teslîm ve ol vechile zimmetinde ibn-i mezbûr Mustafa'ya beş yüz seksen dört guruş otuz sekiz pâre ve iki yüz doksan iki guruş on dokuz pâre cem'an sekiz yüz yetmiş yedi guruş on yedi pâreden min haysü'l-mecmû' deyn-i mütehakkıkası.	1462 guruş 15 pâre	
	1789 guruş 15 pâre	
18304 guruş 79 pâre – 1789 guruş 15 pâre= 16515 guruş 24 pâre, zahrına nakl		
[16] Sekiz yüz yirmi beş guruş on pâre alındı, imza. Nakl-i yekûn	16515 guruş 24 pâre	
Mu'ahharan ibn-i Mustafa yirmi dokuz lira daha ikrâr etmesinden işbu [alttaki] hesâb ibtâl olundu.		
Hissesât		
Hisse-i zevce-i mezbûre Fâtıma Hanım	2012 guruş 33 pâre	
Hisse-i ibn-i mezbûr Mustafa	5635 guruş 36 pâre	Pederinden hisseler
	584 guruş 38 pâre	Vâlidesi terekesinden matlûbu alacağı

	6220 guruş 34 pâre	
Hisse-i bint-i mezbûre Â'işe	2817 guruş 38 pâre	Pederinden hissesi
	292 guruş 19 pâre	Vâlidisi terekesinden matlûbu
	3110 guruş 17 pâre	
Hisse-i bint-i mezbûre Kezbân	2817 guruş 38 pâre	Hissesi
	292 guruş 19 pâre	Vâlidisi terekesinden alacağı
	3110 guruş 17 pâre	
Hisse-i bint-i sagîre-i mezbûre Sıddîka	2817 guruş 38 pâre	Hissesi
	292 guruş 19 pâre	Kezâ
	3110 guruş 17 pâre	
Vasî ma'a nafaka cihaz pulu ve harcı	61 guruş	
-	3049 guruş 17 pâre	
Üç seneye devri lâzım gelen nemâsı	1098 guruş	
İdâne masrafı	-	
İdâne harcı	-	
Bâlâdan nakl-i yekûn	16515 guruş 24 pâre	
Def'a nakd-i Aded 29, fi 102 mevcûd-ı Lira-i [guruş] 20 [pare] Osmânî	2972 guruş 20 pâre	
Yekûn	19488 guruş 4 pâre	
Resm-i kısmet-bâhâ	387 guruş 10 pâre	
Sahhü'l -bâkî li't-taksîm beyne'l-verese	19000 guruş 34 pâre	
Zevce-i mezbûre Alime hissesi	2375 guruş	
İbn-i mezbûr Mustafa	665 guruş	Pederinden hissesi

		matlûbu
	584 guruş 38 pâre	Vâlikesi terekesinden dolayı
	7234 guruş 38 pâre	
Bint-i mezbûre Â'îşe	3325 guruş	Pederinden hissesi
	292 guruş 19 pâre	Vâlikesi terekesinden dolayı alacağından
	3617 guruş 19 pâre	
Bint-i mezbûre Kezbân	3325 guruş	Pederinden hissesi
	292 guruş 19 pâre	Kezâ
	3617 guruş 19 pâre	
Bint-i sagîre-i mezbûre Sıddîka	3325	Pederi terekesinden hissesi
	292 guruş 19 pâre	Kezâ
	3217 guruş 19 pâre	
Vasî ma'a nafaka harcı ve pulu minhâ	61 guruş	
	3556 guruş 19 pâre	
Üç senelik fâ'izi	1280 guruş	
	4836 guruş 19 pâre	
<p>Babam müteveffâ-yı mezbûrdan mevrûs ber-vech-i murakkam hisse-i irsiyeme mukâbil terekeden iştirâ etmiş olduğum yedi yüz yetmiş sekiz buçuk guruş ile nakden birâderim Mustafa'dan aldığım iki bin sekiz yüz otuz dokuz guruş ki cem'an üç bin altı yüz on yedi buçuk guruş on dokuz pâre hissemi tamâmen aldım. Fî 20 Zi'l-hicce sene 327,</p> <p>Şâhid, [Kayalı] mahallesinden birâderi oğlu Yusuf, mühür</p> <p>Şâhid, Zevci Hacı [İbâd]-zâde Mustafa, mühür</p> <p>Bint-i kebîre-i mezbûre Kezbân, mühür</p>		

Ben dahî hissem olan üç bin altı yüz on yedi guruş on dokuz pâremi karındaşım Mustafa'dan tamâmen aldım.

Şâhid, mühür

Şâhid, [Mülâkî ?]- zâde, mühür

Bint-i kebîre-i Â'îşe, mühür

Zevcem müteveffâ-yı mezbûrdan mevrûs hisse-i irsiyem olan iki bin üç yüz yetmiş beş guruş ile mihr-i müeccelden alacak hakkım olan elli guruşu ödeki oğlum Mustafa Efendi'den tamâmen aldım. Fî 20 Zi'l-hicce sene 327

Şâhid, Mahalleden Hacı İbad-zâde, mühür

Şâhid, Şeyh Mahallesi'nden [İbad]-zâde Selim Efendi, mühür

Zevce-i mezbûre Aliye, mühür

[17] Ağnam sâhiplerine çobanlık etmek üzere Der-sa'âdete giderek vukû' bulan hastalığına mebnî memleketine avdet etmek üzere trene râkib olup Beğlik Ahır istasyonunda vukû'-ı vefâtıyla Biçer istasyonundan Samancı Hancı Artin'in arabasına irkâben Sivrihisar'a götürülüp ba'de'l-mu'âyene defnedilen Bâlâ kazâsının [Bılık-kesir] Karyesinden [Şeyho] Oğlu Hasan bin Mehmed'in muhallefât defteridir ki ber-vech-i zîr beyân olunur. Fî 11 Zi'l-ka'de sene 327 ve fî 11 teşrîn-i sâni sene 327.

		Gurus; pâre	
Palto	1	12 guruş 10 pâre	Adalı Oğlu Musa
Gürüm şalı	1	11 guruş	Eskici Hacı Ali'nin İbrâhim
Müsta'mel don gömlek	1	7 guruş 10 pâre	Yetim Mustafa
Müsta'mel içlik	2	9 guruş	Adalı Musa
Mînder; Yorgan	1;1	22 guruş	[Tuna] oğlu Mustafa
Müsta'mel mendil	1	7 guruş 20 pâre	[Banbul?] oğlu Ali Osman

	69 guruş	
müteveffâ-yı mezbûrun techîz-i tekfîn ve mesârif-ı defniyesine	56 guruş	
Pâre farkı minhâ	2 guruş 30 pâre	
	54 guruş 10 pâre	
Müteveffâ-yı mezbûrun ma‘rifetimle sarf edilen techîz-i tekfîn ve mesârif-ı defniyesi olarak ber-vech-i bâlâ elli üç kuruş on pâre sikke-i hâlise makbûzum olmuştur. Fî 12 Zi’l-ka‘de sene 327.		
Belediye müftüsü, mühür		

[18] Medîne-i Sivrihisar mahallâtından Şeyh mahallesinde sâkin iken bundan akdem vefât eden Deli İsmâil Oğlu Mahmud Efendi İbn-i Hacı Mahmud bin Hacı İsmâil'in verâseti zevce-i menkûha-i metrûkesi Fâtıma bint-i Ömer ile sulbü sagîr oğlu Hamdi'ye münhasıra olduğu bi'l-ihbâr lede'ş-şer'î'l-enver zâhir ve mütehakkık oldukdan sonra sagîr-i mezbûrun vâlidesi olup tesviye-i umûruna kibel-i şer'den vasî nasb ve ta'yîn olduğunu zevce-i mezbûre Fâtıma'nın bi'l-verâse ve bi'l-vesâye taleb ve ma'rifeti ve ma'rifet-i şer'le tahrîr ve lede'l-müzâyede sîm mecîdiye on dokuz guruş hesâbıyla bey' ve beyne'l-verese bi'l-farîzati' ş-şer'îye tevzî' ve taksîm olunan müteveffâ-yı mezbûrun terekesi defteridir ki ber-vech-i âtî zıkr ve beyân olunur. Fî 21 Zi'l-hicce sene 327.

Muhbir, Kethüdâ Mahallesi'nden Hacı Hâlife Oğlu İbrâhim bin Mustafa, mühür

Deli Beyzâde Hasan Hüseyin Efendi

		Kıymet-i gurus; pâre	
Müsta'mel aynalı pele	1	25 guruş	Zevce
Def'a müsta'mel pele	1	25 guruş	Zevce
Yatak	1 kat	80 guruş	Zevce
Sagîr minder; Yün	2;2	20 guruş	Zevce

yasdik			
Kaneviçe yasdık	4	15 guruş	Zevce
Cedîd kilim	2	250 guruş	Zevce
Kazgan	1; 7 kıyye, fî 15	105 guruş	Zevce
Sini; Kapaklı sahan; Hoşâb tası; Çinko sahan	1;3;1;2	40 guruş	Zevce
Nühâs tencere	2	15 guruş	Zevce
Dakîk ve hinta ve yarma	6 kile, fî 30	180 guruş	Zevce
Tepsi	3	2 guruş	Zevce
Döşeme	150 aded	225 guruş	Zevce
Çatal	19 aded, fî 6	114 guruş	Zevce
Kömür	50 kıyye	10 guruş	Zevce
Merkeb, ma'a eğer	1	40 guruş	Zevce
Hırdavat-ı menzil		20 guruş	Zevce
		1226 guruş	
<p>Müteveffâ-yı mezbûr Mahmud Efendi'nin hânesi derûnundaki eşyâ lede'l-müzâyede ber-vech-i bâlâ bin iki yüz yirmi altı guruşa zevce-i mezbûre Fâtıma hâtuna bey' olduğu tasdik kılındı. Fî 21 Zi'l-hicce sene 327.</p> <p>Kefil, Dişçi Oğlu Mehmed, mühür</p> <p>Kefil, Hacı kalfa Oğlu İbrâhim, mühür</p> <p>Kefil, Mûmâ-ileyh Hasan Hüseyin Efendi, mühür</p> <p>Zevce Fâtıma</p>			
Koyun	54 re's, fî 67 [guruş] 10 [pâre]	3631 guruş 10 pâre	Veli Beyzâde Tahsîldar Mehmed Efendi

Toklu; Oğlak	18 re's; 8 re's; Cem'an 26 aded, fi 40 [gurus] 30 [pare]	1059 guruş, 20 pâre	Beyzâde Tahsîldar Mehmed Efendi
Kara sığır tosunu ma'a takım	1 çift	645 guruş	Bekir oğlu Mehmed bin Ömer
		6561 guruş 30 pâre	
[19] Nakl-i yekûn		6561 guruş 30 pâre	
Gebe inek; İki başlı kara sığır düğesi	1 re's; 1	165 guruş	Bekir oğlu Mehmed
Kara sığır tosunu	1 re's	130 guruş	Bekir oğlu Mehmed
Mezrû' hinta	8 kile	515 guruş	Tombak-zâde Hacı Mehmed Ağa
Yekûn		7371 guruş 30 pâre	
Ağaç	9 aded	180 guruş	
Yekûn		7551 guruş 30 pâre	
Beyânâtı		Kıymet-i gurus	
Dellâliye		151 guruş	
Cihaz varakası, kassam ve nisbî ? ma'a makbûz-ı pul bahâları		14 guruş	
Kaydiyye		22 guruş 20 pâre	
Hayvânâtın müzâyede matbû' kâ'ime ile ilhâk olunan pul bahâları: Ali Osman Efendi aldı		10 guruş 20 pâre	
Yekûn		189 guruş	
Zevce-i mezbûrenin mihr-i müeccel-i mütehakkıkası.		51 guruş	

	249 guruş	
[7551 guruş 30 pâre – 249 =] 7302 guruş 30 pâre		
Resm-i kısmet	182 guruş 20 pâre	
Sahhu'l-bâkî	7120 guruş 10 pâre	
Hissesât		
Zevce-i mezbûre Fâtıma hissesi	890 guruş 1 pâre	
Sagîr Hamdi hissesi	6230 guruş 9 pâre	
	7120 guruş 10 pâre	
Vasî ma'a nafaka ... harcı	61 guruş 0,5 pâre	
	6230 guruş 9 pâre – 61 guruş 0,5 pâre = 6169 guruş 9 pâre	
Ber-vech-i murakkam hisse-i irsiyem olan sekiz yüz doksan guruş bir pâre ile mihr-i müeccelim olan elli bir guruşu tamâmen ve kâmilan ahz ve kabz eyledim. Fî 10 Safer sene 328		
Zevce ve mezbûre Fâtıma, mühür		

[20: Boş]

[21]

Medîne-i Sivrihisar mahallâtından Yenice Mahallesi'nde sâkin iken bundan akdem vefât eden Musallih oğlu Hüseyin bin Musallih bin Mustafa'nın verâseti zevce-i menkûha-i metrûkesi Nazife bint-i İsmâil ile sulbü sagîr oğulları İsmâil ve Mustafa ve Kâzım'a münhasıra olduğu bi'l-ihbâr lede's-şer'i'l-enver zâhir ve mütehakkık oldukdan sonra sıgâr-ı mezbûrünün emmileri olup tesviye-i umûrlarına dahî nasb ve ta'yîn olunan Receb oğlu Hasan bin Osman ile zevce-i mezbûre Nazife'nin taleb ve ma'rifeti ve ma'rifet-i şer'le tahrîr ve lede'l-müzâyede sîm mecîdiye on dokuz guruş hissesiyle bey' ve beyne'l-verese bi'l-farîzati's-şer'iyeye tevzî' ve taksîm olunan müteveffâ-yı mezbûrun terekesi defteridir ki ber-vech-i âfî beyân olunur. Fî 29 Zi'l-hicce sene 328.

Sıgâr-ı mezbûrûnun hânelerinin zevci Receb oğlu Hasan'ın aldığı eşyâdan sıgâr-ı mezbûrûnun hisselerinden fazla eşyâ alıp da verese ve mahkemeye her kaç guruş deyni zuhûr eder ise derhâl edâsına biz dahî tarafeynden bi'l-emr ve'l-kabûl kefâlet-i mutlaka-i sahîha-i şer'iyye ile kefil-i bi'l-mâl ve zâminim olup yek diğërimizin zimmetine dahî kefil-i bi'l-mâl ve zâminler olduğunu tasdîk ederiz. Fî 29 Zi'l-hicce sene 328.

Kefil, Mahalleden Derviş Oğlu Hâfız Hüseyin Efendi; Derviş Hâfız

Kefil, Mahalleden Akpara Oğlu Mehmed, mühür.

Kefil, Yenice Mahallesi'nden Na'l-band Oğlu Hacı Ali, mühür.

		Kıymet-i guruş; pâre	
Merzifon minder; Basma yorgan; Yasdık	1;1;1	70 guruş	Hasan Receb Oğlu
Köhne basma minder; Yorgan; Yasdık	1;1;1	56 guruş	Hasan
Cedîd aynalı pele	1	108 guruş	Hasan
Def'a cedîd sarılı pele	1	72 guruş	Hasan
Kürt-kârı namazlığı	1	72 guruş	Hasan
Def'a müsta'mel kalp boyalı pele	1	70 guruş	Hasan
Def'a ensiz kalp boyalı pele	1	40 guruş	Hasan
Def'a sagîr sarılı pele	1	61 guruş	Hasan
Köhne şilte; Ot yasdık; Yün mimlü	2;5;2;1	34 guruş	Hasan

yasdik; Çocuk yorganı			
		583 guruş	
[22] Nakl-i yekûn		583 guruş	
Pele yasdık; Köhne çuval; Heğbe; Tepsi	1;2;1;1	40 guruş	Hasan
Meydânî içlik; Dolama; Çorap	1;1; 1 çift	26 guruş	Hasan
Kapaklı sahan; Tabak; Sagîr tencere; Na'ibenk ?	2;2;1;1	51 guruş	Hasan
Kapaklı tencere; Tepsi; Leğen	3;1;1	75	Hasan
Leğen ma'a ibrik	1	50 guruş	Hasan
Kebîr tencere; Sini; Sagîr tabak	1;1;1	53 guruş	Hasan
Nühâs heğbe	1	31 guruş	Hasan
Hurda balta ve keser ve sâ'ire	-	20 guruş	Hasan
		929 guruş	Hasana
Çini tas; Çinko tas; ve sâ'ire	5;1	18 guruş	Hasan
Münebbihli sâ'at	1	19 guruş 20 pâre	Hasan
Lüle	1	7 guruş	Hasan
Burçak	1 kile	18 guruş	Hasan
Kara sığır ineği; ma'a düğ	1 re's	150 guruş	Zevce-i Mustafa

	1141 guruş 20 pâre	
<p>Üç yüz yirmi sekiz senesi Zi'l-hicce'nin yirmi dokuzuncu günü târîhiyle tahrîr olunan müteveffâ-yı merkûmun terekesi esmânından ber-vech-i bâlâ rüsûm-ı lâzime ve mesârif-i müteferrikanın tenzîliyle zevce-i mezbûra ber-minvâl-i muharrer hisse-i mevrûsesi olan yüz yirmi sekiz guruş on beş pâreyi ahz u kabz ve istîfâ-yı hakk eylediği misillü sıgâr-ı mezbûrûnun hisse-i mevrûse-i mecmû'asından otuz beş guruş dahî techîz hasebiyle pul bahâsı bi't-tenzîl mütebâkî sekiz yüz altmış üç guruş otuz iki pârelerinin tamâmı nafakalarına gayr-i kâfi olmakla sıgâr-ı mezbûrûnu meccânen nefsinden infâkını müte'ahhid olan vasî ve ammîleri Hasan yedine li-ehli'l-hıfz teslîm olunduğunu tasdîken işbu mahalle şerh olundu. Fî 13 Muharrem</p> <p>Vekîl-i mezbûr, mühür</p> <p>Eytâm müdürü, mühür</p> <p>Başkatîb, mühür</p> <p>Katîb, mühür</p>		
<p>Bugünkü müzâyede de müteveffâ-yı mezbûrûn terekesi lede'l-müzâyede bin yüz kırk bir buçuk guruşa bâliğ olup her birimizin hizâsında muharrer eşyâlar kabûlümüz olduğunu mübeyyin işbu mahalli tahrîr eyledik.</p> <p>Seyfi-zâde, mühür</p> <p>Kozan-zâde, mühür</p> <p>Zevce Nazîfe, [parmak damgası]</p> <p>Receb Oğlu Hasan, mühür</p> <p>Mûsâ Efendi, mühür</p> <p>İvaz Beşe-zâde Halil Efendi, [imza] Halil</p>		
Harc		
	Kıymet-i guruş; pâre	
Dellâliye ve pul ve cihâz varakası ve kaydiyye	37 guruş	
Resm-i kısmet	26 guruş 20 pâre	

	63 guruş 20 pâre	
Vasî hakkı harcı	35 guruş	
Alındı	98 guruş 20 pâre	
Beyânâtı		
	Kıymet-i gurus; pâre	
Dellâliye	22 guruş 30 pâre	
Pul ve cihâz varakası esmânı	11 guruş	
Kaydiyye	3 guruş 10 pâre	
	37 guruş	
Zevce-i mezbûre Latife'nin mihr-i müecceli	51 guruş	
	88 guruş	
	[1141 guruş 20 pâre – 88 guruş =] 1053 guruş 20 pâre	
Resm-i kısmet minhâ	26 guruş 20 pâre	
Sahhu'l-bâkî	1027 guruş	
[Hissesât]		
Hisse-i zevce-i mezbûre Latife	128 guruş 15 pâre	
İbn-i sagîr İsmâil	299 guruş 21 pâre	
Mustafa	299 guruş 21 pâre	
Musallih	299 guruş 21 pâre	
	898 guruş 23 pâre	
Vasî hakkı harcı minhâ	35 guruş	
	863 guruş 23 pâre	

Medîne-i Sivrihisar mahallâtından Gedik Mahallesi'nde sâkin iken bundan akdem vefât eden Hacı Hamza oğlu kerîmesi Emine bint-i Ali bin Hacı Ali'nin verâseti babası mezbûr Ali ile vâlidesi Kezbân bint-i Ahmed ve sadr-ı sagîr oğlu Ahmed'e münhasıra olduğu bi'l-ihbâr lede's-şer'î'l-enver zâhir ve mütehakkık olduktan sonra sagîr-i mezbûrun bi'l-ebeveyn ammîsi olmayıp tesviye-i umûruna kıbel-i şer'den vasî nasb ve ta'yîn olunan Kırçıl oğlu Molla Abdullah bin Abdullah'ın bi'l-vesâye ve ebb ve ümm-i mezbûrelerin bi'l-verâse taleb ve ma'rifetleri ve ma'rifet-i şer'le tahrîr ve lede'l- müzâyede sîm mecîdiye on dokuz guruş hesâbıyla bey' ve beyne'l-verese bi'l- farîzati's-şer'îye tevzî' ve taksîm olunan müteveffât-ı mezbûresinin terekesi defteridir ki ber-vech-i âtî zikr ve beyân olunur. Fî gurre-i Muharremü'l-harâm sene 328.

Vasî-i mezbûr Molla Abdullah gerek sagîr-i mezbûrun hissesi için ve gerek sagîrin hissesinden fazla her kaç guruşluk eşyâ alıp da gerek eytâm ve gerek vereseye deyni zuhûr eder ise edâsına biz dahî tarafeynden bi'l-emr ve'l-makbûz kefâlet-i mutlaka-i sahîha-i şer'îyye ile müte'âkiben kefil-i bi'l-mâl ve zâmin olduğumuzu mübeyyin işbu mahalli tahrîr eyledik. Fî gurre-i Muharrem.

Kefil, Hacı Eskici Mahallesi'nden Receb oğlu Hüseyin Çavuş bin Ali, mühür.

Kefil, Demirci Mahallesi'nden Emrullah oğlu İbrâhim bin Mehmed, mühür.

Kefil, Yenice Mahallesi'nden Za'im-zâde. mühür.

		Kıymet-i gurus; pâre	
Zene-i meydânî ...; İçlik; Dolama	1;1;1	110 guruş	Ebb ve ümm vekîli Receb oğlu Hüseyin
Zene-i Osmânî ...; İçlik; Dolama	1;1;1	111 guruş	Hacı Molla Abdullah
Meydânî erkek içliği	1	30 guruş	Hüseyin
Altıparmak şitârî seravil	1	135 guruş	Hüseyin
Canfes içlik; Dolama	1;1	35 guruş	Hüseyin

Trablus kuşığı	1	90 guruş	Molla Abdullah
İpekli beyâz peştemâl	1	110 guruş	Molla Abdullah
Kadife dolama	1	5 guruş	Molla Abdullah
Muhayyar	1	57 guruş	Hüseyin
		982 guruş 10 pâre	
On sekiz ayaklı çarık küpe	1	180 guruş	Molla Abdullah
Sim bilezik	1	21 guruş	Molla Abdullah
Havlu	2	22 guruş	Molla Abdullah
Müsta'mel beyâz pele	1	31 guruş	Molla Abdullah
Sarılı pele	1	52 guruş	Molla Abdullah
Sarılı pele	1	55 guruş	Molla Abdullah
		1043 guruş 10 pâre	
Nakl-i yekûn		1043 guruş 10 pâre	
Def'a sarılı pele	1	31 guruş	Hüseyin
Def'a müsta'mel sarılı pele	1	35 guruş	Hüseyin
Basma minder; Yorgan; Yasdik	1;1;1	71 guruş	Molla Abdullah
Müsta'mel mendil	1	30 guruş	Molla Abdullah
Evânî-i nühâsiye	30 kıyye, fi 12 [gurus] 20 [pare]	375 guruş	Hüseyin
Def'a evânî-i nühâsiye	1,5 kıyye	19 guruş	Hüseyin
Hurda sandık	1	10 guruş	Hüseyin

Koyun	12 re's, fi 60	720 guruş	Molla Abdullah
Buzağlayacak düğe	1	200 guruş	Molla Abdullah
Danalı kara sığır ineği	1	200 guruş	Molla Abdullah
İki yaşında düğe	1 re's	50 guruş	Abdullah
		2784 guruş 10 pâre	
Def'a evânî-i nühâsiye	5 kıyye	60 guruş	Abdullah
		2844 guruş 10 pâre	
<p>Müteveffât-ı mezbûrenin terekesinden iştirâ etmiş olduğum iki bin üç yüz seksen iki guruş ve ebb ve ümm-i mezbûrân için vekîlleri Receb oğlu Hüseyin Çavuşun iştirâ etmiş olduğu dört yüz altmış iki guruşluk eşyâyı kefil irâ'e edemediği cihetle hîn-ı muhasebeye kadar emâneten yedime aldığımı mübeyyin işbu mahalli tahrîr eyledik.</p> <p>Şâhid, Bakkal Ahmed Çavuş, mühür</p> <p>Şâhid, Köse-zâde, mühür</p> <p>Ebb ve ümm-i mezbûrun vekîlleri Hüseyin Çavuş, mühür</p> <p>Vasî-i mezbûr Molla Abdullah, mühür</p>			
Harc			
Dellâliye		57 guruş	
Pul ve cihâz		12 guruş	
Kaydiye		8 guruş	
		77 guruş	
Sagîr oğlu Ahmed'in babası müteveffâ-yı mezbûr Kırçıl oğlu Mehmed Ali'den mevrûs mâlî olup umûruna sarf ve istihlâk eylediği bir kıt'a idâne hücceti mücebince zimmetinde deyni.			1265 guruş 8 pâre
2844 guruş 10 pâre – 1342 guruş 8 pâre =]		1502 guruş 10 pâre	
Resm-i kısmet minhâ		37 guruş 10 pâre	

Sahhu'l-bâkî li't-taksîm	1465 guruş 32 pâre	
Tereke-I mezkûre muharrir harcı alındı	-	
Hissesât		
Hisse-i ebb-i merkûm Ali	244 guruş 12 pâre	
Hisse-i ümm-i mezbûre Kezbân	244 guruş 12 pâre	
Hisse-i sagîr-i mezbûr Ahmed	977 guruş 8 pâre	Vâlikesinden mevrûs hissesi
	6482 guruş 6 pâre	Pederinden mevrûs olup âhara idâne olunan meblağ-ı müstedânesi
	7459 guruş 14 pâre	
Vasî ma'a nafaka hucyeti harcı minhâ	61 guruş	
	7398 14 guruş	
Üç senelik nemâsı	2663 guruş 10 pâre	
	10061 guruş 24 pâre	
<p>Müteveffiyeye-i mezbûre Emine'nin envâl-i metrûkesinden hisselerimize isâbet eden iki yüz kırk dört guruş on iki pâre hisselerimizi tamâmen aldık. Fî 5 Safer sene 1328.</p> <p>Ebb-i mezbûr Ali</p> <p>Ümm-i mezbûr Kezbân</p> <p>Zîrde mevzû' parmak işâreti mezbûre Kezbân'ın olduğu tasdîk kılındı. Fî 5 Safer sene 328.</p> <p>Mahalle-i mezkûreden Sürücü Oğlu Ahmed, mühür.</p> <p>Şeyh Mahallesi'nden Receb Oğlu Bakkal Ahmed Çavuş, mühür.</p>		

Kutbe'd-dîn Mahallesi'nde sâkin iken fî 11 Nisan sene 326 târihiyle vefât eden Pehlivan Oğlu Hüseyn bin Hasan bin Hüseyn'in verâseti, 1296 sene-i rûmiyyesi tevellüdâtından zevce-i menkûha-i metrûkesi Fâtıma bint-i Ali ile 1325 sene-i malîyesi tevellüdâtından sulbü sagîr oğlu Hasan ve 1319 sene-i malîyesi tevellüdâtından sulbiye-i sagîre kızı Sa'îde'ye münhasıra olduğunu bi'l-ihbâr lede's-şer'î'l-enver zâhir ve mütehakkık olduğundan sonra sagîrân-ı mezbûrânın vâlideleri olup tesviye-i umûrlarına kıbel-i şer'den vasî nasb ve ta'yîn olunan zevce-i mezbûre Fâtıma'nın bi'l-vesâye taleb ve ma'rifeti ve ma'rifet-i şer'le tahrîr ve lede'l-müzâyede sîm mecîdiye on dokuz guruş hesâbıyla bey' ve beyne'l-verese bi'l-farîzati's-şer' tevzî' ve taksîm olunan müteveffâ-yı mezbûrun li-ebeveyn karındaşı İbrâhim ile müşterek emvâl ve eşyâları ile müteveffâ-yı mezbûrûn sırf kendine â'id emvâl-i metrûke-i mübeyyenesi defteridir ki ber-vech-i zîr beyân olunur. Fî 14 Cemâziye'l-âhir sene 328.

Vasî, Zevce-i mezbûre Fâtıma, mûhür

Muhbir, Müslim Akdoğan Mahallesi'nden Kaçaslı Oğlu Mehmed bin Mehmed, mûhür

Muhbir, Gâzî Sinan Mahallesi'nden Mehmed (?) Oğlu Hacı Ahmed İbn-i Hasan, mûhür

Mahalle-i merkûmede vâki' nısf mülk menzîl

		Kıymet-i gurus; pâre	
Tosun	1 çift	820 guruş 30 pâre	Pehlivan oğlu İbrahim
Kuzulu koyun	14 aded	1162 guruş	Pehlivan oğlu İbrahim
Toklu	1 aded	798 guruş	Pehlivan oğlu İbrahim
Kara sığı öküzü	1 çift	800 guruş	Pehlivan oğlu İbrahim
Buzağılı beyaz inek	1	280 guruş	Pehlivan oğlu İbrahim

Siyah inek; ma'a dana	1	300 guruş	Pehlivan oğlu İbrahim
Diğer beyaz inek; ma'a dana	1	370 guruş	Pehlivan oğlu İbrahim
Sarı tosun	1	200 guruş	Pehlivan oğlu İbrahim
Kara tosun; sarı düğe	2;1	300 guruş	Pehlivan oğlu İbrahim
Siyah tosun	1	100 guruş	Pehlivan oğlu İbrahim
Kısrak	1	205 guruş	Pehlivan oğlu İbrahim
...	1	120 guruş	Pehlivan oğlu İbrahim
Yekûn: Müteveffânın birâderi İbrâhim ile müşterek.		5455 guruş 30 pâre	
Müteveffâ-yı mezbûrun birâderi İbrâhim hissesidir.		2727 guruş 35 pâre	
Müteveffâ-yı mezbûr Hüseyin'in hissesi olup karşı sahîfeye nakl-şûd		2727 guruş 35 pâre	
Ber vech-i muharrer cins ve mikdârı muharrer mevâşî ve emvâl ve eşyâları beş bin dört yüz elli beş guruş otuz pâredir. Bi'l-müzâyede ahz ile kabûlüm olduğu tasdîk olundu. Fî 14 Muharrem			
İbrâhim, mühür			
[27] Müteveffâ-yı merkûm Hüseyin'in müstakilen kendi emvâl-i metrûkesi.			
		Kıymet-i gurus; pâre	
Camus ineği	1	325 guruş	İbrâhim

Camus danası	1	300 guruş	İbrâhim
		625 guruş	
Elbise	2 kat	130 guruş	İbrâhim
Pele	1	35 guruş	Zevce
Evânî-i nühâs	6 kıyye, fi 13	78 guruş	Zevce
Yatak	1 kat	45 guruş	Zevce
Zîre nakl		913 guruş	
Ez-gayr-i hissesi İbrâhim'in terekeye borcu		3482 guruş 30 pâre	
Teslîmâtı bin beş yüz otuz yedi guruş beş pâredir.		1537 guruş 5 pâre	
Bin dokuzyüz guruş 25 pâre aldım Fî 2 Cemaziye'l-âhir sene 328. Müdîr-i eytâm, mühür		1945 guruş 25 pâre	
Bin iki yüz altmış üç guruş beş pâre makbûzum oldu. Müdîr-i eytâm, mühür			
<p>Ma'rifetimiz ve ma'rifet-i şer'le müteveffâ-yı mezbûr Hüseyin'in karındaşı İbrâhim ile müşterek ber-vech-i bâlâ cinsi ve mikdârı muharrer bey' ve fûruht olunan emvâl ve eşyâların bedeli beş bin dört yüz elli beş guruşa bâliğ olduğu gibi sırf müteveffâ-yı mezbûrun kendisine â'id kezâlik bâlâda cins ve mikdârı muharrer eşyâların esmânı dahî dokuz yüz on üç guruşa bâliğ ve resîde olduğunu tarafımızdan tahrîren tasdîk kılındı. Fî 15 Cemaziye'l-âhir sene 328.</p> <p>Diğeri, Zevce-i mezbûre Fâtîma, mühür.</p> <p>Diğeri, Müteveffâ-yı mezbûrun birâderi İbrâhim, mühür.</p> <p>Diğeri, Müslim Akdoğan mahallesinden Kaçaslı Oğlu Mehmed, mühür.</p> <p>Musaddık, Kutbeddin mahallesinden Mehmed Oğlu Hacı Ahmed, mühür.</p>			
Bâlâdan nakl		913 guruş	

Karşu sahîfeden nakl	2727 guruş 35 pâre	
Yekûn	3640 guruş 35 pâre	
Beyânâtı		
Dellâliye	Kıymet-i gurus; pâre	
Dellâliye	72 guruş 30 pâre	
Kaydiye	10 guruş 30 pâre	
Resm-i kısmet	89 guruş	
	172 guruş 20 pâre	
Cihâz varakası ma'a makbûz pulu	10 guruş	
Damga pulu	2 guruş	
	184 guruş 20 pâre	
Sahhu'l-bâkî, li't-taksîm beyne'l-verese	3456 guruş 15 pâre	
Hissesât		
	Kıymet-i gurus; pâre	
Hisse-i zevce Fâtıma	432 guruş 1 pâre	
Hisse-i ibn-i sagîr Hasan	2016 guruş 8 pâre	
Hisse-i bint-i sagîre Sa'îde	1008 guruş 4 pâre	
Kesr	2 guruş	
	3456 guruş 15 pâre	
İbn-i sagîr Hasan hissesi	2016 guruş 8 pâre	
Bint-i sagîre-i Sa'îde hissesi	108 guruş 4 pâre	
	3025 guruş 12 pâre	
Vasî ma'a nafaka hücceti harcı	61 guruş	
	2964 guruş 12 pâre	
Hisse-i irsiyem olan ber-vech-i bâlâ dört yüz otuz iki guruş beş pâre makbûzum		

olmuştur. Fî 17 Cemâziye'l-âhir sene 328.

Zevce Fâtıma, mühür.

[28]

Müteveffâ-yı merkûm Hüseyin'in birâderi İbrâhim ile müşterek emvâl-i mu'ayyene esmânından hissesine â'id iki bin yedi yüz yirmi yedi guruş otuz beş pâre ile müstakilen müteveffânın kendine â'id tereke-i mu'ayyenesi esmânından dokuz yüz on üç guruş ki cem'an üç bin altı yüz kırk guruş otuz beş pâreden mesârif ve rüsûm-ı lâzimesi ba'de't-tenzîl mütebâkî üç bin dört yüz elli altı guruş otuz beş pâreden zevce-i mezbûre Fâtıma Hâtun ber-vech-i bâlâ hisse-i irsiyesini tamâmen ve kâmilen ahz ü kabz ve istîfâ-yı hakla sagîrân-ı mezbûrân Hasan ve Sa'îde'nin hisse-i irsiyeleri sandukta ibkâ ve esâs defterinin "320" numerosuna kayd ve imlâ edilmiş ve nısf mülk menzîlde zevce-i mezbûre ile sagîrân-ı mezbûrân iskân olmak ve o sûretle intifâ' olunmak üzere aynen ibkâ edilmiş olduğu işbu mahalle şerh ve tasdîk kılındı. Fî 29 Cemâziye'l-âhir sene 328.

Me'mûr-ı tereke ikinci kâtib, mühür

Müdir-i eytâm, mühür

Başkâtip, mühür

Hâkimü'ş-şer', mühür

[29]

Mâh-ı Cemâziye'l-âhir sene 328 târihinde, ve babası mezbûr Hüseyin bin Hasan'a, sahh.

Hacı Veli mahallesinde sâkin iken bundan akdem fi 5 Cemâziye'l-âhir sene 328 târihinde vefât eden Çortu Oğlu Berber Yusuf Usta ibn-i Hüseyin bin Hasan'ın verâseti zevce-i menkûha-i metrûkesi "1304" sene-i mâliyesi tevellüdâtından zevcesi Esmâ bint-i Hüseyin ile sulbü sagîr oğlu ve 1326 sene-i mâliyesi tevellüdâtından Yusuf ve kendisinden mukaddem vefât eden diğere zevcesi Â'îşe'den mütevellid sulbü sagîr oğulları 1318 sene-i mâliyesi tevellüdâtından Hüseyin ve 316 sene-i malîyesi tevellüdâtından Mehmed'e münhasıra olduğu bi'l-ihbâr lede's-şer'i'l-enver zâhir ve nümâyân olduktan sonra sagîr-i mezbûr Yusuf'un vâlidesi olup kibel-i

şer‘den vasî nasb ve ta‘yîn olunan zevce-i mezbûre Esmâ ile sagîrân-ı mezbûrân Hüseyin ve Mehmed’in li-cedleri olup kezâlik tesviye-i umûrlarına kıbel-i şer‘den vasî nasb ve ta‘yîn olunan Ahmed Hoca Oğlu Ömer Ağa İbn-i Ahmed’in taleb ve ma‘rifetleri ve ma‘rifet-i şer‘le tahrîr ve lede'l-müzâyede sîm mecîdiye on dokuz guruş hesâbıyla bey‘ ve beyne‘l-verese bi‘l-farîzati’ş-şer‘iye tevzî‘ ve taksîm olunan müteveffâ-yı mezbûrûn terekesi defteridir ki ber-vech-i zîr beyân olunur.

Fî 14 Cemâziye’l-âhir sene 328.

Zevce ve vasî-i mezbûre Esmâ, mühür.

Çortu Oğlu Hacı Hâfız Kâmil Efendi, mühür.

Muhbir ve vasî Ahmed Hoca Oğlu Ömer Ağa, mühür.

		Kıymet-i gurus; pâre	
Köhne mendil; Kefe; Tepsi	1;1;2	8 guruş 30 pâre	Zavrak Mustafa, [teslîm]
Çanak	1	1 guruş	Mihalıççıklı, teslîm
Köhne yasdık; Tepsi	1;4	11 guruş	Çiftlikli Keneci İbrâhim, teslîm
Müsta‘mel zile	1	19 guruş	Deli Mehmed’in Mehmed
Hereni	5 kıyye 300 dirhem, fî 15	86 guruş 10 pâre	Deli Mehmed’in Mehmed
Köhne kutu	1	1 guruş	Kağıdçı’nın Hüseyin, teslîm
Köhne hırdavat	-	6 guruş	Deli Mehmed’in Mehmed
Berber çarkı	1	67 guruş	Berber Yusuf Usta, teslîm
Nühâs sini	1	20 guruş 20 pâre	Eskici oğlu Mustafa, teslîm

		221 guruş 10 pâre	
Bileği	1	4 guruş	Berber [Karabet], teslîm
Heğbe	1	23 guruş 20 pâre	Deli Mehmed'in Mehmed, teslîm
Tepsi	1	9 guruş 20 pâre	Mülâzım Hâfız Efendi, teslîm
Abdest leğeni	1	7 guruş	Deli Mehmed'in Mehmed
Fincan ve kahve değirmeni	1	8 guruş	Yağcı İsa oğlu Hasan Ağa, teslîm
Kapaklı tencere	1	20 guruş	Arif Ağa, teslîm
Sagîr tencere	2	20 guruş	İhtiyâr Ömer
Bıçkı	1	2 guruş	Kirdekos, teslîm
		315 guruş 10 pâre	
[30] Nakl-i yekûn		315 guruş 10 pâre	
Tencere	1	11 guruş 5 pâre	Deli Mehmed'in Mehmed, teslîm
Kapaklı Sahan; Tepsi	2;1	34 guruş 10 pâre	Koca Bıyık, teslîm
Def'a kapaklı sahan; Tabak	2;1	19 guruş	Hacı Kâmil, teslîm
Sagîr tabak	4	11 guruş 35 pâre	[Hamurlu] oğlu Süleyman, teslîm
Hırdavat	-	2 guruş 20 pâre	Yağcı İsa oğlu Hasan Ağa, teslîm
Çinko tas	3	6 guruş	[Liyolen], teslîm

Nühâs tabak	6	23 guruş 30 pâre	Mihalıççıklı Hüseyin, teslîm
		423 guruş 30 pâre	
...; Kefgir; Tava	1;1;1	20 guruş 5 pâre	Deli Mehmed'in Mehmed
Çaydân; Kupa	1;8	9 guruş 10 pâre	Eskici oğlu Mustafa, teslîm
Sürâhî; Kupa	1;2	6 guruş 10 pâre	Sâ'atçi Ahmed, teslîm
Çini tas; Tabak	2;7	5 guruş 10 pâre	Sâ'atçi Ahmed, teslîm
Hamam tası; Teneke tas	1;1	14 guruş 10 pâre	Eskici Ali, teslîm
Gaz lambası	1	5 guruş	Yemenici İsmâil, teslîm
Münebbihli sâ'at	1	12 guruş 20 pâre	Sâ'atçi Ahmed, teslîm
Def'a sâ'at	1	3 guruş 10 pâre	Eskici oğlu Mustafa, teslîm
İp kuşak	10 kıyye, fi 15	10 guruş 20 pâre	Taşçı Ali, teslîm
		510 guruş 5 pâre	
Basma minder; Yorgan	1;1	66 guruş 20 pâre	Yemenici Osman, teslîm
Berber havlusu	28	40 guruş 20 pâre	Dellâl [Havas], teslîm
İp	10 kıyye, fi 15	150 guruş	Kahveci Süleyman Efendi'nin Süleyman, teslîm

Et kütüğü	1	1 guruş 10 pâre	Kasap Mehmed, teslîm
Basma minder; Yorgan	1;1	71 guruş 30 pâre	Deli Mehmed'in Mehmed, teslîm
Kumaş yorgan; Basma minder	1;1	100 guruş	İhtiyâr Ömer, teslîm
Cedîd sarılı pele	1	90 guruş 10 pâre	Deli Mehmed'in Mehmed, teslîm
Def'a cedîd pele	2	170 guruş	Deli Mehmed'in Mehmed, teslîm
		1200 guruş 15 pâre	
Cedîd beyaz pele	1	70 guruş 20 pâre	İhtiyâr Ömer
Tahta kanepes	1	4 guruş 30 pâre	Yağcı İsa'nın Hasan
Hırdavat	-	2 guruş 20 pâre	Deli Mehmed'in Mehmed, tesîm
Berber leğeni	2	5 guruş	Zavrak oğlu Ahmed
Def'a nühâs leğen; Köhne tel ?	1;1	17 guruş 20 pâre	Deli Mehmed'in Mehmed, teslîm
Fason şalvar; ...; Perde ?	1;1;1	38 guruş	Berber Hamza, teslîm
Berber makinesi	2	19 guruş	İhtiyâr Ömer, teslîm
		1357 guruş 25 pâre	
[31] Nakl-i yekûn		1357 guruş 25 pâre	
Def'a makine; Mikrâz	1;1	15 guruş	Berber Hamza, teslîm

Fırça; Ayna; Mikrâz	2;1;1	8 guruş	İhtiyâr Ömer, teslîm
Bileği ve bıçak	25	32 guruş	İhtiyâr Ömer, teslîm
Hırdavat ve tahta	-	12 guruş	Eskici oğlu Mustafa, teslîm
		1424 guruş 25 pâre	
Basma; Seravil	1;1	18 guruş 10 pâre	Tahsildâr Mehmed Efendi, teslîm (Eytâm müdürine verilmiştir, Başkâtib Ali Kâmil)
Acem şalı	1	45 guruş 10 pâre	[Melek-zâde] Abdullah, teslîm (Eytâm müdürine verilmiştir, Başkâtib Ali Kâmil)
<p>Deli Mehmed'in Mehmed'den iki aded lirâ-yı Osmânî aldım.</p> <p>205 guruş 8 pâre</p> <p>Min sene 21 ?</p> <p>Müdür-i eytâm.</p>			
<p>57 guruş zarûret-i şer'iyeme binâ'en şimdilik hisse-i irsiyeme mahsûben eytâm müdürü Ali Osman Efendi yedinden ber-vech-i bâlâ elli yedi guruş makbûzum olmuştur. Fî 17 Cemâziye'l-âhir sene 328.</p> <p>Zevce-i mezbûre Esmâ bint-i Hüseyin, mühür.</p>			
<p>Beş yüz elli üç guruş yirmi beş pâre makbûzum olmuştur.</p> <p>Müdür-i eytâm, mühür</p>			

On dokuz guruş aldım.		
Müdüri-eytâm, mühür		
Harç		
Dellâliye	28 guruş 30 pâre	
Nisbî ? ve makbûz-ı pul bahâsıyla cihâz evrâkı	11 guruş	
Kaydiyyesi	4 guruş 20 pâre	
Hammâliye	3 guruş	
Virgüye	110 guruş 30 pâre	
Resm-i kısmet	33 guruş 10 pâre	
	191 guruş 10 pâre	
Sahhu'l-bâkî taksîm şüd	1296 guruş 35 pâre	
Müteveffâ-yı merkûm Berber Yusufun bâ-ilm ü haber "323" "324" "325" ve "326" senelerine damga vergisiyle 324 ve 325 seneleri tarîk bedeli olarak ma'a pul bahâsı yüz on guruş otuz pâre makbûzum oldu. Fî 19 Hazîran sene 326. İkinci dâ'ire tahsildârı.		
Hissesât		
Hisse-i eb-i mezbûr Hüseyin	216 guruş 5 pâre	
Hisse-i zevce-i mezbûre Esmâ	162 guruş 4 pâre	
Hisse-i sagir-i mezbûr Yusuf	306 guruş 8 pâre	
Vasî hücceti harcı minhâ	35 guruş	
	271 guruş 8 pâre	
Hisse-i sagîrân-ı mezbûrân		
İbn-i sagîr Hüseyin hissesi	306 guruş 8 pâre	
İbn-i sagîr Mehmed hissesi	306 guruş 8 pâre	
	612 guruş 16 pâre	

Vasî hücceti harcı minhâ	35	
	577 guruş 16 pâre	
<p>Zevcim ve mûrisim müteveffâ-yı mezbûr Yusuf'dan hisse-i irsiyeme isâbet eden yüz altmış iki guruş dört pâre ile taht-ı vesâyetimde bulunan sagîr-i mezbûr Yusuf dahî ber-vech-i murakkam hisse-i irsiyesi olan üç yüz altı guruş sekiz pâresinden otuz beş guruş vasî hücceti harcı tenzîl kılınıp mütebâkî iki yüz yetmiş guruş sekiz pâresinin nemâsı sagîr-i mezbûrun nafakasına gayr-i kâfi olup idâneye sâlih olmamakla ânı dahî mahkemededen tamâmen makbûzum olmuştur.</p> <p>Fî 15 Şa'bân sene 328.</p> <p>Zevce ve vasî-i mezbûre Esmâ, mühür.</p>		
<p>Benim dahî oğlum müteveffâ-yı mezbûrun terekesinden hisse-i irsiyemi vekîlim Kandilci-zâde İbrâhim Efendi hâzır olduğum halde tamâmen makbûzum olmuştur.</p> <p>Fî 15 Şa'bân sene 328</p> <p>Vekîl Kandilci-zâde, mühür.</p>		
<p>Vasîleri olduğum sagîrân-ı mezbûrânın hisse-i irsiyeleri olan beş yüz yetmiş yedi guruş on altı pâreyi nafaka-i âtiyesine mahsûben aldım.</p> <p>Fî 3 Ramazan sene 328.</p> <p>Ahmed Hoca Oğlu Ömer, mühür.</p>		
<p>[32] Verese-i kibâr-ı mezbûrân Hüseyin ve Esmâ mûrisleri müteveffâ-yı mezbûr Yusuf'un bâlâda murakkam gayr-ı mesârif sahhü'l-bâkî terekesinden hisse-i irsiyelerini bi't-tamâm ve'l-kemâl ahz u kabz ve istifâ-yı hakk eylediklerini huzûr-ı şer' de ba'de'l-ikrâr sagîr-i mezbûr Yusuf'un dahî ber-beyân-ı bâlâ hisse-i irsiyesi olan üç yüz altı guruş sekiz pâresinden otuz beş guruş vasî hücceti harcıyla pul bahâsı fûrû-nihâde kılınıp mütebâkî iki yüz yetmiş bir guruş sekiz pâresi ve diğer sagîrân-ı mezbûrân Hüseyin ve Mehmed'in dahî hisse-i irsiyeleri olan cem'an altı yüz on iki guruş on altı pârelerinden otuz beş guruş vasî hücceti harcıyla pul bahâsı bi't-tenzîl sahhü'l-bâkî beş yüz yetmiş yedi guruş on altı pârelerinin nemâsı nafakalarına kâfi olmayıp idâneye gayr-i sâlih olmakla nafaka-i âtiyelerine mahsûb olmak üzere ve vasîleri yedlerine teslim olunup anlar dahî teslimlerini hâvî zatt hazîresi zîrini temhîr eyledikleri işbu mahalle şerh olundu. Fî 4 Ramazan sene 328.</p>		

Eytâm müdürü, mühür

Başkâtib, mühür

Nâ'ib, mühür

[33] Medîne-i Sivrihisar kurâsından Ahîler karyesinde sakîne iken fî 20 Nisan sene 328 târihiyle vefât eden müteveffâ Cagni Oğlu Hacı Mehmed zevcesi Zeyneb bint-i Süleyman'ın verâseti sulbü kebîr oğlu Hasan Hüseyin ve sulbiye-i kebîre kızı 308 sene-i mâliyesi tevellüdâtından Zeliha ve 311 sene-i mâliyesi tevellüdâtından sadriye-i sagîre kızı Fâtîma'ya münhasıra olunduğu bi'l-ihbâr lede's-şer'î'l-enver zâhir ve nümâyân olduktan sonra sagîre-i mezbûrenin akrabâsından olup tesviye-i umûruna kibel-i şer'den vasî nasb ve ta'yîn olunan Kurtşeyh karyesinden Dudu Oğlu Hasan Hüseyin bin Mehmed'in bi'l-vesâye ve verese-i sâ'irenin bi'l-verâse taleb ve ma'rifetleri ve ma'rifet-i şer'le tahrîr ve lede'l-müzâyede sîm mecîdiye on dokuz ve lira-yı Osmânî yüz iki guruş yirmi dört pâre hesâbıyla bey' ve beyne'l-verese bi'l-farîzati's-şer'îye tevzî' ve taksîm olunan müteveffât-ı mezbûrenin terekesi defteridir ki ber-vech-i zîr beyân olunur. Fî gurre-i Zi'l-hicce sene 328.

Muhbir, Ahiler karyesinden Cagni Oğlu İsmâil, mühür

Muhbir, Şeyh mahallesinden Sırçacı Oğlu Osman, mühür

[34] Ahîler karyesinde sakîn iken fî 10 Nisan sene 326 târihinde vefât eden Emir Oğlu Hasan Hüseyin bin müteveffâ Hacı Mehmed'in verâseti üç yüz yirmi iki sene-i mâliyesi tevellüdâtından sulbü sagîr oğlu Mustafa'ya münhasıra olduğu bi'l-ihbâr lede's-şer'î'l-enver zâhir ve mütehakkık olduktan sonra mecîdiye on dokuz lira-yı Osmânî yüz iki guruş yirmi dört pâre hesâbıyla eytâm müdürünün taleb ve ma'rifeti ve ma'rifet-i şer'le tahrîr ve bey' olunan müteveffâ-yı mezbûrun terekesi defteridir ki ber-vech-i âtî zikr ve beyân olunur. Fî 29 Zi'l-ka'de sene 328.

Muhbir, Hasan Oğlu İsmâil, mühür.

Muhbir, Topal Hasan Oğlu Hatib Abdîl, mühür.

	Kıymet-i gurus; pâre	
--	----------------------	--

Koyun	29 aded, fî 68	1972 guruş	Dudu oğlu Hasan Hüseyin
Def'a koyun	29 aded, fî 74	2146 guruş	Dudu oğlu Hasan Hüseyin
Teke	1	90 guruş	Osman Çavuş, teslim
Toklu	3	65 guruş	Hamid, teslim
Keçi	7, fî 67 [gurus] 20 [pare]	472 guruş 20 pâre	Kel Ahmed'in Hasan, teslim
Oğlak	7	45 guruş	Kel Ahmed'in Hasan, teslim
Beyaz inek	1 re's	300 guruş	[Manail], teslim
Buzağılı sarı inek	1	280	[Hapos], teslim
Boz tosun	1 re's	325 guruş	Hasan, teslim
Sarı tosun	1	225 guruş	Hasan, teslim
Siyah bir buçuk yaşlı tosun	1	105 guruş	Hasan, teslim
Merkeb	1	86 guruş	İsmâil Ağa
Sıpalı dişi merkeb	1	76 guruş	Topal Hasan oğlu Mustafa, teslim
Cedîd kilim	1 çift	300 guruş	Dudu oğlu Hasan Hüseyin, teslim
Hınta	9 kile, fî 15	135 guruş	Abdil
Dakîk	6 kile, fî 16	96 guruş	İsmâil Ağa
Şa'îr	4 kile, fî 8	32 guruş	İsmâil Ağa
Ço...	5	130 guruş	İsmâil Ağa
Tepsi	3	9 guruş	İsmâil Ağa
Sâde yağ	7 kıyye	70 guruş	Abdil

Bulgur	1 kile	18 guruş	Abdil
Tuz	10 kıyye	10 guruş	İsmâil ağa
Hırdavat-ı menzil	-	30 guruş	Abdil
Giyâh ve saman	-	200 guruş	Abdil
Yekûn		7487 guruş 20 pâre	
<p>Karyemizde müzâyedeten bey' olunan emvâl-i mû'ayyene bahâsı yedi bin dört yüz seksen yedi buçuk guruşa bâliğ olmuştur. Fî 29 Zi'l-kâ'de sene 326.</p> <p>Hasan Oğlu İsmâil, mühür.</p> <p>Topal Hasan Oğlu Abdil, mühür.</p> <p>Eytâm müdürü, mühür.</p> <p>Tahrîr-i tezkereye me'mûr ikinci kâtib, mühür.</p>			
<p>2253 guruş 20 pâre makbûzum olmuştur, Eytâm müdürü, mühür.</p> <p>Öbür sahîfedeki masrûfât-ı mezbûre sahh 125 guruş 10 pâre</p> <p>[Kalan=] 2128 guruş 10 pâre</p>			
Öbür varakanın son sahîfesine nakl		7487 guruş 20 pâre	
[35] Müsta'mel kilim	1	112 guruş 20 pâre	Keneci, teslîm
Müsta'mel beyaz pele	2	100 guruş	[Potuzâde] Hacı Mehmed Ağa, alındı
Köhne mendil	1	8 guruş 20 pâre	Çoban Emin'in Hacı ali, teslîm
Hereni	1	122 guruş	Debbâğ Bahri, teslîm
Kebîr tencere	1	25 guruş	Adapazarlı Ali, teslîm
Nühâs heğbe	2	34 guruş	Adapazarlı Ali,

			teslîm
Nühâs dime ?	1	6 guruş 10 pâre	[Sekmen] oğlu, teslîm
Nühâs leğen ma‘a ibrik	1	12 guruş 5 pâre	[Sekmen] oğlu, teslîm
Kapaklı tencere	1	9 guruş 10 pâre	[Dellâl Kôr], teslîm
Def‘a kapaklı kebîr tencere	1	15 guruş	Bekirlerin Ahmed, teslîm
Hoşâb tası	1	6 guruş 20 pâre	Bekirlerin Ahmed, teslîm
Kapaklı tencere	1	6 guruş 20 pâre	[Sekmen] oğlu, teslîm
Hoşâb tası	1	4 guruş 30 pâre	[Pamuk] oğlu, teslîm
Leğen	1	13 guruş 30 pâre	[Kipânlı] İsmâil, teslîm
		479 guruş 25 pâre	
Kapaklı sahan	1	6 guruş 10 pâre	Ballı Hisarlı Abdülhamid, teslîm
Kapaklı sahan	1	5 guruş 30 pâre	Bekirlerin Ahmed, teslîm
Sahan	5 parça	20 guruş 10 pâre	Bekirlerin Ahmed, teslîm
Tepsi	1	16 guruş	[Abdülhakk], teslîm
Yasdık	2	7 guruş 30 pâre	Adapazarlı Ali
Yorgan	1	26 guruş 10 pâre	Deli Ahmed’in

			İsmâil, teslîm
Köhne yorgan	1	12 guruş 10 pâre	Deli Ahmed'in İsmâil, teslîm
Basma minder	1	28 guruş 10 pâre	Dellâl Koroğlan, teslîm
Def'a basma minder	1	35 guruş	Yemenici Halil Usta, teslîm
Def'a minder	1	30 guruş	Yemenici Halil Usta, teslîm
Def'a minder	1	31 guruş 20 pâre	Lütfullâh İbrâhim, teslîm
Yasdık	1	1 guruş 20 pâre	Dellâl Koroğlan, teslîm
Yekûn		700 guruş 15 pâre	
İşbu varakanın zahrındaki karşı sahîfeye nakil. Öbür sahîfeye geçilmiştir.		700 guruş 15 pâre	
Öbür sahîfeden kayd-şüd.			
Masrûfât: Kıymet-i gurus; pâre			
Karyeden Hasan Oğlu Osman Çavuş'a tuz pâresi		15 guruş	
Sagîr çobanı Gören Hakkı'ya verilen		9 guruş 20 pâre	
Karyede davar ra'iyyesi		1 guruş	
Eşyâların kasabaya nakli için Topal Hasan Oğlu Mustafa'ya		23 guruş 30 pâre	
Araba kirâsı Hancı Molla Mustafaya		76 guruş	
		125 guruş 10 pâre	

Hammâliye		1 guruş 20 pâre	
		126 guruş 30 pâre	
Potu oğlu Hacı Mehmed'e kömür bedelinden deyni		33 guruş 20 pâre	
<p>Bugünkü müzâyede ber-vech-i bâlâ yedi yüz guruş on beş pâreden olup meblâğ-ı mezkûrden altı yüz guruş on beş pâresi makbûzum olmuştur. Fî 15 Zi'l-hicce sene 328.</p> <p>İkinci kâtib, mühür</p> <p>Eytâm müdîri, mühür</p> <p>600 guruş 15 pâre makbûzum olmuştur.</p> <p>Eytâm müdîri, mühür</p> <p>Meblâğı mezkûru aldım.</p> <p>Potuzâde, mühür.</p>			
[36] Müsta'mel basma minder	1	40 guruş	[Karan] oğlu Ahmed, teslîm
Def'a basma minder	1	38 guruş 10 pâre	[Karan] oğlu Ahmed, teslîm
Basma yasdık	2	10 guruş	Pabuççu oğlu Ali Osman, teslîm
Alaca yorgan	1	35 guruş	[İsrâil] Yağlı, teslîm
Kumaş yorgan	1	77 guruş 10 pâre	Pabuççu oğlu, teslîm
Köhne palto	1	30 guruş 30 pâre	Yetim Mustafa, teslî
Köhne şalvar; İçlik	1;1	23 guruş 10 pâre	[Bustan], teslî
Köhne gömlek ve sâ'ire	-	3 guruş 5 pâre	Kadioğlu İsâmil, teslîm

Acem şalı	1	16 guruş 20 pâre	Kapıcı [Ahmed?], teslîm
		274 guruş 5 pâre	
Yasdık	1	7 guruş	Pabuççu oğlu Ali Osman, teslîm
Seccâde	1	75 guruş	[Mestci] Hasan Hüseyin, teslîm
Cedîd Halı	1	292 guruş	Kozan oğlu Hacı Süleyman, teslîm
Pele yasdık	1	19 guruş	[Harbaz] Hüseyin, teslîm
Yeşilli kumaş Seravil	1	90 guruş 20 pâre	[Harbaz] Hüseyin, teslîm
Şitârî kutnî; İçlik; Dolama	1;1;1	51 guruş	Arab Abdullah, teslîm
Şitârî içlik; Dolama	1;1	31 guruş	[Harbaz] Hüseyin, teslîm
		839 guruş 25 pâre	
Altıparmak kutnî; Dolama	1;1	45 guruş 10 pâre	Bektaş Zekeriya, teslîm
Meydânî Seravil; Kutnî	1;1	105 guruş	Bektaş Zekeriya, teslîm
Muhayyar	1	60 guruş 10 pâre	Dervîş Ahmed oğlu Süleyman, teslîm
Beyaz peştemâl	1	130 guruş	[Kise] oğlu Hacı Mustafa, teslîm
Sarıca/Sarça ?	1	31 guruş	Terzi Ahmed Çavuş, teslîm

Basma yasdık	2	14 guruş 10 pâre	Arab Abdullâh, teslîm
İpekli kutu	1	18 guruş 5 pâre	[Kise] oğlu Hacı Mustafa, teslîm
		1243 guruş 20 pâre	
Müsta‘mel hırka	1	8 guruş 20 pâre	[Bustân], teslîm
İpekli gök peştemâl	1	17 guruş 10 pâre	Dervîş Efendi, teslîm
Keten gömlek	1	19 guruş 5 pâre	[Kise] oğlu Hacı Mustafa
Trablus kuşağı	1	20 guruş 10 pâre	Zavrak ..., teslîm
Safâ‘î içlik; Dolama	1;1	25 guruş	Terzi Hacı Mustafa'nın Mehmed, teslîm
Köhne içlik	1	15 guruş	[Astan] oğlu Ahmed, teslîm
Alaca içlik	1	13 guruş	[Astan] oğlu Ahmed, teslîm
Havlı	1	17 guruş 15 pâre	Terzi Hacı Mustafa'nın Mehmed, teslîm
Yağlık; Poşu	1;1	29 guruş 20 pâre	[Harbaz] Hüseyin, teslîm
Öbür sahîfeye nakl olunmuşdur. Nakl-i yekûn.		1398 guruş 20 pâre	
[37] Nakl-i yekûn		1398 guruş 20 pâre	
Yeşilli ? kumaş içlik; Dolama	1;1	30 guruş 10 pâre	[Harbaz] Hüseyin, teslîm

Sim tepelik	1	42 guruş 20 pâre	Halil [Yağlı], teslîm
Sim bilezik	1 çift	22 guruş	Âbidin Efendi, teslîm
Def'a sim bilezik	1 çift	19 guruş 10 pâre	Terzi Hacı Mustafa, teslîm
Sim ayak enfişesi ?	1 çift	40 guruş	[Kise] oğlu Hacı Mustafa, teslîm
Teneke sandık	1	14 guruş 10 pâre	Hacı Ömer'in Hasan, teslîm
		1566 guruş 30 pâre	
Köhne saç	1	4 guruş 20 pâre	[Özbek] Bekir, teslîm
Nühâs sini	1	34 guruş	[Çatalın] ..., teslîm
Abdest leğeni	1	17 guruş 10 pâre	[Kise] oğlu Hacı Mustafa, teslîm
Tekne	1	5 guruş	Kahveci İsmâil, teslîm
Saplı tava	1	5 guruş 5 pâre	[Çaykozlu] Hasan, teslîm
Kapaklı tencere	1	12 guruş 10 pâre	Kassâb Osman oğlu, teslîm
		1646 guruş 35 pâre	
İbrik	1	12 guruş 35 pâre	Dellâl Abdullâh, teslîm
Kebîr tabak	1	17 guruş	[Sofu] Efendi
Sagîr heğbe	1	8 guruş 5 pâre	Musallih oğlu Mehmed Efendi,

			teslîm
Tepsi	1	9 guruş	[Sofu] Efendi
Heğbe	1	14 guruş	[Kise] oğlu Hacı Mustafa, teslîm
Tunç ? leğen	1	39 guruş 30 pâre	[Harbaz] Hüseyin, teslîm
		1746 guruş 30 pâre	
Sahan	1	9 guruş	[Harbaz] Hüseyin, teslîm
Kapaklı sahan	1	10 guruş	[Harbaz] Hüseyin, teslîm
Sagîr tabak	1	7 guruş 15 pâre	İvaz oğlu Ali, teslîm
Kebîr leğen	1	17 guruş	[Harbaz] Hüseyin, teslîm
Kapaklı sahan	1	11 guruş 15 pâre	Sarrâc Hasan Hüseyin, teslîm
... sahan	1	2 guruş 30 pâre	[Harbaz] Hüseyin, teslîm
Satır	1	4 guruş	[Harbaz] Hüseyin, teslîm
		1806 guruş 10 pâre	
<p>1806 guruş 20 pâre. Bugünkü müzâyede dahî bin sekiz yüz altı guruş yirmi pâreye bâliğ olmuşdur. Fî 10 muharrem sene 329.</p> <p>İkinci kâtib, mühür</p> <p>Eytâm müdfiri, mühür</p> <p>Bin sekiz yüz altı buçuk guruş makbûzum olmuşdur.</p> <p>Eytâm müdfiri, mühür.</p>			

Safâ'î Seravil; Gut[n]î ?; İçlik; Dolama	1;1;1;1	161 guruş 10 pâre	[Terekeci] ...; Eytâm müdürine teslîm
Ve boncuklu sırma taklîdi kuşak	-	1967 guruş 20 pâre	[Terekeci] ...; Eytâm müdürine teslîm
Öbür varakanın ilk sahîfesinden nakl-i yekûn		7487 guruş 20 pâre	
Karşu varakanın zahrındaki yekûn		700 guruş 15 pâre	
Yekûn-i tereke-i mübeyye'a esmânı		10155 guruş 15 pâre	
[38] Nakl-i yekûn		10155 guruş 15 pâre	
Karye-i mezkûrede vâki' ma'lûmu'l-etrâf hemşiresiyle müşterek hâne			
<p>İvaz Oğlu Hacı Ahmed zevcesi Emîne Hâtunun kızı Tâ'ife'nin ve mu'ahharan vefât eden mezbûre Tâ'ife'nin oğlu Ali Abdi'nin terekesinden mütebâkî müteveffâ Tâ'ife'nin zevci Emir oğlu Hasan Hüseyinde yetmiş yedi guruş otuz pâre alacağı kaldığına bizler dahî şahidiz ve şehâdet eyleriz. Fî 4 Cemâziye'l-evvel sene 329.</p> <p>Şâhid, Kethüdâ Mahallesi'nden [Harbaz] Oğlu [Eşkinci] Hasan Usta ibn-i İsmâil, mühür.</p> <p>Şâhid, Yenice Mahallesi'nden Günyüzülü Oğlu Mustafa bin Hamza, mühür.</p>			
<p>Kızım müteveffiye Tâ'ife ile ba'dehû vefât eden mezbûre Tâ'ife'nin sagîr oğlu vâlidesinden hisseme isâbet edip yedimde bulunan yüz kırk guruş kıymetli bir çift incili altın küpe ve üç yüz guruş kıymetli on beş takım altınlı ve yüz yirmi guruş kıymetli üç aded altın yüzük ki cem'an beş yüz yetmiş guruşun mahsûbu bi'l-ahîran mütebâkî dâmâdım Hasan Hüseyin zimmetinde yetmiş yedi guruş otuz pâre kalmış olup meblağ-ı mezkûr yetmiş yedi guruş otuz pâreyi bu def'a merkûm Hasan Hüseyin'in terekesinden fi 4 Cemâziye'l-evvel sene 329 târîhli eytâm müdürine vermiş olduğum makbûz-ı mûcibi aldım. Fî 4 Cemâziye'l-evvel sene 329.</p> <p>Zîrde mevzû' parmak işâreti mezbûre Emine'nin deyn-i mütehakkıkası olduğu tasdîk</p>			

kılındı.		
Şâhid, mezbûr Hüseyin Usta, mühür.		
Şâhid, mezbûr Mustafa, mühür.		
İvaz Oğlu Hacı Ahmed zevcesi Emine, parmak izi.		
Beyânâtı: Kıymet-i gurus; pâre		
Dellâliye	203 guruş	
Cihâz varakası kassâm kâğıdı bahâsı	9 guruş 20 pâre	
Kassâmına mülhak nisbî ? makbûz pulu bahâları	8 guruş	
	220 guruş 20 pâre	
Ahîler karyesinden Hacı Oğlu Osman'a tuz bedelinden deyn-i mutekakkıka	15 guruş	
Sığır çobanı Kürt Hacı ücret-i ra'yye borcu	10 guruş 20 pâre	
Eşyâların kasabaya nakli için Topal Hasan Oğlu Mustafa'ya	23 guruş 30 pâre	
Hancı Molla Mustafa'ya araba kirâsı	76 guruş	
Hammâliye	1 guruş 20 pâre	
Potuzâde Hacı Mehmed Ağa'ya Günyüzü ? öşrü bedelinden	33 guruş 10 pâre	
	380 guruş 20 pâre	
10155 guruş 15 pâre – 380 guruş 20 pâre]=	9774 guruş 35 pâre	
Fî 25 Rebî'ü'l-evvel sene 325 ve 24 numarolu bir kıt'a idâne-i hüccet-i şer'iyesi mantığınca sagîre kızı Fâtımaya medyûn bulunan vâlidesi Zeyneb hâtunun deyn-i kefâlet edip vâlidesi mezbûre Zeyneb hâtunun vukû'-ı vefâtıyla gerek hasbü'l-kefâlet ve gerek tereke-i vâfiyesine vaz'-ı yed bulunduğu		1933 guruş 7 pâre

cihetiyle sagîre-i mezbûreye deyn-i mütehakkıkası		
	7841 guruş 28 pâre	
Resm-i kısmet	194 guruş 10 pâre	
	7945 guruş 18 pâre	
Kaydiyye-i defter-i minhâ	23 guruş 30 pâre	
	7621 guruş	
İvaz-zâde Hacı Ahmed zevcesi Emîne Hâtuna cihet-i irsten deyn-i müspet-i bi'l-halef	77 guruş 30 pâre	
	7543 guruş 38 pâre	
<p>Eytâm müdüriyeti terekât müfredât defterinin fi 2 târîh ve _ numarolu ve yevmiyenin fi muhtelif ? 2 târîh ve 446 numerodan “532” numerolarına kayd olduğu vechile müteveffâ-yı mezbûrun tereke-i mübeyye‘a esmânından mesârif ve rüsûm-ı lâzime-i sâ‘ire ve duyûn-ı mütehakkıka ba‘de’t- tenzîl mütebâkî yedi bin beş yüz kırk üç guruş otuz sekiz pârenin küllîsi sagîr-i mezbûr Mustafa’ya â'id olarak sandıkta ibkâ ve esâsın 336 numerosuna kayd ve imlâ olunup menzil-i mezkûrda sagîr-i mezbûr iskân olunmak üzere aynen ibkâ edildiği işbu mahalle şerh olundu.</p> <p>Fî 15 Cemâziye'l-evvel sene 329.</p> <p>Yedi bin beş yüz kırk üç guruş otuz sekiz pâre sahh, mühür</p> <p>Me‘mûr-ı tereke ikinci kâtib, mühür.</p> <p>Müdîr-i eytâm, mühür.</p> <p>Başkâtib, mühür.</p> <p>Nâ'ib, mühür.</p>		

[39, Boş]

[40, Boş]

[41, Boş]

[42, Boş]

[43, Boş]

[44]

Medîne-i Sivrihisar kurâsından Kurtşeyh karyesinde sakîne iken fî 1 Muharrem sene 328 târihiyle vefât eden Beşe Oğlu İbrâhim zevcesi Sultan bint-i Hasan'ın verâseti sadrı kebîr oğlu Ahmed ve sadrı sagîr oğlu Mehmed Emin ve sadriye-i sagîre kızı Â'îşe'ye münhasıra olduğu bi'l-ihbâr lede's-şer'i'l-enver zâhir ve nümâyân olduktan sonra veresesine taksîm olunmak üzere müteveffât-ı mezbûrenin muhallelâtı esmânıdır ki ber-vech-i zîr beyân olunur. Fî 26 Zi'l-hicce sene 328.

Muhbir, Potu-zâde Hacı Mehmed Ağa, mühür.

		Kıymet-i gurus; pâre	
Bilecik yasdığı	2	20 gurus 10 pâre	Kozanoğlu Mustafa, teslîm
Pele yasdık	2	33 gurus 10 pâre	[Sofu] Efendi, teslîm
Def'a pele yasdık	2	35 gurus	Yemenici Kâmil Usta, teslîm
Def'a pele yasdık	2	50 gurus 10 pâre	Na'iband Hacı Hasan, teslîm
Trablus kaşığı	1	68 gurus	[Sofu] Efendi, teslîm
Müsta'mel muhayyer	1	72 gurus 20 pâre	Potu-zâde Hacı Mehmed, teslîm
Kutnî gazzî; Seravil; İçlik; Dolama	1;1;1;1	114 gurus 20 pâre	Teslîm
Cedîd aynalı pele	1	112 gurus	[Kaan] oğlu Ahmed, teslîm

Def'a cedid aynalı pele	1	108 guruş	[Karan] oğlu Ahmed, teslim
Sim tepelik	1	30 guruş 25 pâre	Kise-zâde Ahmed Efendi
Altın yüzük	2	92 guruş 10 pâre	Âbidin Efendi, teslim
Def'a altın yüzük	2	70 guruş	Kara Mehmed oğlu Mehmed, teslim
Def'a altın yüzük	2	107 guruş	Keçeci Ömer oğlu Mehmed, teslim
Altın küpe	1 çift	181 guruş	Burak oğlu Bedros, teslim
		1191 guruş 35 pâre	
Ma'rifetimizle fûruht olunan müteveffâ-yı mezbûrenin terekesi bin yüz doksan bir guruş otuz beş pâreye bâliğ olmuştur. Fî 26 minh.			
Bervech-i murakkam hissesine isâbet eden dört yüz kırk dokuz guruş yirmi iki pâre aldım. Fî 16 Safer sene 329. İbn-i kebîr Ahmed, mühür Tahrîr-i terekeye me'mûr ikinci kâtib, mühür.			
Lira-yı Osmânî yüz iki guruş 20 [silik] dört pâre hesâbıyla bin yüz doksan bir guruş otuz beş pâre makbûzum olmuştur. Eytâm müdürü, mühür			
Beyânâtı: kıymet-i gurus; pâre			
Dellâliye		24 guruş	
Kaydiye		4 guruş	
Hüccet varakası ma'a makbûz ve nisbî ? pul esmânı		11 guruş	

	39 guruş	
[1191 guruş 35 pâre – 39 guruş=]	1152 guruş 35 pâre	
Resm-i kısmet minhâ	29 guruş	
Sahhü'l-bâkî li't-taksîm beyne'l-verese	1123 guruş 35 pâre	
Hissesât: Guruş; pâre		
İbn-i kebîr Ahmed	449 guruş 22 pâre	
İbn-i sagîr Mehmed Emin	449 guruş 22 pâre	
Bint-i sagîre Â'îşe	224 guruş 31 pâre	
	1123 guruş 35 pâre	
<p>Altmış iki guruş harcı ve masrafı alınmıştır.</p> <p>Yevmiyenin fi 26 Zi'l-hicce sene 328 târih ve 422 numerosuyla mukayyed olduğu vechile müteveffâ-yı mezbûrenin tereke-i mübeyye'a esmânından mesârif ve rûsûm-ı lâzimesi ba'de't-tenzîl mütebâkîsinin vereseden ibn-i kebîr-i mezbûr Ahmed'in bâlâda muharrer hisse-i irsiyesi kendisine teslîm ve sagîrân-ı mezbûrân hisseleri de sandıkta ibkâ ve esâsın 241 numerosundaki babalarından mevrûs olarak eytâm müdürliğinden istirbâh ? olunmakta olan hisselerine ilhâkı sûretiyle kayd ve imlâ edilmiş olduğunu mübeyyin işbu mahalle şerh ve tasdîk eyleriz. Fî 24 Safer sene 328</p> <p>Tahrîr-i tezkereye me'mûr ikinci kâtib, mühür</p> <p>Eytâm müdürü, mühür</p> <p>Başkâtib, mühür</p> <p>Nâ'ib, mühür</p>		

[45: Boş]

[46: Boş]

[47: Boş]

[48]

Hazînedâr Mahallesi'nden olup güzerân eden fî 5 Muharrem sene 329 târihiyle vefât eden Dizdar oğlu Hacı Osman bin Hacı Mehmed bin Abdullâh'ın verâseti zevce-i menkûha-i metrûkesi Fâtıma bint-i İbrâhim ile sulbü sagîr oğlu olup üç yüz yirmi iki sene-i rûmiye tevellüdlü Mehmet Niyâzi'ye münhasıra olduğu bi'l-ihbâr lede's-şer'i'l-enver zâhir ve mütehakkık oldukdan sonra sagîr-i mezbûrun vâlidesi olup tesviye-i umûruna kibel-i şer'den vasî nasb ve ta'yîn kılınan zevce-i mezbûre Fâtıma taleb ve ma'rifeti ve ma'rifet-i şer'le bey' ve tahrîr olunan müteveffâ-yı mezbûrun terekesi defteridir ki ber-vech-i zîr beyân olunur. Fi 25 Zi'l-hicce sene 328.

Muhbir, Mahalle-i mezkûreden Tekkenişîn oğlu Nûri bin Ahmed, imzâ: Nûri

Muhbir, Şeyh mahallesinden Heyli ? Hasan Efendi, mühür

		Kıymet-i guruş; pâre	
Müsta'mel ak pele	2	60 guruş	Zevce
Müsta'mel mendil	-	20 guruş	Zevce
Küçük sarı kare [kara?] pele	1	25 guruş	Zevce
Müsta'mel seccâde	1	15 guruş	Zevce
Çorap	1	10 guruş	Zevce
Müsta'mel zeylî	1	30 guruş	Zevce
Kalıp yasdığı	3	9 guruş	Zevce
Minder ma'a yorgan; yasdık	2;2	80 guruş	Zevce
Evânî-i nühâs	14 kıyye, fî 10	140 guruş	Zevce
Kara sığır öküzü	1 re's	500 guruş	Ali Çavuş
Kara sığır ineği; ma'a dana	1	350 guruş	Zevce
Koyun	14 re's	840 guruş	Zevce

Toklu	6, fî 30	180 guruş	Zevce
		2259 guruş	
<p>35 guruş, sene 325 + 95 guruş, sene 326 = 120 guruş; Müteveffâ-yı merkûm Hacı Osman'ın üç yüz yirmi beş bakâyâsıyla yirmi altı seneleri vergisi emlak cem'an yüz yirmi kuruş sikke-i halka aldım. Fî 11 Kânûn-ı evvel sene 326.</p> <p>Birinci dâi're tahsildârı Muhtâr Efendi, mühür.</p> <p>-----</p> <p>Cihet-i-i karzdan matlûbum olan yüz kırk iki buçuk kuruş aldım: Guruş 142, pare 20. Fî 18 Kânûn-ı evvel sene 326.</p> <p>Kethüdâ Mahallesi'nden Nazar oğlu Mısdık, mühür.</p> <p>-----</p> <p>Yalnız yirmi üç buçuk kuruş aldım= 23 guruş 20 pâre.</p> <p>Kadı-zâde Hâfız Mehmed, mühür</p> <p>-----</p> <p>Müteveffâ-yı merkûm Hacı Osman'ın tereke-i mübeyye'ası iki bin iki yüz elli dokuz kuruşa bâliğ olmuştur. Fî 20 Zi'l-hicce sene 328.</p> <p>Hacı [Iyad] oğlu Halil çavuş, mühür.</p> <p>Tahrîr-i tereke memur ikinci kâtib, mühür.</p> <p>Müdür-i eytâm, mühür.</p>			
Beyânı: kıymet-i gurus; pâre			
Dellâliye		45 guruş	
Cihâz varakası ma'a makbûz pulu			
Kassâmiye nisbî ? pulu			
		57 guruş	
Üç yüz yirmi beş yirmi altı seneleri vergisi olup birinci dâ'ire tahsildârı Mehmed Efendiye			120 guruş
Cihet-i karzdan Nazar oğlu Mısdığa deyn-i mütehakkıkası			142 guruş 20 pâre

Kadı-zâde Mehmed Efendiye cihet-i karzdan deyn-i müsbet bi't-tahlîf	23 guruş 20 pâre
Müteveffânın techîz-i tekfinine	104 guruş
	390 guruş
[390 guruş + 57 guruş =]	447 guruş
[2259 guruş – 447 guruş =]	1812 guruş
Karşı sahîfeye nakl olunmağla minhâ	1812 guruş
[49] Karşı sahîfeden nakl	1812 guruş
Resm-i kısmet	42 guruş 20 pâre
	1769 guruş 20 pâre
Zevce mihr-i mü'eccel-i müsbet	100 guruş
	1669 guruş 20 pâre
Kaydiye	7 guruş
Sahhü'l bâkî li't-taksîm beynel-verese.	1662 guruş 20 pâre
<p>Ber-vech-i bâlâ hisse-i irsiyemle mihr-i mü'eccel ve techîz-i tekfîn masrafı olarak dört yüz on bir kuruş otuz beş pâre ile nafaka-i âtiyelerine mahsûben bin dört yüz on dokuz kuruş yirmi beş pâre sagîr-i mezbûrun nafaka-i âtiyesine mahsûben makbûzum olduğunu mübeyyin işbu mahali temhîr eyledim. Fî 4 Muharrem sene 329.</p> <p>Zevce Fâtıma, mühür</p>	
Hisse-i zevce-i mezbûre Fâtıma: Guruş; pâre	
Hissesi	207 guruş 35 pâre
Mihr-i mü'eccelden matlûbu	100 guruş
Techîz-i tekfîn mesârif-i vâkı'ası	104 guruş
	411 guruş 35 pâre
Hisse-i ibn-i sagîr-i mezbûr Mehmed Niyâzi: Guruş; pâre	

Hissesi	1454 guruş 25 pâre	
Vasî hücceti harcı ve pul resmi bahâ	35 guruş	
	1419 guruş 25 pâre	
<p>Müteveffâ-yı mezbûr Hacı Osman'ın emvâl-i mübeyya'a terekesi olup ber-vech-i bâlâ rûsûm-ı lâzıme ve mesârif-ı müteferrikasıyla deyn-i mütehakkıkası bi't-tenzîl sahhü'l-bâkî zevce-i mezbûre ber-vech-i murakkam hisse-i mevrûsesiyle mihr-i mü'eccel ve mesârif-ı techîziye ve tekfîniye olarak dört yüz on bir kuruş otuz beş pâreyi bi'l-asâle ve sagîr-i mezbûr Mehmed Niyâzi'nin vasî hücceti harcıyla pul bahâsı olarak otuz beş kuruşun tenzîliyle mütebâkî bin dört yüz on dokuz kuruş yirmi beş pârenin nemâsı nafakasına gayr-ı kâfi olarak idâneye sâlih olmadığından nafaka-i âtiyesine mahsûben talebiyle sagîr-i mezbûrun sahhü'l-bâkî hissesini dahi bi'l-vesâye ahz ü kabz ve ashâb-ı matlûbdan her biri zabt cerîdesini temhîr eylediklerini tasdîkan işbu mahalle şerh olundu. Fî 5 Muharrem sene 329.</p> <p>Tereke me'mûru, mühür.</p> <p>Eytâm müdürü, mühür.</p> <p>Başkâtib, mühür.</p> <p>Nâ'ip, mühür.</p>		

[50]

Bâlâhisar karyesinde sâkin iken bundan akdem güzerân eden fî 1 Safer sene 329 târihiyle vefât eden 1266 tevellüdâtından Dudu oğlu Hacı Mustafa bin Hasan bin Hüseyin[in] verâseti fî 1272 tevellüdâtından zevce-i menkûha-i metrûkesi Fâtıma bint-i Mehmed ile sulbü kebîr oğlu Mustafa ve sulbiye-i kebîre kızı Zelîha diğerk kebîre kızı 311 ... ve fî 314 tevellüdâtından sagîre kızı Safiye'ye münhasıra olduğu bi'l-ihbâr lede'sşer'î'l-enver zâhir ve nümâyân oldukdan sonra sagîre-i mezbûre Safiye'nin vâlidesi olup tesviye-i umûruna kıbel-i şer'den vasî nasb ve ta'yîn kılınan zevce-i mezbûre Fâtıma'nın taleb ve ma'rifeti ve ma'rifet-i şer'le bey' ve tahrîr olunan müteveffâ-yı mezbûrun terekesi defteridir ki ber-vech-i âtî zikr ve beyân olunur. Fî 9 Rebî'u'l-evvel sene 329.

Muhbir, karyeden Hacı Hakkı Efendi, mühür.

Muhbir, İmâm [Yahyâlı] oğlu Osman Efendi, mühür.

		Guruş; pâre	
Müsta'mel pele	1	28 guruş	İbn-i Mustafa
Beyaz pele	1	43 guruş	Bint-i Zelîha
Müsta'mel pele	1	21 guruş	Bint-i Zelîha
Müsta'mel sarılı pele	1	36 guruş	Bint-i Zelîha
Minder yorgan yasdık köhne	-	29 guruş 20 pâre	İbn-i Mustafa
Minder yorgan yasdık	-	42 guruş 20 pâre	Bint-i Zelîha
Minder yorgan yasdık	-	50 guruş	İbn-i Mustafa
Müsta'mel küçük yorgan	2	20 guruş	İbn-i Mustafa
Yorgan; Küçük minder	1;1	25 guruş	İbn-i Mustafa
		295	
Minder; Yorgan; Yasdık;	1;1;1	74 guruş	Bint-i Zelîha
Kazgan	14,5 kıyye, fi16	232 guruş	Zevce Fâtıma
Evânî-i nühâsiye	14 kıyye, fi 15	210 guruş	Bint-i Zelîha
Evânî-i nühâsiye	22 kıyye, fi 15	330 guruş	Bint-i Zelîha
Tosun; ma'a takım	2 re's	1200 guruş	Bint-i Zelîha
Koşum öküzü; ma'a takım	1 çift	1000 guruş	Bint-i Zelîha
Merkebe, dişi	1 re's	60 guruş	Bint-i Zelîha

Giyâh, araba	2, fi 50	100 guruş	Bint-i Zelîha
Kır otu, araba	6, fi 20	120 guruş	Bint-i Zelîha
Saman, araba	5, fi 20	100 guruş	Bint-i Zelîha
Töre samanı, araba	12, fi 15	180 guruş	Bint-i Zelîha
Yekûn		3901	

Zevce-i mezbûre vasî Fâtıma ile müteveffânın kebîr oğlu Mustafa fûruht olunan terekeden hissesinden fazla her kaç kuruşluk mal alır ise gerek eytâm dâ'iresine ve gerek vereset-i kibâra teslîm etmek üzere tarafeynden bi'l-emr ve'l-kabûl kefâlet-i mutlaka-i sahiha-i ile kefil-i bi'l-mâl ve zâmin olduk. Fî 9 Rebî'u'l-evvel sene 329.

Kefil, Kara Mehmed oğlu Bekir, mühür.

Kefil, Emrullâh oğlu Hüsrev, parmak izi.

Bâlâda mevzu parmak işareti basıldığı tasdik olundu.

İmam ... Efendi, mühür.

Terekede zuhûr eden ve on dokuz aded lira-yı Osmânî yedimde mevcûd olduğu gibi iki bin yedi yüz beş kuruş yirmi dört pâreyi havi [Kır] ağaçlı oğlu Hüseyin nâmına olan sened dahî yedimde mevcûd ve mahfûz bulunduğunu mübeyyin işbu mahalli temhîr ve tasdik ederim. Fî 9 Rebî'u'l-evvel sene 329.

Tuti oğlu Hacı Mustafa mahdûmu Mustafa, mühür.

[51] Nakl-i yekûn		3901 guruş	
Bulgur	6 kile, fi 25	150 guruş	Zevce
Dakik	600 kile, fi 26 pâre	400 guruş	Zevce
Büyük çorab ?	6, fi 10	120 guruş	Zevce
Kâse; Heğbe	7;1, fi 10	80 guruş	Zevce
Zenbur ?	8 aded	25 guruş	Zevce
Kimyon	35 kıyye	70 guruş	Zevce
Müsta'mel bârgîr	1	15 guruş	Zevce

takımı			
Döşeme	20 aded, fi 2 [gurus] 20 [pare]	50 guruş	Zevce
Kiriş	3 aded	40 guruş	Zevce
Hınta	20 kile	20 guruş	Zevce
Şa'ir	15 kile	10 guruş	Zevce
		5656	
Mezrû' hınta	14 kile, fi 17	538 guruş	İbn-i Mustafa
Hınta	2 kile, fi 17	51 guruş	Zevce
Mezrû' siyâh şa'ir	12 kile, fi 8	96 guruş	İbn-i Mustafa
Hırdavat-ı menzil	-	669 guruş 20 pâre	Zevce
		7010 guruş 20 pâre	
Müteveffânın terekesinde zuhûr eden nukûd-ı mevcûde lira-i Osmânî, 19 aded		1949 guruş 16 pâre	
		8959 guruş 39 pâre	
Müteveffânın Kırâğaçlı Hüseyin'de alacağı olup ibn-i kebîr Mustafa nâmına senedi olan mezbûr Mustafa'nın nakd makâmında kabul eylediği		2705 guruş 24 pâre	
		11665 guruş 20 pâre	
Ber vech-i bâlâ iki yüz otuz sekiz kuruş buğday bedeli sehven beş yüz otuz kuruş yazılmış olmakla sehv olan üç yüz tenzîl		328 guruş	
		11365 guruş 20 pâre	
Müteveffâ-yı mezbûr Hacı Mustafa'nın terekesi ma'rifetimiz ve ma'rifet-i şer'le takrîr ve müzâyede olunup verese-i kibâra fûruht olunan eşyâ bedeli yedi bin on			

kuruşa bâliğ olup ve on dokuz adet lira-yı Osmânî ki bin dokuz yüz kırk dokuz kuruş on altı pâreyi dahî zuhûr ederek cem'an sekiz bin dokuz yüz elli dokuz guruş otuz altı pâreye bâliğ ve resîde olduğu tasdik kılındı. Fî 9 Rebî'u'-levvel sene 329.

İbn-i kebîr, mühür

Muhtâr-ı sâni, mühür

Muhtâr-ı evvel, mühür

Hacı Hakkı Efendi, mühür

İmam [Yahyalı]- zâde Osman Efendi, mühür

[52] Öbür sahîfeden nakl olunan yekûn-ı tereke	11365 guruş 20 pâre	
Beyânı: kıymet-i gurus; pâre		
Dellâliye	134 guruş	
Cihâz varakası ma'a nisbî ? makbûz pul bahâları	8 guruş	
	142	
Karye-i mezbûrede kâ'in ma'lumu'l-etrâf bir bâb hâne	-	
[11365 guruş 20 pâre – 142 guruş=]	11365 guruş 20 pâre	
Resm-i kısmet	280 guruş 30 pâre	
	10942 guruş 30 pâre	
Kaydiyye	33 guruş	
Sahhu'l-bâkî	10909 guruş 30 pâre	
Sagîre-i mezbûre Safiye hissesi minhâ	1909 guruş 8 pâre	
Verese-i kibâra â'id hisse-i müştereke	9000 guruş 22 pâre	
Verese-i kibârın taht-ı ikrâr ve itirâflarında olan düyunât: Kıymet-i gurus; pâre		
Za'im-zâde Ali Ağa'ya lira-i Osmânî	615 guruş 24 pâre	
Kâğıtçı Hacı Mustafa'ya	160 guruş 10 pâre	

Ballıhisar Câmî'-i serif mütevellîsi Hacı Hakkı Efendi'ye	119 guruş	
Mukayyid-zâde Rıf'at Efendi'ye görü ? bedelinden	100 guruş	
Ballıhisar'dan... oğlu Hasana	152 guruş	
Dudu oğlu kerîmesi ve kız karındaşı Zeliha'ya	132 guruş	
Hacı [Eyüb]-zâde Osman Efendi'ye	190 guruş	
Banka sandığına	120 guruş	
Yağhânci Hristiyan'a	152 guruş 20 pâre	
Manifaturacı Toros'a	105 guruş	
Hacı Köse'nin Hacı Mehmed mahdûmu Mustafa Efendi'ye	57 guruş	
Müteveffânın kız karındaşı Mercan'a	15 guruş	
Yekûn	1868 guruş 14 pâre	
Sahhu'l-bâkî verese-i kibâr	7132 guruş 8 pâre	
Berâ-yı taksîm karşı sahîfeye nakl	7132 guruş 8 pâre	
<p>Mûrisim müteveffânın bâlâda isimleri muharrer kimesnelere düyûnâtı olan cem'an bin sekiz yüz altmış sekiz kuruş on dört pâre hisse-i müşterekelerimize idhâl olunup tenzîli ve sahhü'l-bâkîden hisselerimiz taksim olunmak ve fazla iştirâsıyla terekeye medyûn bulunduğu emvâlden ibn-i kebîr-i mezbûr Mustafa bâlâda muharrer taht-ı ikrârımızda olan meblağ-ı mezkûru tarafeynlere te'diyeye müte'ahhid olmak üzere bi'l-havâle ve mezbûr Mustafa dahî kabûl etdik ve her birerlerimiz ol vechile işbu mahalli temhîr eyledik. Fi 25 Rebî'u'l-levvel sene 329.</p> <p>Bint-i Sa'îde, mühür.</p> <p>Bint-i Zeliha, mühür.</p> <p>İbn-i Mustafa, mühür.</p> <p>Zevce Fâtıma, mühür.</p>		

[53] Nakl-i yekûn	7132 guruş 8 pâre	
Verese-i kibâr hissesâtı: Kıymet-i guruş; pâre		
Zevce-i mezbûre Fâtıma hâtun hissesi	891 guruş 21 pâre	
İbn-i kebîr-i mezbûr Mustafa hissesi	3120 guruş 12 pâre	
Bint-i kebîre Zeliha	1560 guruş 6 pâre	
Bint-i kebîre Sa'îde hissesi	1560 guruş 6 pâre	
Kesr-i pâre	3	
	7132 guruş 8 pâre	
<p>Ber-vech-i bâlâ taht-ı ikrârımızda olan ve kebîr Mustafa'ya havâle olunan düyûnâtın tenzîlinden sonra mütebâkîden ber-vech-i murakkam hisselerimize isâbet eden meblağı tamâmen ve kâmilten ahz ve istîfa-yı hak olup yalnız mezkûr hane beyenlerimizde müşâ'an ve müştereken kalmak üzere işbu mahalli temhîr eyledik. Fî 25 Rebî'u'l-evvel sene 329.</p> <p>Diğeri Sa'îde, mühür.</p> <p>Bint-i mezbûre Zeliha, mühür.</p> <p>İbn-i mezbûr Mustafa, mühür.</p> <p>Zevce-i mezbûre Fâtıma, mühür.</p>		
<p>Gerek düyûnât-ı mezkûreyi ve gerek hisse-i musîbelerini verese-i mezbûrûn muvâcehemizde ber-mûceb-i ikrâr ve i'tirâflarını tasdik ederiz. Fî 25 Minh</p> <p>Karyeden Kara Mehmed oğlu Bekir, mühür.</p> <p>Mu'arrif ve musaddık Efendi karye imamı Yahyâlı-zâde Osman Efendi, imza.</p>		
<p>Ber-vech-i bâlâ rûsûm-ı lâzıme ve mesârif-ı müteferrikanın tenzîliyle sagîret-i mezbûre Safiye'nin hisse-i musîbesi olan bin dokuz yüz dokuz kuruşluk mütebâkî kalan meblağdan verese-i kibârın taht-ı ikrârında olup dâyinlere te'diye ve îfâya ibn-i merkûm Mustafa'nın ..ni hâvî havâleleri üzere hisse-i müşterekelerinden fûrû-nihâde kılınan bin sekiz yüz altmış sekiz kuruş on dört pâreden mütebâkî yedi bin yüz otuz iki kuruş sekiz pâreden ber-beyân-ı bâlâ hisselerine isâbet eden meblağı verese-i kibâr-ı mezbûrûndan her birerleri tamâmen ve kâmilten ahz ve istîfa-yı hakk</p>		

eylediklerini mübeyyin her biri işbu tereke-i zabt cerîdesini temhîr eyledikleri gibi sagîre-i mezbûrenin hissesi olan bin dokuz yüz dokuz kuruş sekiz pâre de eytâm esâs defterinin 328 numerosuna kayd ve imlâ olunduğu ve hâne-i mezkûrede bi'l-cümle verese istîfâ etmek üzere müşâ'an ibkâ edildiği tasdikân işbu mahalle şerh olundu. Fî 25 Rebî'ü'l-levvel sene 329.

Me'mûr-ı tereke eytâm müdürü, mühür.

Me'mûr-ı başkâtib, mühür.

Nâ'ib, mühür.

[54] Sivrihisar'ın Şeyh Mahallesi'nde sâkin iken berâ-yı tedâvî Eskişehir'de vefât eden fî 16 Mart sene 327 Salı günü târihiyle vefât eden bin iki yüz altmış dört senesi tevellüdâtından Hacı Ömer oğlu Hacı Ali bin müteveffâ Bekir bin Abdullâh'ın verâseti zevce-i menkûha-i metrûkesi fî 1258 senesi tevellüdâtından Zeyneb bint-i müteveffâ Îsâ ile sulbiye-i kebîre kızı üç yüz üç tevellüdlü Râziye ve bin üç yüz dokuz tevellüdlü diğerk ebîre kızı Fâtıma ve nüfûs tezkeresinde bin üç yüz on dört senesi tevellüdâtından olduğu mukayyed ise de zîrde isimleri muharrer şâhidlerin ihbâr ve şehâdetleriyle bin üç yüz on bir senesi tevellüdâtından olduğu şehâdet olunan sulbü kebîr oğlu Ömer Avni ve bin üç yüz on altı senesi tevellüdâtından sulbiye-i sagîre kızı Ümmühan'a münhasır olduğu kezâlik zîrde isimleri muharrer kimesneler ifâde ve ihbârlarıyla sâbit oldukdan sonra sagîre-i mezbûre Ümmühan'ın tesviye-i umûruna kibel-i şer'den vasî nasb ta'yîn olunan vâlidesi zevce-i mezbûre Zeyneb hâtonun bi'l-vesâye ve bi'l-verâse ve verese-i sâ'irenin dahî bi'l-asâle taleb ve ma'rifetleri ve ma'rifet-i şer'le lira-i Osmânî yüz iki kuruş yirmi dört pâre hesâbıyla bey' ve tahrîr olunan müteveffâ-yı mezbûrun terekesi defteridir ki ber-vech-i zîr beyân olunur. Fî 6 Rebî'ü'l-âhir sene 329. Fî 23 Mart sene 321.

Diğeri, Ali imâm zade Sâlih Efendi ibn-i Hacı Çakır Ağa, mühür.

Varislerin muhbiri Murtazâ-zade Hacı Ali Ağa, mühür.

Hacı Ömer oğlu müteveffâ Hacı Ali Ağa mahdûmu olup hâzır-ı bi'l-meclis Ömer Avni üç yüz on bir sene-i rûmîsinde tevellüd edip ol vechile on beşini bi'l-

ikmâl bu sene martta on altı yaşına dâhil olduğuna şâhidiz şehadet ederiz. Fî 6 Rebî'ü'l-âhir sene 329.

Şâhid, Mahalle-i mezkûreden Ca'fer Beşe-zâde Ahmet Efendi ibn-i müteveffâ Hacı Mehmet Ali Ağa, mühür.

Şâhid, Şeyh Mahallesi'nden Şeyh-zâde Şeyh Ahmed Efendi ibn-i eş-şeyh Osman Efendi, mühür.

		Kıymet-i guruş; pâre	
Mak'ad zenbili	2	200 guruş	Avni
Mak'ad tülü	2	50 guruş	Fâtıma
Ufak pele	1	20 guruş	Fâtıma
Ufak pele	1	30 guruş	Avni
Uzun pele	1	35 guruş	Zevce
Müsta'mel pele	1	30 guruş 10 pâre	Râziye
Müsta'mel pele	1	40 guruş	Râziye
Köhne pele	1	25 guruş	Avni
Beyâz pele	1	50 guruş	Avni
Köhne mendil	2	5 guruş	Avni
Ufak minder	4	27 guruş	Avni
Evânî çini ve kahve takımı ve değirmeni ve ayna		45 guruş	Avni
		595 guruş 30 pâre	
Zevce-i mezbûre Zeyneb hâtun terekeden kendi hissesinden ... iştirâ ettiği emvâlden zimmetinde her kaç kuruş deyni zuhûr eder ise edâsına bizler kefâlet-i mutlaka-i sahîha-i şer'iyeye ile kefil-i bi'l-mâl ve zâminiz. Fî 22 Mart sene 327.			
Koca Mahmûd Oğlu Ahmed, mühür.			
Hacı Murtazâ-zâde Hacı Ali Ağa, mühür.			
[55] Nakl-i yekûn		595 guruş 30 pâre	

Münebbihli sâ'at	1	5 guruş	zevce
Nühâs parça	3 kap	19 guruş	Zevce
Nühâs kap	3 parç	15 guruş 20 pâre	Zevce
Kap	3 parç	14 guruş	Avni
Nühâs kap	5 parça	19 guruş	Avni
Ufak sini; Çinko tepsi	1;1	22 guruş	Fâtıma
Sini	1	50 guruş	Zevce
Köhne ufak sini	1	10 guruş	Avni
Nühâs tencere; Tava	2;1	34 guruş 10 pâre	Zevce
Nühâs kazgan; Hereni	1;1	147 guruş	Zevce
Bulgur yarma	3 kile, fi 20	60 guruş	Zevce
...; Kapaklı sahan	1;1	15 guruş	Zevce
Kuşak	1	15 guruş 10 pâre	Râziye
Hınta	7 kile, fi 15	105 guruş	Zevce
Arpa	1 kile	10 guruş	Zevce
Dakîk	2 kile	40 guruş	Zevce
Hırdavat	-	100 guruş	Zevce
Kaneviçe yasdık	7	21 guruş	Fâtıma
Bulgur	3 kile	60 guruş	Zevce
Yekûn		1367 guruş 30 pâre	Deri: 45
İbn-i Avni tarafından iddi'â olunan münâze'un-fih eşyâ ve emlâk			
Hâne bir bâb (2); Debbağ-hâne dükkânı (1)		Bağ (1); Debbağ kazganı (1); Pele (1)	
Şıra leğeni (1); Kebîr sini (1); Halı (1);		Nühâs mangal (1); Su güğümü (2)	

Me'mûrların mesârîf-ı zarûriyesi; 27 guruş 20 pâre			
Ma'rifetimiz ve ma'rifet-i şer'le bey' ve tahrîr olunup müşterilerin isimleri hizâsında gösterildiği üzere cem'an bin üç yüz altmış yedi kuruş otuz pâreye bâliğ olduğu ve kırk beş adet deride aynen mevcûd olarak sûret-i bey'inde ilâve edilmek üzere işbu mahalli temhîr ederiz. Fî 6 Rebî'u'l-âhir sene 329.			
İbn-i Avni			
Diğer terzi dâmâdı Abdullah beşenin Mehmed			
Müteveffânın dâmâdı Ahmed Usta, mühür.			
Ca'fer beşe zâde, mühür.			
Terekede hâzır Hacı Murtazâ-zâde, mühür.			
Koca Mahmûd oğlu Ahmed, mühür.			
Ali İmâm-zâde Sâlih, mühür			
Ergeç	9 re's	859 guruş 20 pâre	Terzi Hacı Mustafa'nın Mehmed
Toklu	18 re's	1026 guruş	Terzi Hacı Mustafa'nın Mehmed
Keçi	14 re's	1204 guruş	Terzi Hacı Mustafa'nın Mehmed
Kısır koyun	13, fi 80 [gurus] 15 [pâre]	1043 guruş 10 pâre	Terzi Hacı Mustafa'nın Mehmed
Kuzulu koyun	15, fi 125 [gurus] 5 [pâre]	1876 guruş	Terzi Hacı Mustafa'nın Mehmed
Merkeb	1 re's	250 guruş	Terzi Hacı Mustafa'nın Mehmed
Ergeç postu	1	31 guruş	Terzi Hacı Mustafa'nın Mehmed
Def'a kuzulu koyun	15, fi 125 [gurus] 8 [pâre]	1876 guruş 25 pâre	Kunduracı Ahmed

Yekûn		9534 guruş 30 pâre	
Öbür sahîfeye nakl olundu		9534 guruş 30 pâre	
[56], Nakl-i yekûn		9534 guruş 30 pâre	
Muhtelif davar derisi	15 aded	296 guruş 23 pâre	
Yekûn-ı tereke bahâsı		9831 guruş 13 pâre	
Beyânı: kıymet-i gurus; pâre			
Dellâliye		196	
Cihâz varakası ma'a nisbî ? makbûz-ı pul bahâları		15 guruş	
		211 guruş	
Me'mûr-ı tereke ve eytâm müdürinin ... ve mesârif-ı zarûriyeleri		27 guruş 20 pâre	
Gedik mahallesinden Receb oğlu Kâğıdçı Hacı Mustafa bi'l-i'lâm deyn-i müsbet		950 guruş	
Matlûbu		158 guruş	
Pâre farkı		8 guruş	
		950 guruş	
Hamîdiye Karyesi'nden Sa'dullâh'ın eytâmı malına eytâm sandığına fi 22 ...(silik) sene 326 târih ve "97" sicil numarolu hüccet mûcibince târih-i mezkûrden re'su'l-mâl yedi yüz on yedi buçuk kuruşdur. Fî 18 Cemâziye'l-evvel sene 329 târihine kadar nemâ ve ... olarak "267" kuruş ki cem'an hüccet-i ... mantûkunca deyn-i mütehâkkıkası.			934 guruş 20 pâre
		2123	Zire nakl: 7708 guruş 13 pâre
Ta'dâd sonu telef olan ile berâber mezkûr davarların rûsû ta'dâdiyesi ma'a		499 guruş	

zamm-ı cedîd		
	2622 guruş	
Ber-vech-i bâlâ nakl olunan	7708 guruş	
Davaların rûsûm-ı ta'dâdiyesi ma'a zamm-ı cedîd	499 guruş	
	7209 guruş 13 pâre	
Resm-i kısmet	180 guruş 10 pâre	
	7029 guruş 3 pâre	
Kaydiyye-i defter	21 guruş	
Sahhü'l-bâkî li't-taksîm beyne'l-verese	7007 guruş 3 pâre	
Hissesât: kıymet-i gurus; pâre		
Zevce Zeyneb hissesi	876 guruş	
İbn-i Ömer Avni hissesi	2452 guruş 32 pâre	
Bint-i Râziye hissesi	1226 guruş 16 pâre	
Bint-i Fâtıma hissesi	1226 guruş 16 pâre	
Bint-i sagîre Ümmühân hissesi	1226 guruş 16 pâre	
Kesr-i pâre	3 pâre	
	7008 guruş 3 pâre	
<p>Eytâm-ı terekât müfredât defterinin ikinci numerosunda mukayyed olduğu üzere müteveffâ-yı mezbûr Hacı Ali'nin tereke-i mübeyye'ası esmânından ber-vech-i bâlâ rûsûm-ı lâzıme ve deyn-i mütehâkkıka bi't-tenzîl sahhü'l-bâkîden ber-vech-i murakkam verese-i kibâr-ı mezbûrundan her birerleri hisse-i irsiyelerini tamâmen ve sagîre-i mezbûre Ümmühan'ın hissesi olan bin iki yüz yirmi altı kuruş on altı pâreden otuz beş buçuk kuruş vasî hücceti harcıyla pul bahâsının tenzîliyle mütebâkîî bin yüz doksan kuruş otuz altı pâresinin nemâsı nafakasına gayr-ı kâfi olup idâneye sâlih olmadığından nafaka-i âtiyesine mahsûben ... vâlidesi ve vasî-i mezbûresi Zeyneb hâtun ahz u kabz ve ashâb-ı matlûba verese-i mezbûrundan her birerleri istîfâ-yı hakk ettikleri[ni] nâtik bir kıt'a makbûz senedi i'tâ ettikleri işbu mahalle şerh</p>		

olundu. Fî 4 Cemâziye'l-âhir sene 329.

Nâ'ib, mühür.

Başkâtib, mühür.

Müdîr-i eytâm, mühür.

[57: Boş]

[58: Boş]

SONUÇ

Tarih çalışmalarında yerel konuların incelenmeye başlandığı son yıllarda, şehir tarihçiliği oldukça önem kazanmıştır. Şer'iyye sicilleri kapsadığı geniş zaman dilimi itibarıyla Osmanlı Tarihi açısından önemli bir yere sahip olup, şehir tarihçiliğinde de birinci el kaynaklardandır. Özellikle son yıllarda ortaya çıkan, bu sicil defterlerinden yaralanma düşüncesinin ne kadar isabetli olduğu anlaşılmıştır.

İncelenen 40 Numaralı Sivrihisar Şer'iyye Sicili'ndeki kayıtlardan hareketle Sivrihisar'ın H. 1327-1329 / M. 1909-1911 yılları arasındaki durumuna ışık tutulmaya çalışılmıştır. Sicilde genel bilgiler verildikten sonra defterde yer alan kayıtların konularına göre tasnifi yapılmıştır. Daha sonra bu defterdeki kayıtlar değerlendirilerek Sivrihisar'ın sosyal, kültürel ve ekonomik yapısı ile ilgili sonuçlar ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Sicildeki davaların büyük bir kısmını, veraset davaları oluşturmaktadır. Tüm tereke kayıtları aynı usule göre tutulmuştur. Önce vefat eden kişinin karye ve mahallesi, adı, sonra varislerinin yakınlık dereceleri ve adları belirtilmiş, daha sonra ölen kişinin mal varlığı değerleriyle yazılmıştır. Eşyaların adları ile birlikte eski-yeni oluşları, büyüklük-küçüklükleri, ağırlıkları gibi bir takım özellikleri de verilmiştir. Daha sonra, vefat eden kişinin alacakları, borçları ve ödeyeceği vergiler vs. düştükten sonra terekenin toplam miktarı yazılmıştır. Miras, varisler arasında dağıtılarak, herkese ne kadar düştüğü yazılmıştır.

Sicilde aile yapısına da değinilmiş, evlilik ve boşanma ile ilgili bilgilere yer verilmiştir. Boşanma hadisesine çok az rastlanmakta olup, bunlar da anlaşmalı boşanma esasına dayanmaktadır. Nikah akdi sırasında kadına verilen mihrin miktarının ailelerin ekonomik seviyelerine göre farklılık arzettiği görülmektedir. Ayrıca tek eşliliğin olduğu ve çocuk sayısının da çok olmadığı kayıtlardan anlaşılmaktadır.

Osmanlı'da köylerin ve mahallelerin ayrı bir yeri vardır. İncelenen sicilde 6 köy ve 15 mahalle tespit edilmiştir. Kayıtlardan anlaşıldığına göre, Sivrihisar köy ve mahallelerinde yaşayan insanların kendilerine has lakapları bulunmaktadır. Bu lakaplarda, insanların mesleği, dini kimliği, yer adları, kişinin mensup olduğu soy ve sülale isimleri vb. gibi unsurların öne çıktığı görülmüştür.

Araştırmaya konu olan tereke ve muhalefât kayıtlarının içeriği incelendiğinde, serveti meydana getiren unsurların başta menkul ve gayrimenkul olmak üzere nakit, alacak, hayvan, ticari mal, ev, mutfak ve ziynet eşyaları, giyim-kuşam ile çeşitli âlet-edevât ve erzaktan oluştuğu tespit edilmiştir.

Elbette bu çalışma, 19. yy.da Sivrihisar hakkında tüm bilgileri ortaya çıkaran bir çalışma değildir. Ama vefat eden insanların geride bıraktıkları terekeleri, para birimleri, kullanılan her türlü eşyanın en ince ayrıntısına kadar kaydedilmesi o dönem hakkında kayda değer bilgiler elde edilmesini sağlamıştır.

KAYNAKÇA

Akdemir, M. S. (2008). *XVIII. Yüzyılın İlk Yarısında Isparta*, Isparta Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayınları, Isparta.

Akgündüz, A. (1994). “İslam Hukukunun Osmanlı Devletinde Tatbiki: Şer‘iyye Mahkemeleri ve Şer‘iyye Sicilleri”, *Türkler*, c. 10, Ankara, s. 54-68.

Akgündüz, A. (1998). *Şer‘iyye Sicilleri*, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Yayınları, İstanbul.

Akgündüz, A. (1986). *Mukayeseli İslam ve Osmanlı Hukuku Külliyyatı*, Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Diyarbakır, s. 249.

Albayrak, H. (2010). *Konya Şer‘iyye Sicillerinden 130 No’lu Defterin Değerlendirilmesi*, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Albek, S. (1991). *Dorylaion’dan Eskişehir’e*, Sağlık ve Bilimsel Araştırma Çalışmaları Vakfı Yayınları, No:89, Eskişehir.

Altın, T. (2014). *Eskişehir İli Sivrihisar İlçesi (Merkez) Folkloru*, Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi.

Altınsapan, E. (1999). *Ortaçağ’da Eskişehir ve Çevresinde Türk Sanatı (11.- 15. Yy. Mimarisi)*, Anadolu Üniversitesi Yayınları, No: 1091, Eskişehir.

Altınsapan, E., Parla, C. (2004). *Eskişehir Osmanlı ve Selçuklu Yapıları*, Anadolu Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, Eskişehir.

Atar, F. (2001). “Kadı”, *İslam Ansiklopedisi*, TDV Yayınları, c. 24, İstanbul, s. 66-69.

Atar, F. (1991). “Avukat”, *İslam Ansiklopedisi*, TDV Yayınları, İstanbul, c. 4, s. 166

Barkan, Ö. L. (1966). “Edirne Askeri Kassamı’na Ait Tereke Defterleri (1545-1659)”, TTK Yayınları, Ankara, *Belgeler III*, s. 5-6.

Bayar, M. (2004). *Karakeçili Yörük Aşiretinin Eskişehir’e İskânı*, Lider Ajans Matbaacılık, İstanbul.

Bayındır, A. (1986). *İslam Muhakeme Hukuku*, İslami İlimler Araştırma Vakfı Yayınları, İstanbul.

Cin, H. (1974). *İslam ve Osmanlı Hukukunda Evlenme*, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, s. 210.

Cin, H. Akgündüz, A. (1990). *Türk-İslam Hukuk Tarihi*, c. 1, Timaş Yayınları, İstanbul.

Çanlı, M. (2002). “Eytam İdaresi ve Sandıkları” (1851-1926), *Türkler*, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, c. 14, s. 57.

Çetin, O. (1987). “Bursa Şer’î Mahkeme Sicillerinden Notlar”, *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, S.2, c.2, Yıl: 2, Bursa, s.59-71.

Demirtaş, Ömer. (2004). “647 Numaralı Karahisâr-ı Sâhip Şer’iyye Sicili”, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon, s. 44.

Deniz, B. (1999). “Osmanlı Dönemi Düz Dokuma Yaygıları”, *Osmanlı*, Yeni Türkiye Yayınları, c. 2, Ankara, s. 398.

Devellioğlu, F. (1995). *Osmanlıca-Türkçe Sözlük*, Aydın Kitabevi, Ankara.

Doğru, H. (1997). *XV. ve XVI. Yüzyılda Sivrihisar Nahiyesi*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara.

Doğru, H. (2005). *XVI. Yüzyılda Eskişehir ve Sultanönü Sancağı*, Odunpazarı Belediyesi Kültür Yayınları, Eskişehir.

Ekinci, E. B. (2005). Osmanlı Devletinde Mahkemeler ve Kadılık Müessesesi Literatürü, “Osmanlı Hukuk Tarihi Kaynağı Olarak Şer’iyye Sicilleri”, *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, c. 3, S. 5, İstanbul, s. 417-439.

Erdoğan, M. K. (2011). “Tereke Kayıtlarına Göre XVIII. Yüzyılın Ortalarında Rusçuk’ta Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Hayat”, *Osmanlı İdaresinde Bir Balkan Şehri Rusçuk*, Editör: Meral Bayrak (Ferlibaş), Yeditepe Yayınevi, İstanbul.

Erten, H. (2001). *Konya Şer’iyye Sicilleri Işığında Ailenin Sosyo- Ekonomik ve Kültürel Yapısı*, T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları., Ankara, s. 131.

Faroqhi, S. (2001). *Osmanlı Tarihi Nasıl İncelenir*, çev. Zeynep Altok, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul.

Fidan, S. Ö. (2007). *Kayseri Şer’iyye Sicilleri’nde Adı Geçen Yapılar (Günümüze Ulaşan ve Ulaşamayan Yapılar)*, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi.

Gedikli, F. (2005). “Osmanlı Hukuk Tarihi kaynağı olarak Şer’iyye Sicilleri”, *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, c. 3, S. 5, İstanbul, s. 187-203.

Gedikli, F. (2007). “Şer’iyye Sicillerinin Hukuk Tarihi Açısından Önemi ve Sicillere Dayalı Araştırmalar”, *Dünden Bugüne Osmanlı Araştırmaları (Tespitler-Problemler-Teklifler)*, İsam, Editörler: Ali Akyıldız, Tufan Buzpınar, Mustafa Sinanoğlu, İstanbul, s. 73-96.

Günay, N. (2014). *Sivrihisar (Yöresel Kelimeler ve Deyimler Sözlüğü)*, Karaca Medya Yayınları, Eskişehir, s. 23.

Gürsu, N. (1998). *Türk Dokumacılık Sanatı*, Redhouse Yayınevi, İstanbul, s. 27.

İnalcık, H. (2008). Türkiye Tekstil Tarihi Üzerine Araştırmalar, İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara, s. 110.

İnalcık, H. (1943). “Osmanlı Tarihi Hakkında Mühüm Bir Kaynak”, *Ankara Üniversitesi Dil Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi*, Ankara, S.2, s. 89-96.

İşcan, N. (2003). *Fotoğraflarla Eskişehir Tarihi*, İşcan Yayınları, Eskişehir.

İşcan, N. (2010). *Anadolu’da Eskişehir*, İşcan Yayınları, Eskişehir.

Keskin, O. (2001). *Bütün Yönleriyle Sivrihisar*, Bayrak Matbaası, İstanbul.

Koç, F., Ayhan, C. (2005). “Eskişehir Geleneksel Kadın Giysileri”, *1. Uluslararası Dünden Bugüne Eskişehir Sempozyumu, Siyasal, Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Yapı*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, s. 179.

Köstüklü, N. (2008). “Osmanlı-Türk Aile Kurumu Araştırmalarında Tereke Defterlerinin Yeri ve Önemi -19. yy. Örnekleri Çerçevesinde-”, *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S. 1/1, s. 17.

Kurt, A. “Osmanlı’da Kadının Sosyo- Ekonomik Konumu”, *Yeni Türkiye*, S. 32, s. 644.

Kütükoğlu, M. S. (1994). *Osmanlı Belgelerinin Dili*, Kubbealtı Neşriyat, İstanbul.

Kütükoğlu, M. S. “Narh”, *İslam Ansiklopedisi*, TDV Yayınları, c. 32, İstanbul, s. 390.

Ongan, H. (1958). *I Numaralı Ankara Şer’iyye Sicili*, TTK Yayınları, Ankara, s. 10-14.

Ortaylı, İ. (2001). “Kadı”, *İslam Ansiklopedisi*, TDV Yayınları, c. 24, İstanbul, s. 69- 73.

Özalp, T. (1960). *Sivrihisar Tarihi*, Tam-İş Matbaası, Eskişehir.

Özcan, T. (2005). “Muhallefât”, *İslam Ansiklopedisi*, TDV Yayınları, İstanbul, c. 30, s. 406

Özdemir, R. (1986). *XIX. Yüzyılın İlk Yarısında Ankara*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara.

Özdemir, R. (1987). “Tokat’ta Ailenin Sosyo- Ekonomik Yapısı (1771- 1810)”, *Bellekten*, c. LIV, S. 211, s. 993.

Özdemir, R. (1987). “Şer’iyye Sicillerinin Toplu Kataloğuna Doğru”, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, c. 1, S. 1, Elazığ, s. 188-208.

Özen, Ş. (2005). “Velâ”, *İslam Ansiklopedisi*, TDV Yayınları, c. 43, İstanbul, s. 11.

Özkaya, Y. (2001). “Sivrihisar’ın XIX. Yüzyıldaki Durumuna Genel Bakış”, *Tarihte Eskişehir Sempozyumu (2-4 Kasım 1998)*, Anadolu Üniversitesi Fakültesi Yayınları, Eskişehir, s. 11-20.

Özlü, Z. (2006). “Terekeler Işığında Göynük’te Konutlarda Mekân Düzenlemesi” *Türk Dünyası Araştırmaları*, S. 163, s. 12.

Öztuna, Y. (1998). *Osmanlı Devleti Tarihi*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.

Öztürk, S. (1994). *İstanbul Tereke Defteri*, OSAV Yayınları, İstanbul.

Öztürk, S. (2002). “Osmanlıda Çok Evlilik”, *Türkler*, Yeni Türkiye Yayınları, c. 9, s. 385.

Öztürk, M. (2002). “Genel Hatlarıyla Osmanlı Para Tarihi”, *Türkler*, Yeni Türkiye Yayınları, c. 10, s. 819.

Özüdoğru, Ş. (2005). “Sivrihisar Evlerinde Çıkmalar”, *I. Uluslararası Dünden Bugüne Eskişehir Sempozyumu*, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir, s. 438.

Pakalın, Z. (1971). *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, MEB Yayınları, c. 1, İstanbul.

Parla, C. (2005). *Sivrihisar Bindirme Tavanlı Camiler*, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir.

Ramsay, W. M. (1960). *Anadolu'nun Tarihi Coğrafyası*, çev. Mihri Pektaş, MEB Yayınları, İstanbul.

Salman, F. (2004). Türk Kumaş Sanatında Görülen Geleneksel Kumaş Çeşitlerimiz, *Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Sanat Dergisi*, S. 6, s. 18.

Sayan, Y. (2009). *Sivrihisar Evleri*, Ege Üniversitesi Yayınları, İzmir.

Sevim, A. ve Yücel, Y. (1989). *Türkiye Tarihi*, TTK Yayınları, Ankara.

Sezgin, İ. (2009). “Sivrihisar”, *İslam Ansiklopedisi*, TDV Yayınları, c. 37, İstanbul, s. 289-291.

Tekin, Z. (1991). “Deri”, *İslam Ansiklopedisi*, TDV Yayınları, İstanbul, c. 9, s. 177.

Tezcan, H. (1993). *Atlasların Atlası*, Yapı Kredi Koleksiyonları, İstanbul, s. 22.

Tufan, M. (2011). *Kütahya Şer'iyye Sicilleri 98 Numaralı Defterinin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi*, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi.

Tuş, M. (2007). “XVI - XIX Asırlar Arasında Osmanlı'da Kadın ve Aile”, *Tarih ve Medeniyet Dergisi*, S. 26, s. 15.

Uzunçarşılı, İ. H. (1965). *Osmanlı Devleti'nde İlmiye Teşkilatı*, TTK Yayınları, Ankara.

Üzümeri, M. E., Dinçer, S., Kazancı, S. (1957). “Sivrihisar”, *Türkiye*

Ansiklopedisi, c. 5, Ankara, s. 150-152.

Yılmazçelik, İ. (2002). “1750-1752 Tarihli Fırat Şer’iyye Sicilinin Tanıtımı ve Fihristi”, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S. 1, Elazığ, s. 325-352.

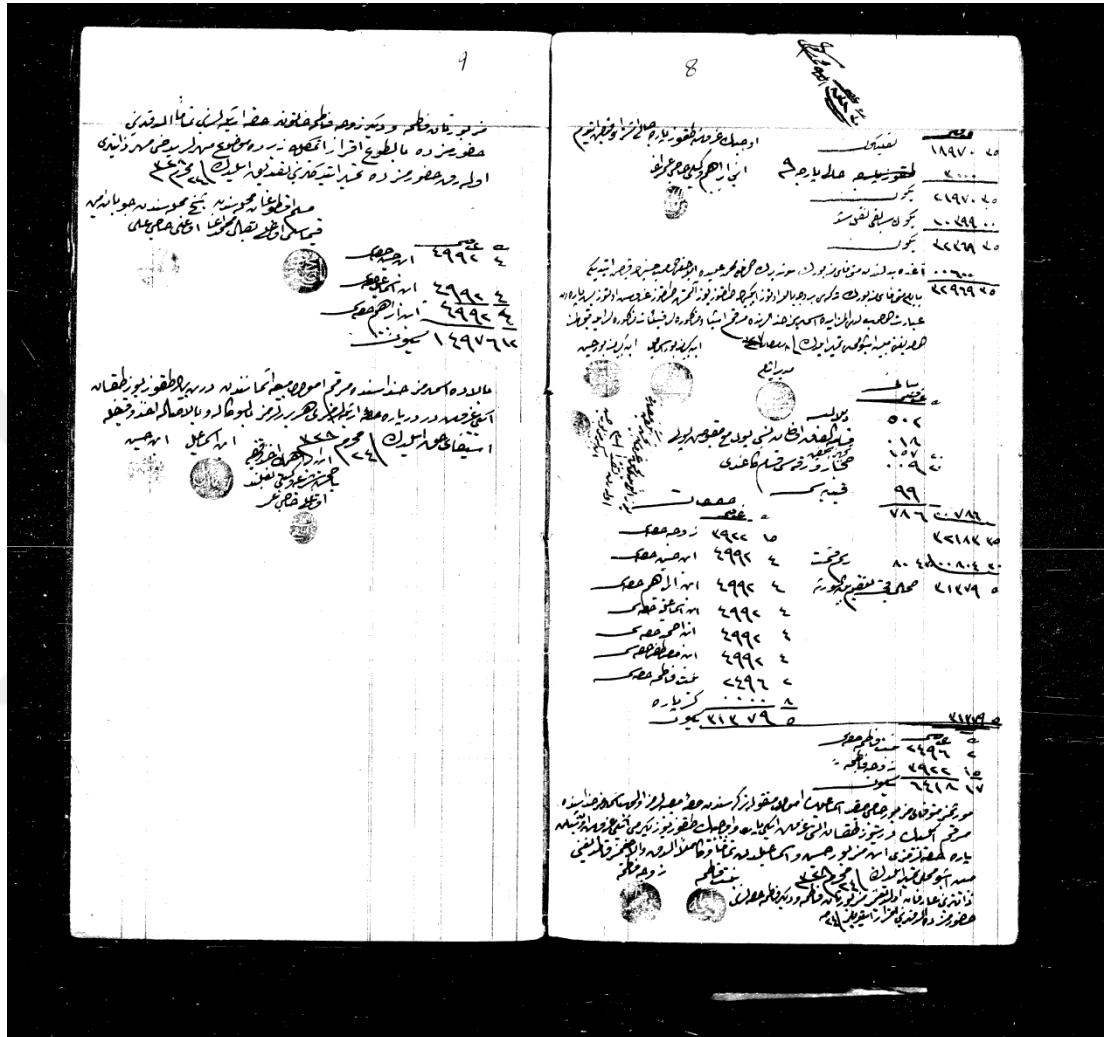
Yurt Ansiklopedisi. (1980). “Eskişehir”, c. 4, s. 2839-2840.

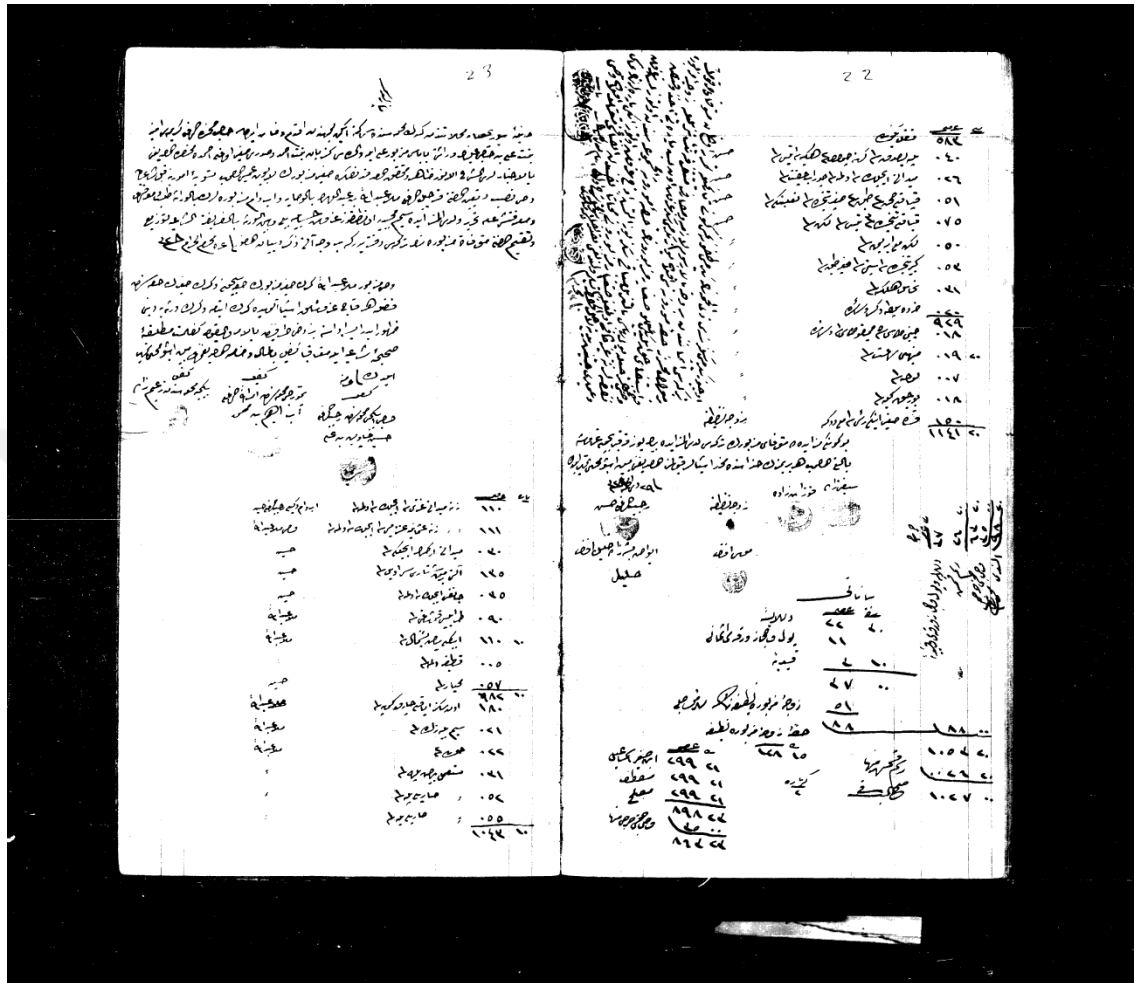
Yüce, C. (1969). *Eskişehir Çevre İncelemesi*, İstanbul.

EKLER

EK 1: 40 Numaralı Sivrihisar Şer'iyeye Sicili sayfa 77-78

Handwritten Ottoman court records (Sivrihisar Şer'iyeye Sicili) on two pages, numbered 53 and 52. The text is written in Rika script and includes various entries, dates, and administrative notes. The pages contain several circular stamps, likely official seals or stamps from the court or related authorities. The entries are organized in columns, with some numerical listings and some larger blocks of text. The right page (52) features a list of names and amounts, possibly a ledger or a list of transactions. The left page (53) contains more narrative text and smaller entries. The overall appearance is that of a historical legal document.

